

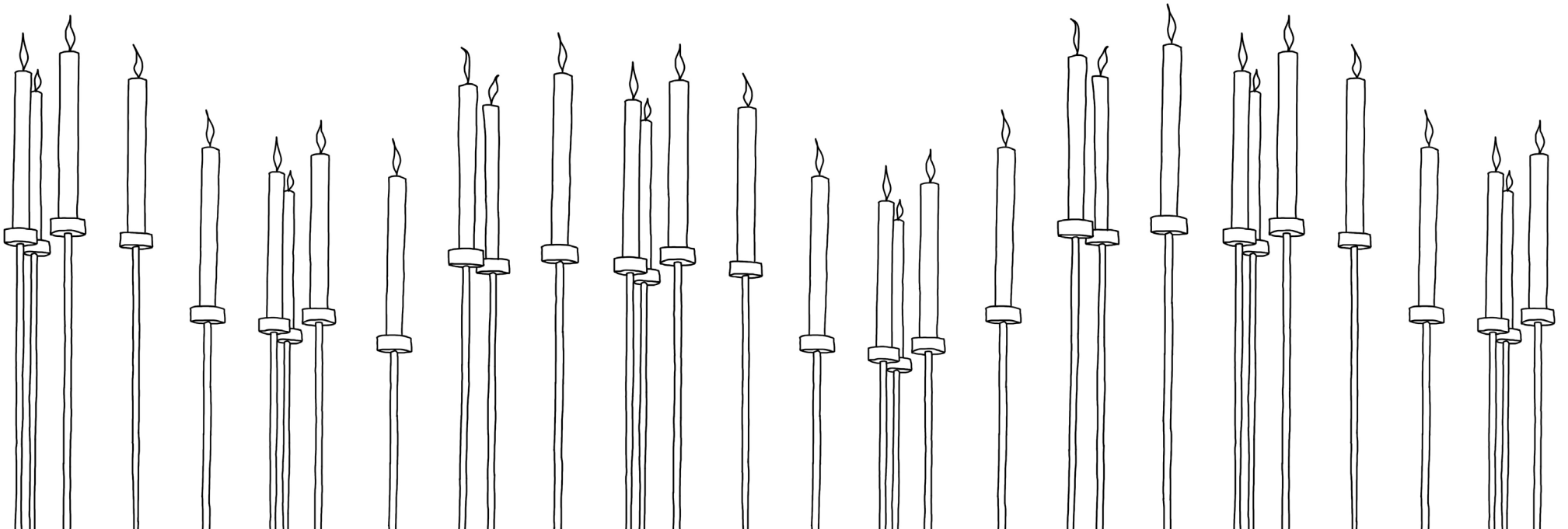
ARKKITEHTUURIN KOHTAAMINEN

MODERNISTISEN KIRKKOARKKITEHTUURIN TUTKIELMA

LAB ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti

Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuuri ja
kalustemuotoilu

Opinnäytetyö
Ronja Huovinen
Kevät 2021

LAB ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Sisustusarkkitehtuuri ja
kalustemuotoilu

Opinnäytetyö
sivut 98

Ronja Huovinen
Kevät 2021

AVAINSANAT

Kirkkoarkkitehtuuri, Sakraali arkkitehtuuri, Sisustusarkkitehtuuri, Tilan tulkinta, Ympäristöpsykologia, aistit

TIIVISTELMÄ

ARKKITEHTUURIN KOHTAAMINEN MODERNISTISEN KIRKKOARKKITEHTUURIN TUTKIELMA

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää, miten ihmisten tilallinen ymmärrys ja tulkinta ympäristöstä muodostuivat ja millaiset asiat vaikuttivat tilalliseen tulkintaan. Tutkin tätä aihetta modernistisen ajan Kristillisen kirkkoarkkitehtuurin ja sakraaliarkkitehtuurin kautta, sillä nämä tilat olivat kaikessa kiehtovuudessaan, usein myös puhuttelevampia kuin monet muut ympäristöt.

Tietoperustastani nousivat vahvasti esiin aistien ja ympäristöpsykologian ymmärtäminen tilallisen tulkinnan muodostumisessa. Näiden aihealueiden laajan tutkimuksen kautta pystyin muodostamaan yhteyksiä sakraaliarkkitehtuurin käyttämiin elementteihin ja käyttäytymisen malleihin, sekä psykologiseen tulkintaan.

Tapaustutkimuksien kautta analysoin modernistisen arkkitehtuurin käyttämiä sisustuksellisia elementtejä ja niiden aiheuttamia psykologisia ja fysiologisia vaikutuksia ihmisen tilalliseen ymmärrykseen. Tapaustutkimusten kautta pystyin myös antamaan konkreettisia esimerkkejä tietoperustani kautta selvinneistä tiedoista, teorioista ja käsitteistä.

LAB University of Applied Sciences
Institute of Design
Degree Programme in Design
Interior architecture and
furniture design

Bachelor thesis
98 pages

Ronja Huovinen
Spring 2021

KEYWORDS

church architecture, Sacred architecture, Interior architecture,
Interpretation of space, Environmental psychology, senses

ABSTRACT

ENCOUNTERING OF ARCHITECTURE THESIS OF MODERN CHURCH ARCHITECTURE

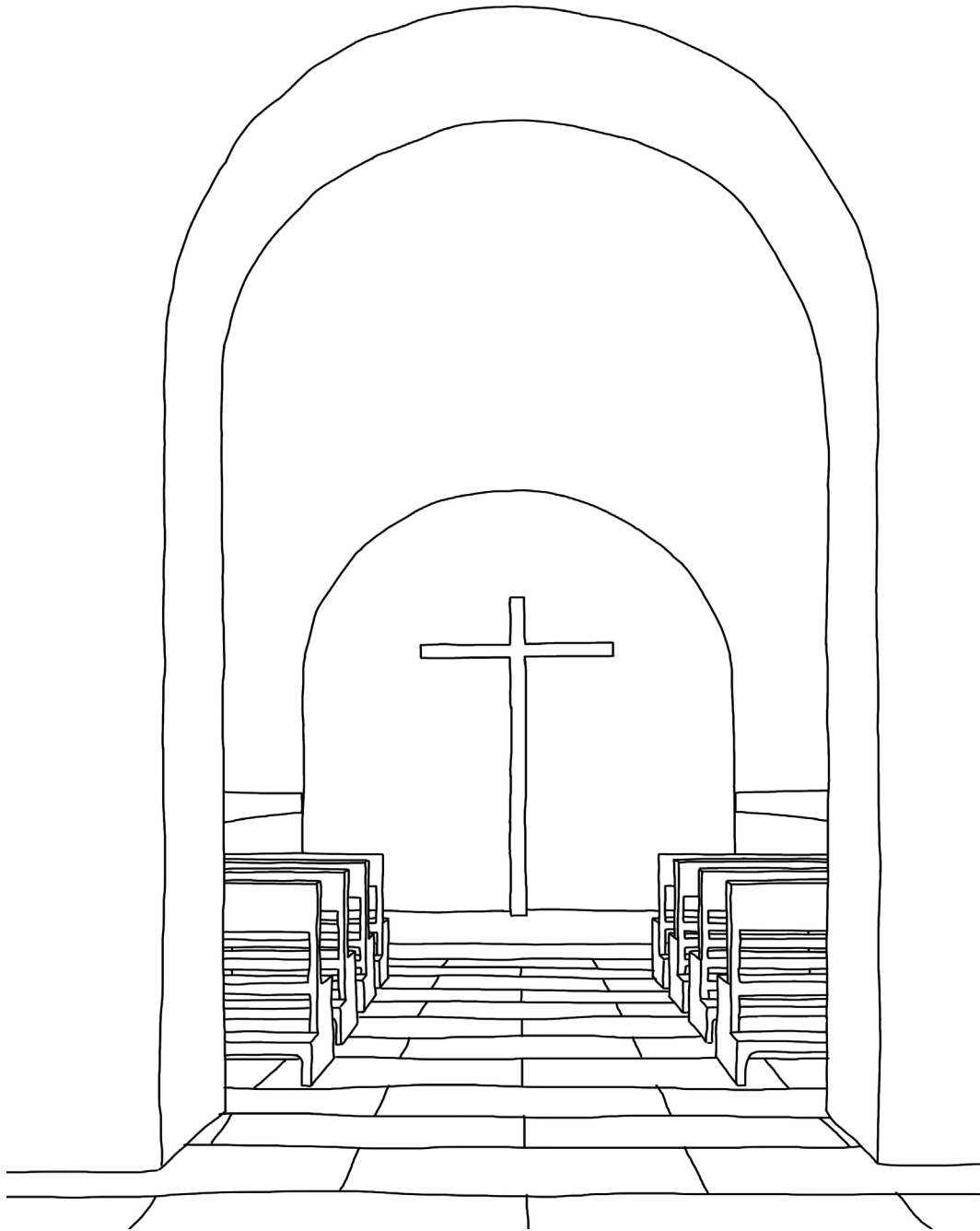
The aim of my thesis was to find out how people's spatial understanding and interpretation of the environment formed and what things influenced the spatial interpretation. I study this subject through Christian church architecture and sacral architecture of the modernist era, as these spaces were, in all their fascination, often also more thought provoking than many other environments.

From my knowledge base, the understanding of the senses and environmental psychology in the formation of spatial interpretation emerged strongly. Through extensive research on these topics, I was able to make connections to the elements and patterns of behavior used by sacred architecture.

Through case studies, I analyze the decorative elements used by modernist architecture and the psychological and physiological effects they cause on human spatial understanding. Through case studies, I was also able to give concrete examples of data, theories, and concepts that emerged through my knowledge base.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1-3
	1.1 Aiheen esittely ja taustat	2
	1.2 Tutkimusmenetelmät	2
	1.3 Keskeiset käsitteet	3
2	KIRKKOARKKITEHTUURIN MERKITYS JA VAIKUTUS	4-12
	2.1 Historia	5-6
	2.2 Modernistinen kirkkoarkkitehtuuri	7-8
	2.3 Sakraalit tilat	9-12
3	TILAN KOHTAAMINEN	13-17
	3.1 Tilan kohtaaminen	14-15
	3.2 Yksilöllinen kohtaaminen tilan kanssa	16-17
4	AISTIT	18-29
	4.1 Aistit tilan tulkitsijoina	19-20
	4.2 Näkö	21-22
	4.3 Tunto	23-24
	4.4 Kuulo	25-26
	4.5 Haju	27
	4.6 Maku	28-29
5	YMPÄRISTÖPSYKOLOGIA	30-39
	5.1 Ympäristöpsykologia	31
	5.2 Ympäristöpsykologian merkitys tilallisessa tulkinnassa	32-33
	5.3 Luonnollisen symboliikan merkitys	34-36
	5.4 Ympäristöpsykologian soveltaminen sakraalin tilan tulkintaan	37-39
6	MATERIAALINEN JA VISUAALINEN ULOTTUVUUS	40-51
	6.1 Rakenteelliset ja materiaaliset vaikutukset	41
	6.2 Materiaalit	42-45
	6.3 Valo ja visuaalisuus	46-49
	6.4 Taide	50
	6.5 Akustiikka	51
7	TAPAUSTUTKIMUKSET	52-86
	7.1 Kampin kappeli	53
	7.1.1 Pohjatiedot	54-55
	7.1.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta	56-61
	7.2 Ristinkirkko	62
	7.2.1 Pohjatiedot	63-64
	7.2.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta	65-69
	7.3 Sovituksen kirkko	70
	7.3.1 Pohjatiedot	71-72
	7.3.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta	73-78
	7.4 Tempeliaukion kirkko	79
	7.4.1 Pohjatiedot	80-81
	7.4.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta	82-86
8	PÄÄTÄNTÖ	87-90
	8.1 Yhteenveto	88
	8.2 Arviointi	88
		89
	LÄHTEET	91-94

1 JOHDANTO

1.1 Aiheen esittely ja taustat

1.2 Tutkimusmenetelmät

1.3 Keskeiset käsitteet

1.1 AIHEEN JA TAVOITTEEN AVAUS

Opinnäytetyöni on tutkielma, jonka tarkoituksena on selvittää kirkkoarkkitehtuurin kautta, miten ihmiset tulkitsevat tiloja ympärillään ja millaisia tunteita tilat voivat ihmisissä herättää. Tavoitteena on selvittää, miten tilaan luodaan esimerkiksi pyhyiden tunnetta sisustuksellisilla ja arkkitehtonisilla ratkaisuilla, ja millaisia psykologisia ja fysiologisia vaikutuksia näillä elementeillä on.

Tutkielman rajauspintana toimii modernistinen Kristillinen kirkkoarkkitehtuuri ja sakraaliarkkitehtuuri. Sivuan aiheena myös Kristillisen arkkitehtuurin ja modernin ajan suhdetta ja sitä millainen merkitys ja vaikutus sakraalilla arkkitehtuurilla on nykypäivän ihmisille.

Tietoperustastani esiin nousevat aistien ja ympäristöpsykologian soveltaminen sisustusarkkitehtonisen tulkinnallisen ymmärryksen muodostamisessa. Nämä aihealueet toimivat pohjana opinnäytetyön johtopäätöksille ja selvityksille sakraalin tilallisen tulkinnan luomisesta.

Kerro minulle, koska olet niin herkkä arkkitehtuurin vaikutuksille, etkö ole huomannut kävellessäsi läpi kaupungin, että sen rakennusten joukossa jotkut ovat mykkiä, toiset puhuvat ja lopuksi harvinaisimmat laulavat?

(Valéry, Daelemans 2015, V, mukaan).

Paul Valéryn lainaus kiteyttää hyvin näkemykseni kirkollisen arkkitehtuurin tärkeydestä ja vaikuttavuudesta. On varsin kiehtovaa pyrkiä ymmärtämään syvemmin tämän vahvan ja merkityksellisen arkkitehtonisen suuntauksen vaikutusta ihmisiin.

1.2 TUTKIMUSASETELMA

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu laajasta kattauksesta aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, artikkeleja, nettisivuja ja tutkimuksia.

Aihealueina toimivat sakraalia- ja kirkkoarkkitehtuuria käsittelevät lähteet, sekä ympäristöpsykologiaa ja aistien toimintaa käsittelevät lähteet. Kuin myös näiden yhtälöt kuten Pallasmaan teos, jossa käsitellään aistien toimintaa arkkitehtuurin kautta.

Tutkielmaan kuuluu myös neljän eri sakraalin tilan tapaustutkimukset ja niiden laajat analysoinnit opinnäytetyön teoria osuuden pohjalta. Tapaustutkimusten analysointi heijastelee teoriaosuutta ja tietoperustaa.

1.3 KESKEISET KÄSITTEET

SAKRAALIARKKITEHTUURI

Sakraalitila tarkoittaa Kristinuskossa pyhää tilaa, joka on vihitty jumalanpalvelus käyttöön. Sakraalitila sanana sisältää kirkot, kirkkosalit ja kappelit.

PROFAANI

Profaani on sakraalin vastakohta, ja se tarkoittaa epäpyhää, maallista ja arkista asiaa tai elementtiä.

SEKULARISAATIO

Sekularisaatio tai maallistuminen tarkoittaa uskonnollisten arvojen ja perinteiden väistymistä yhteiskunnasta, ei-uskonnollisten arvojen ja maallisten käytäntöjen tieltä.

MODERNISMI

Modernismi on 1900-luvulla alkanut uudistusmielinen kulttuurillinen suuntaus. Modernistinen arkkitehtuuri on yksi 1900-luvun tyyliuuntauksista, joka on tunnistettava minimalis- tisuudesta ja funktionalismista.

KIRKKOARKKITEHTUURI

Kirkkoarkkitehtuuri on arkkitehtuurin suuntaus, joka keskittyy kirkkoihin. Kirkkoarkkitehtuuria tutkitaan taiteen tutkimuksen ja teologian kautta.

YMPÄRISTÖPSYKOLOGIA

Ympäristöpsykologia on psykologian ala, joka tutkii ihmisiä ja heidän suhdettaan ympäristöön.

TILAN KOHTAAMINEN

Tilan kohtaaminen on tässä opin- näytetyössä olennainen termi. Tilan kohtaaminen käsitteenä tarkoittaa tässä opinnäytetyössä ihmisen muo- dostamaa tulkintaa tietystä tilasta, psykologisten ja fysiologisten vaikut- teiden kautta.

ANTEPENDIUM

Antependium on kirkon alttarilla oleva paramentti eli kirkollistekstiili. Antependium on yksi kirkon arvok- kaimpia tekstiilejä.

EKUMENIA

Ekumenia on kristillisten kirkkojen ja tunnustuskuntien pyrkimystä lähei- sempään yhteyteen ja yhteistyöhön. Nykyajan ekumeninen liike on 1800- luvulta.

LEHTERI

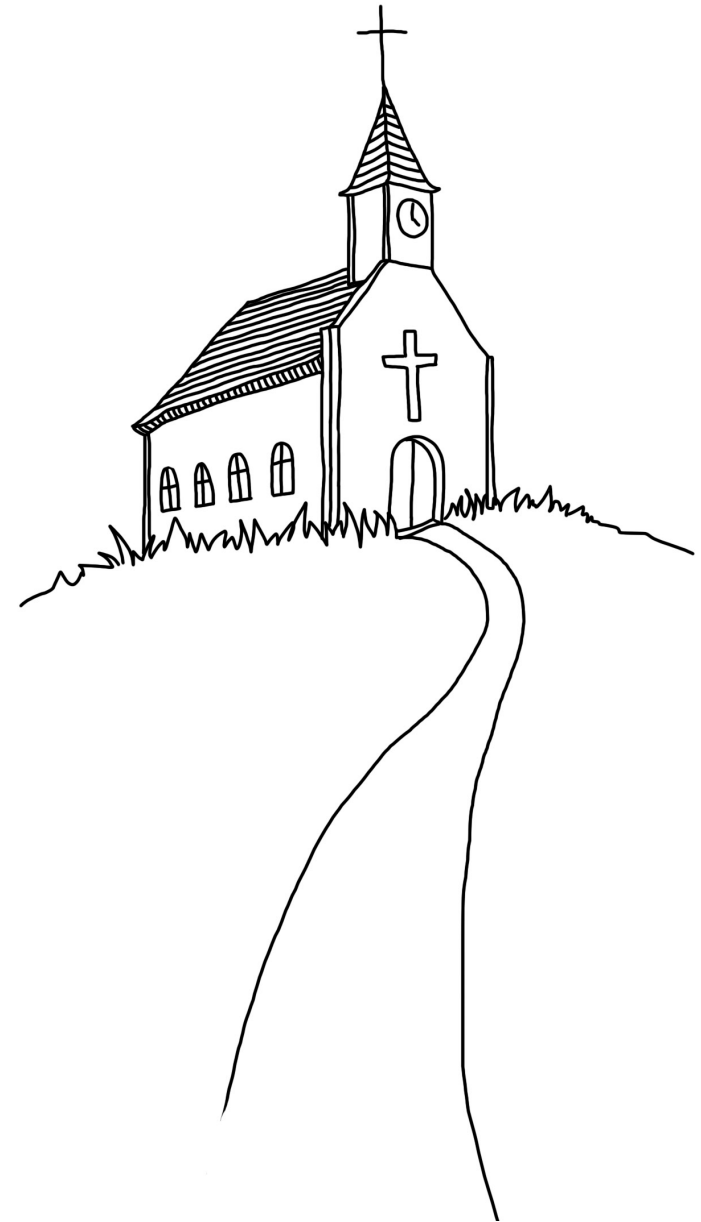
Lehteri on kirkossa tai kokoushuo- neessa oleva parveke. Kirkoissa lehteriä käytetään usein tilana lisä- istumapaikoille.

2 KIRKKOARKKITEHTUURIN MERKITYS JA VAIKUTUS

2.1 Historia

2.2 Modernistinen kirkkoarkkitehtuuri

2.3 Sakraalit tilat

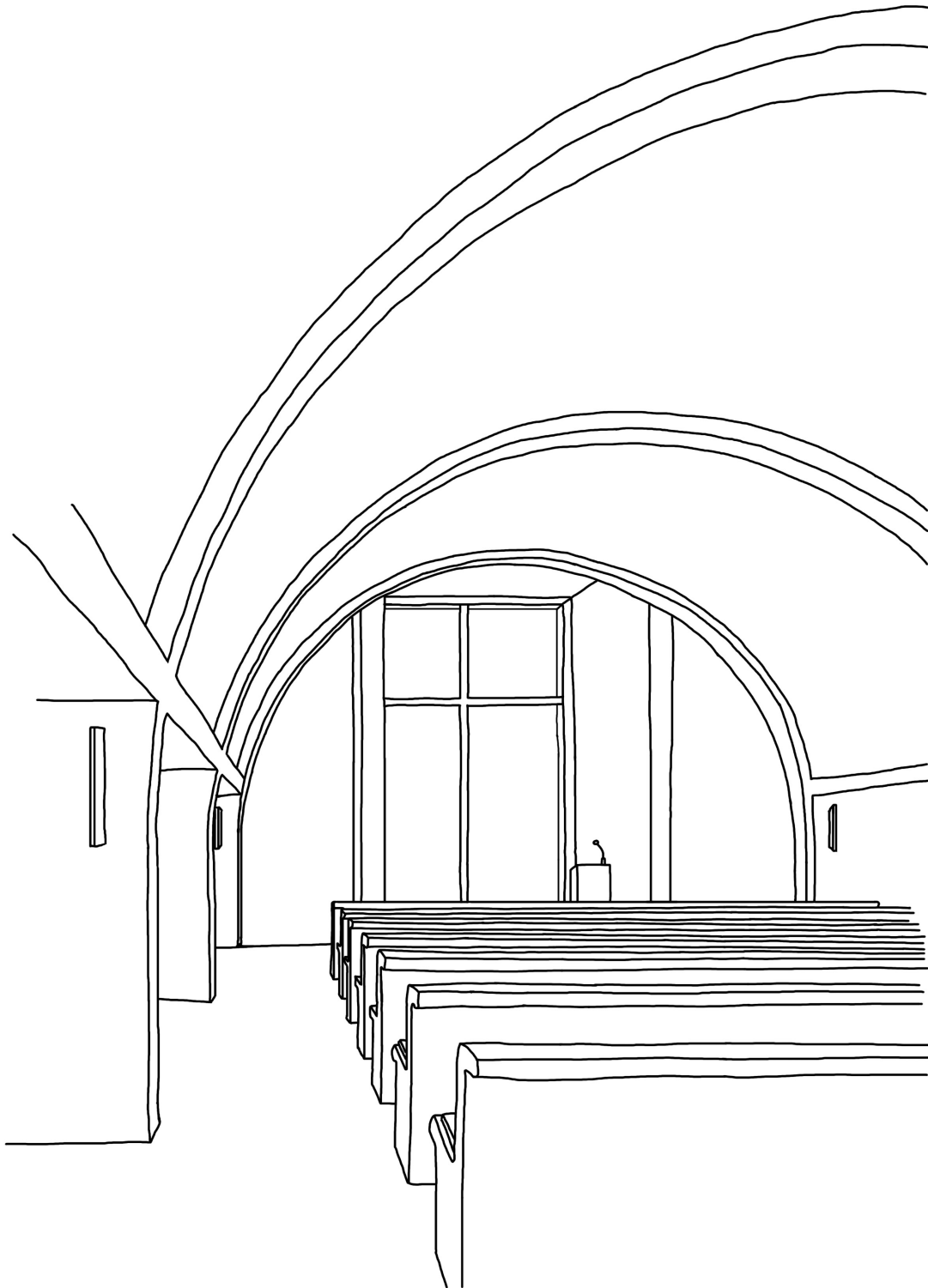
2.1 HISTORIA

Kristinuskon kirkkoarkkitehtuurilla on pitkä ja merkittävä historia. Tämä historiallinen aikajana on täynnä erilaisia arkkitehtonisia tyyliuuntia, joista osa on saanut stereotyyppistä asemaa oikeaoppisena kirkkoarkkitehtuurin tyylinä. Esimerkiksi Uusgotiikalla oli pitkään vahva asema oikeaoppisena pidettynä tyyliuuntana ja tätä ennen hallitsevina tyyleinä nähtiin esimerkiksi renessanssi, klassismi ja barokki. Uskonnolliset rakennukset ovat historiassa saaneet runsaita rahoituksia osakseen ja uusimpia arkkitehtonisia rakennustapoja käytettiin kirkkojen luomiseen. Kirkkojen rakentamiseen käytettiin erityisen paljon huomiota ja aikaa, sillä tarkoituksena oli luoda kunniaa Kristinuskon Jumalalle ja ilmentää jotain maallisesta poikkeavaa. Uskonnollisella arkkitehtuurilla onkin vahva jalansija arkkitehtonisen kehityksen edustajana ja kirkkoarkkitehtuuria pidetäänkin yhtenä hienoimmista arkkitehtonisista saavutuksista.

Arkkitehtuurilla on ollut useimmissa uskonnoissa, kulttuureissa ja aikakausissa vahva asema henkisenä ilmaisun välineenä (Grimm 2010, 46).

Uskonnolle ja arkkitehtuurille on muodostunut vahva side toisiinsa, ja ne ovat vuosia kulkeneet rinnakkain. Arkkitehtuuri ja uskonto ovat kietoutuneet ajan saatossa vahvasti toisiinsa luoden kirkkoarkkitehtuurin suuntauksen arkkitehtuurin sisälle. Kuitenkaan varsinaista teologista kirjausta uskonnollisesti oikeaoppisesta kirkosta ei ole, ei myöskään arkkitehtuurin sisällä. Vaikka niin teologian kuin arkkitehtuurin saralta mielipiteitä oikeaoppisuudesta on olemassa. Uudemmat modernistisen ajan kirkot tuntuvat vielä vierailta historiallisten tyyliuuntien rinnalla. Näin myös joitain elementtejä tai järjestelyjä on alettu ajan saatossa suosia, ja niitä pidetään melkein säädöksinä hyvälle kirkkoarkkitehtuurille. Ristin sijoittamisessa on suosittu itäseinää, sillä se symboloi eskatologista ristiä, joka edustaa Kristinuskon katso-musta maailmanlopusta, jolloin Jeesuksen uskotaan laskeutuvan idästä (Daelemasn 2015, 306). Kirkkoarkkitehtuuri kuitenkin heijastelee teologiaa, sen ei ole tarkoitus ilmentää tarkkaa teologiaa vaan ennemmin luoda tilallista ilmapiiriä uskonnon harjoittamiseen.

Teologisesti kirkon merkitys on kuitenkin enemmän sen funktiossa olla kohtaamispaikka yhteisölle ja harjoituspaikka uskonnolle. Kirkon alkuperäinen merkitys oli olla kohtaamispaikka yhteisölle, jossa voitiin kertoa uskonnosta ja toteuttaa sen traditiota. Tradition ja riittien toteuttaminen on edelleenkin kirkon tärkeimpiä tehtäviä ja kirkkoarkkitehtuurissa oleellista onkin ymmärtää tilan konsepti ja funktio. Kirkossa tilalta vaaditaan kykyä mukautua sen erilaisiin rutiininomaisiin riitteihin ja rituaaleihin, kuten siirtymäriitteihin, joita ovat muun muassa häät, kaste ja hautajaiset. Kirkot usein saatetaan mieltää staattisiksi tiloiksi ja arkkitehtonisesti tilat saattavat näyttääkin liikkumattomilta ja kiveen hakatuilta, mutta liike, äänet ja vaihtuvat elämäntilanteet ovat yhtä lailla osa kirkon tunnelmaa kuin hiljainen rukous. Jumalanpalveluksen musiikki ja puhe kaikuvat huolella suunnitelluissa kirkkosaleissa kauniisti ja selkeästi, ja ehtoolliselle alttarille kerääntyessä on ihmisten liikkuminen otettu huomioon.

Paikalla ei alkujaan ollut uskonnollista painoarvoa vaan vasta myöhemmin se alkoi saada asemaa pyhänä elementtinä ja pyhiksi koetuille paikoille alettiin rakentaa ensimmäisiä rakennuksia eli kirkkoja. Tämän jälkeen kirkkojen arvo yhteiskunnassa on ollut vahvassa nousussa, aina nykyajan sekularisaatioon saakka.

Uskonnollisilla rakennuksilla on kautta historian ollut tapana myös mukautua vallalla olevien uskonnollisten suuntausten mukaan. Hyvä esimerkki on Pantheon, jonka Roomalaiset jumalat ja planeetat vaihtuivat Kristilliseen narratiiviin, Kristinuskon lewitessä Roomassa, kuitenkin arkkitehtonisesti rakennus pysyi laajalti osin ennallaan. Eri uskontojen pyhät tilat jakavat myös usein hyvin samanlaisia elementtejä, esimerkiksi valon ja mittakaavan käytöllä usein pyritään herättämään kunnioituksen ja hurskauden tunteita (Shen 2018.)

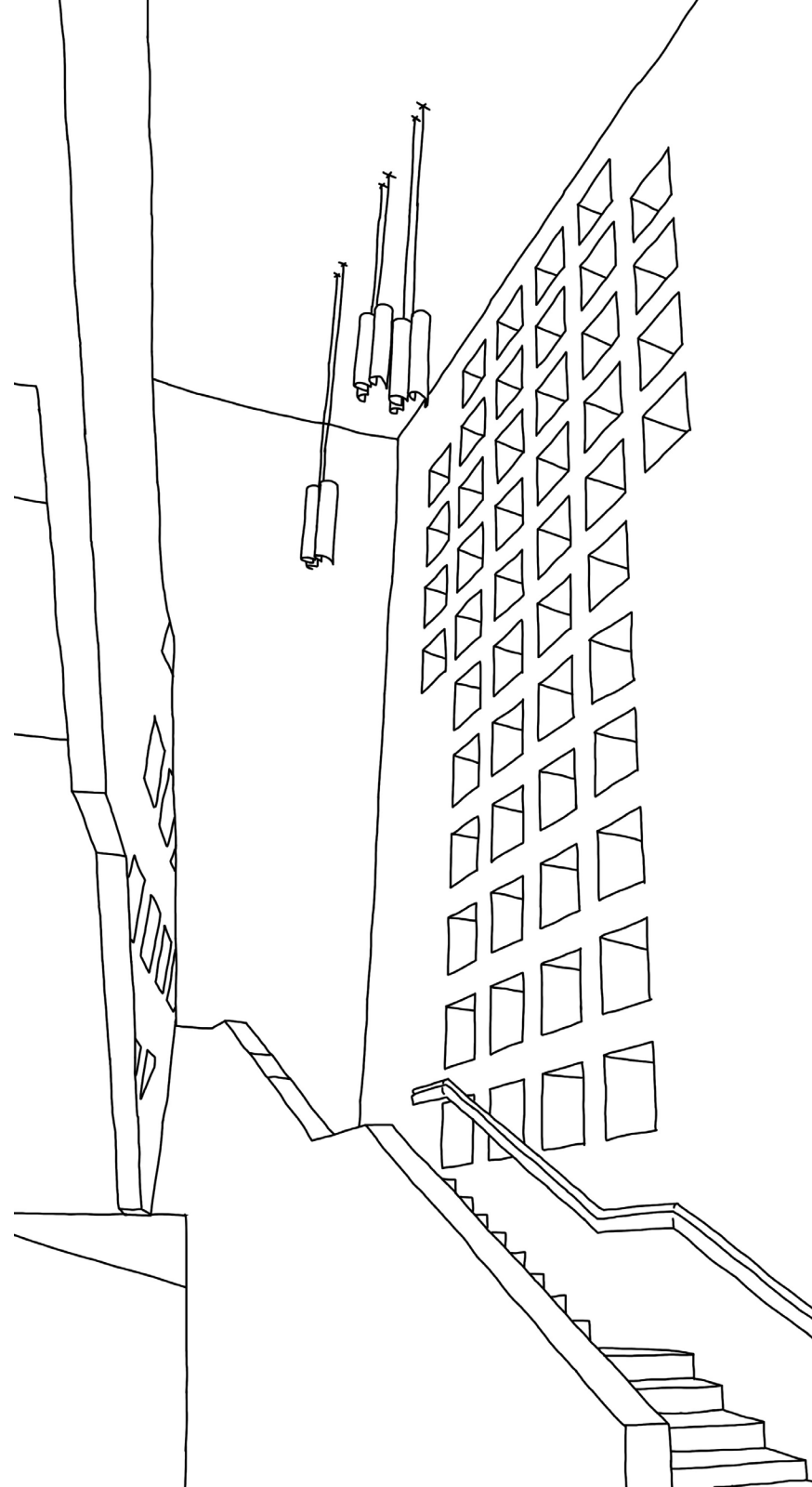
2.2 MODERNISTINEN KIRKKOARKKITEHTUURI

Nykyaikainen eli Modernistinen kirkkoarkkitehtuuri juontaa juurensa 1900- luvulta tähän päivään, sen tunnusomaisia piirteitä ovat selkeät geometriset muodot, minimalismi ja funktionalismi. Käytännössä voimakas vastakohta perinteisille runsaille kirkkoarkkitehtuurin tyyleille. Modernistisen kirkkoarkkitehtuurin vastaanotto on ollut ristiriitaista, osalle vanhoista tutuista kirkkoarkkitehtuurin tyyleistä poikkeaminen on ollut jopa huolestuttavaa. Esimerkiksi Lahden Kolkanmäellä sijaitsevan Ristinkirkon rakentamisesta vanhan kirkon tilalle kiisteltiin lähes seitsemän vuotta (Lahden seurakunnat & Ristkari 2017). Daelemans (2015, 106) kertoo myös Spiritus Locissa kuinka osa roomalaiskatolisista arkkitehteistä ja historioitsijoista ovat ilmaisseet huolensa kirkollisesta arkkitehtuurista ja ehdottaneet paluuta historiallisiin tyylihin. Daelemans (2015, 106) mainitsee esimerkkeinä Rosen Ugly as Sin (2001), Doorlyn No Place for God (2007) ja McNamaran Catholic Church Architecture (2009) julkaisut.

Historialliset tyylit nähdään usein enemmän oikeaoppisina kirkkoina, kuin uudemmat modernistiset kirkot. Tämä juontaa juurensa osittain siitä, että historiallisilla tyyleillä on useiden sukupolvien ajan muodostunut auktoriteettia oikeana kirkkona, koska niin on aina ollut. Uudemmat kirkot eivät näytä kirkkoilta, koska niistä usein puuttuu arkkitehtonisia elementtejä, joista vuosituhansien ajan on kirkot tunnistettu. Kuten vaikka torni, risti tai muita perinteisiä muotoja ja ominaisuuksia. Monille kirkkoa ajatellessa mieleen juolahtaa Gotiikan ajan yksityiskohtaiset ornamentiikat, jotka täyttävät tilat kattoon saakka, tai Sikstuksen kappelin upeat ja valtavat freskot. Näihin historiallisiin tyylihin verrattuna modernistinen minimalistisuus voi tuntua tyhjältä ja vieraalta. Kuitenkin modernististen kirkkojen tyhjyydelläkin on merkityksensä. Yleensä kirkoilla on tapana yrittää erottautua profaanista eli maallisesta maailmasta ja modernistisella, hektisyyden ajalla parhaiten erottuu tyhjyydellä ja hiljaisuudella.

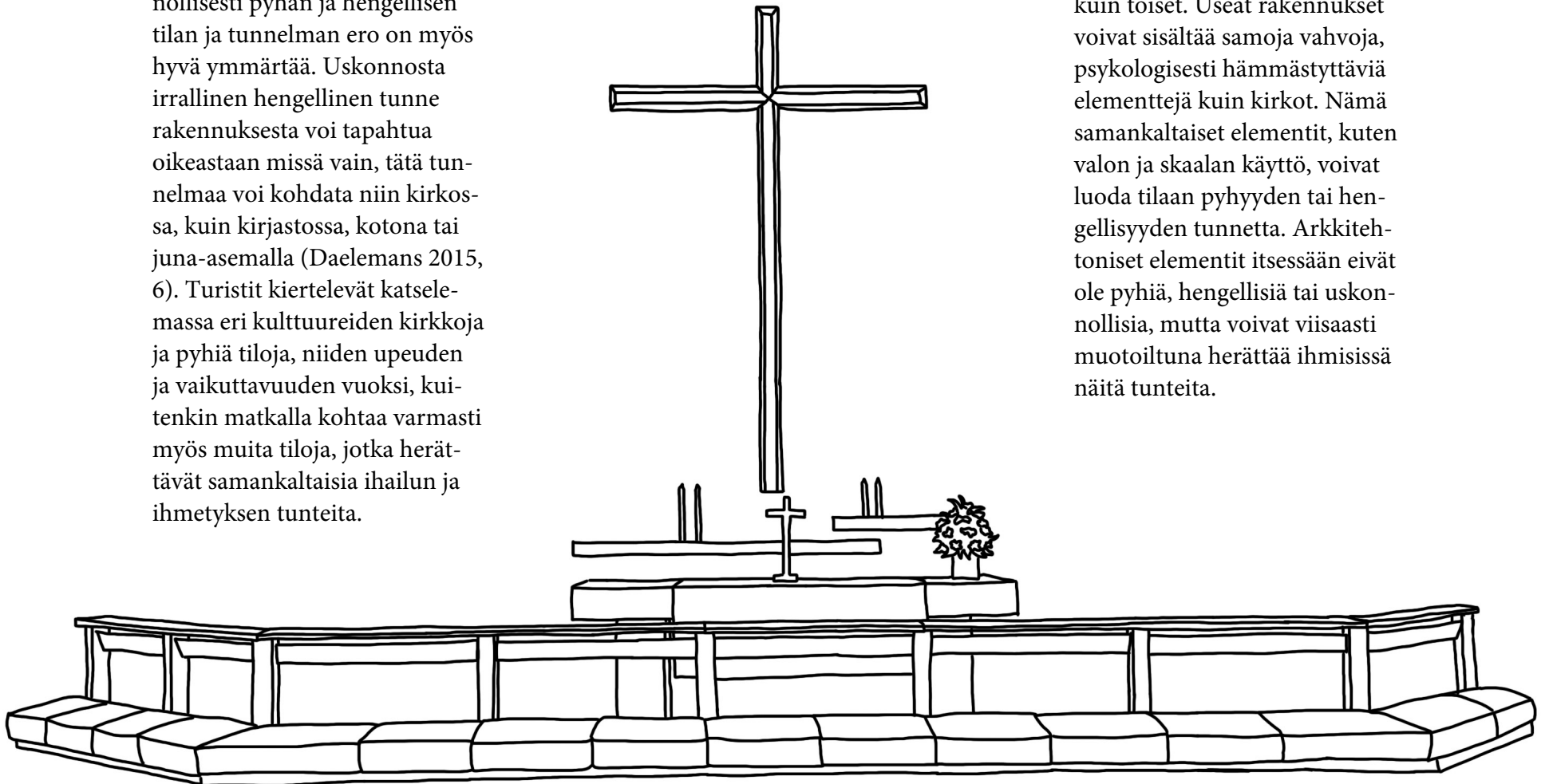
Modernistisen ajan kirkkoarkkitehtuuri kohtaa myös uudenlaisen kysymyksen sen merkityksestä nykyajan ihmisille, laajan sekularisaation eli maallistumisen johdosta. Shen (2018) kysyy artikkelissaan samaa kysymystä. Hän pohtii kirkkojen merkitystä ajattomina, kunnioitettuna ja Louis Khan ja Le Corbusierin mukaan sanoin kuvaamattomina rakennuksina. Katoavatko nämä merkitykset sakraaleista rakennuksista, uskonnollisuuden mukana (Shen, 2018). Millainen merkitys sakraaleilla tiloilla on, jotka ovat sekularisaation myötä menettäneet uskonnollista auktoriteettia ja asemaa? Ovatko tilat menettäneet arvostustaan visuaalisesti kauniina ja pyhinä tiloina? Tarkoittaako pyhyden konseptin poistaminen tilan visuaalisen hämmästyttävyyden katoamista ja tarkoittaako se sitä, ettei tilasta voi enään saada pyhyden tai hengellisyyden tunteita.

Mikäli esimerkiksi Hollolan Sovituksen kirkko, ei olisikaan kirkko, mutta rakennus pysyisi arkkitehtonisesti samanlaisena, menettäisikö tila kyvyn herättää ihmisissä psykologisesti pyhyden ja hengellisyyden tunteita? Todennäköisesti ei, ei ainakaan kokonaan. Sillä rakennuksen kohtaamisesta pyhän tai hengellisen kokemuksen tekee niin arkkitehtuuri kuin uskonnollinen narratiivi. Se kuinka pyhänä tai hengellisenä tila koetaan, riippuu taas paljon yksilön maailmankatsomuksesta ja tavasta tulkita ympäristöä. Hyvä kysymys olisikin mitä pyhälle tilalle tapahtuu sen kohdatessa aivan erilainen maailmankatsomus. Toisaalta ymmärrys siitä millainen on pyhä tunnelma, on varmasti riippuvainen myös tulkitsijasta. Kuitenkin yleinen tulkinta tästä tunnelmasta on yleensä rauhallinen, arvokas ja hurskas.

2.3 SAKRAALIT TILAT

Sakraalitila tarkoittaa Kristinuskossa pyhää tilaa, joka on vihitty jumalanpalvelus käyttöön. Sakraalitila sanana sisältää kirkot, kirkkosalit ja kappelit. Uskonnollisesti pyhän ja hengellisen tilan ja tunnelman ero on myös hyvä ymmärtää. Uskonnosta irrallinen hengellinen tunne rakennuksesta voi tapahtua oikeastaan missä vain, tätä tunnelmaa voi kohdata niin kirkossa, kuin kirjastossa, kotona tai juna-aseamalla (Daelemans 2015, 6). Turistit kiertelevät katselemassa eri kulttuureiden kirkkoja ja pyhiä tiloja, niiden upeuden ja vaikuttavuuden vuoksi, kuitenkin matkalla kohtaa varmasti myös muita tiloja, jotka herättävät samankaltaisia ihailun ja ihmetyksen tunteita.

Pyhyden ja henkisyuden tunnetta nostattavan tilan ei aina tarvitse olla kirkko ja joskus kirkotkaan eivät puhuttele meitä samalla tavalla kuin toiset. Useat rakennukset voivat sisältää samoja vahvoja, psykologisesti hämmästyttäviä elementtejä kuin kirkot. Nämä samankaltaiset elementit, kuten valon ja skaalan käyttö, voivat luoda tilaan pyhyden tai hengellisyyden tunnetta. Arkkitehtoniset elementit itsessään eivät ole pyhiä, hengellisiä tai uskonnollisia, mutta voivat viisaasti muotoiltuna herättää ihmisissä näitä tunteita.

Mutta kumpi oli ensin? Näemmekö tietyt arkkitehtoniset elementit pyhinä ja hengellisinä, koska ne ovat sakraalinarkkitehtuurin käyttämiä ja popularisoimia. Vai luovatko nämä elementit itsessään mielikuvan pyhyydestä, mahdollisesti alitajuntaisesti ihmisen ja elementin välisen historian kautta. Esimerkiksi luonnon valon visuaalinen käyttö tilassa koetaan useasti pyhäksi. Kuitenkin luonnonvalolla on myös kiinteä yhteys ihmisen historiaan, sillä päivänvalolla on ollut aina elämää ohjaava ja strukturoiva merkitys. Koemme visuaalisen luonnonvalon tilassa pyhäksi, koska sillä on vahva historia kirkkoarkkitehtuurin elementtinä vai luoko oma luonnollinen yhteytemme päivänvaloon alitajuisen arvostuksen siihen elementtinä sisätiloissakin.

Uskonnollisesti pyhään tilaan taas kuuluu, mahdollisen arkkitehtonisen arvostuksen lisäksi, uskonnollinen narratiivi.

Uskonnollinen narratiivi ilmenee niin uskonnollisista elementeistä, kuten alttarista, kuin tilan tiedostetusta asemasta uskonnollisena rakennuksena. Narratiivilla ja konseptilla on merkitystä tilaa tulkitessa, sillä uskonnollista narratiivia tietävä henkilö tulkitsee tilan elementtejä eri lailla kuin niistä tietämätön. Risti on yleisesti hyvin tunnettu Kristillinen symboli, joka useimmissa kirkoissa nähdään. Kristinuskon narratiivia tuntevalle risti kuvastaa paljon muutakin, kuin uskonnon symbolia, kuten toivoa ihmiskunnan pelastuksesta tai lohtua kuoleman kysymyksissä (Daelemaan 2015, 52). Nämä ovat auttamatta valtavia tunteita ja tila, jossa risti sijaitsee, on raami ja peili näille tunteille. Kuitenkin ympäristön haptinen ja aistillinen ulottuvuus ovat molemmille henkilöille suhteellisen samat. Uskonnollisen tilan kohtaaminen muodostuu subjektiivisesta tunte-

muksesta ja suhtautumisesta tilaan, kuin myös objektiivisemmasta kehollisesta ja psykologisesta tulkinnasta. Yksiselitteistä ja kaikkia kattavaa tulkintaa tilan kohtaamisesta ei voida todentaa sillä tulkinta on loppujen lopuksi aina yksilöllinen, mutta jonkinlaista arviota voidaan luoda, kun saadaan ymmärrys ihmisen tavasta aistia ja tulkita ympäristöä.

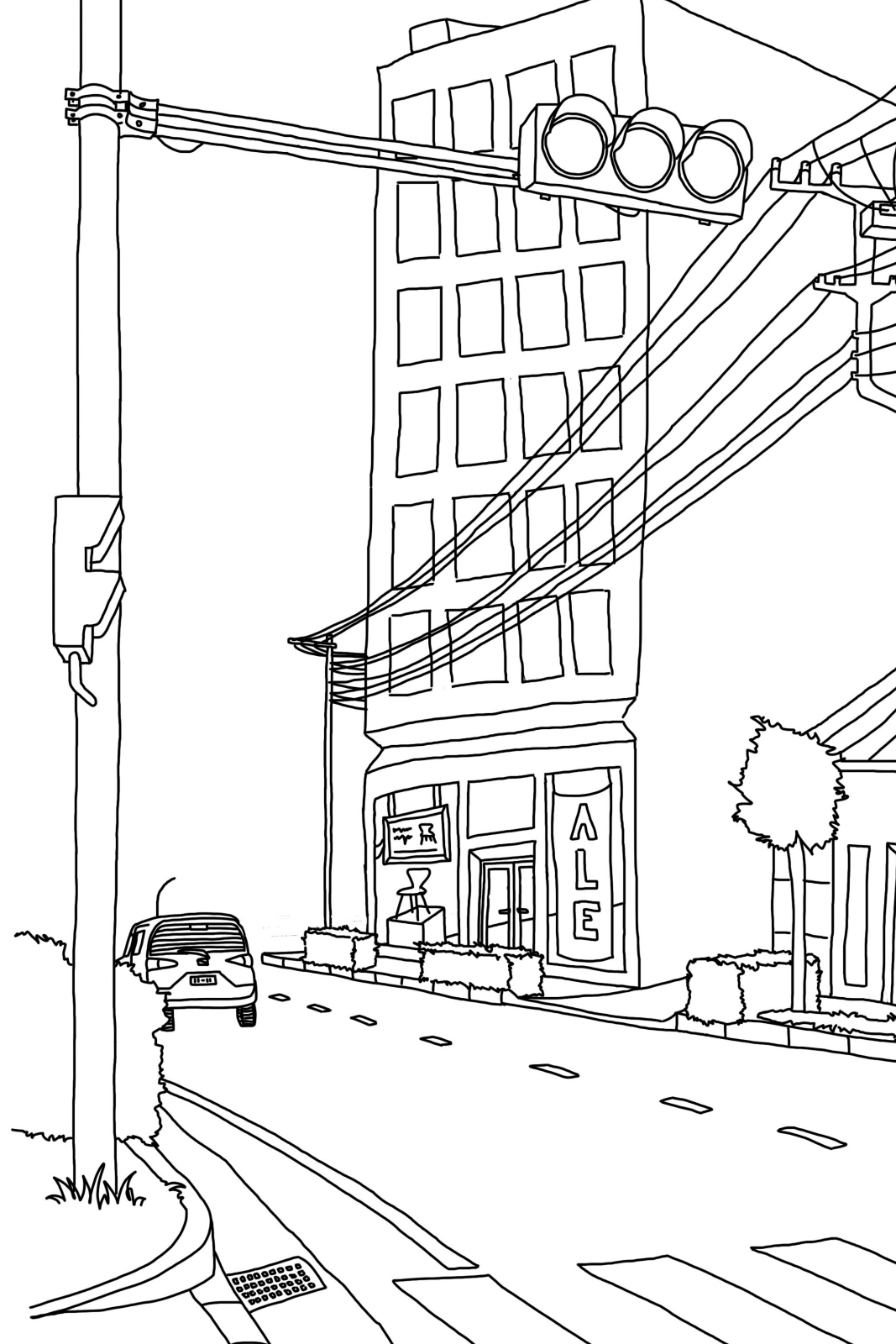
Mikä merkitys näillä sakraaleilla tiloilla on nykyajan ihmiselle? Uskonnollisilla rakennuksilla pyritään luomaan ylistystä Jumalalle ja rakentamaan paikka, jossa hänet voidaan kohdata. Teologisessa mielessä Jumala on kaikkialla maailmassa, samoin kuin ihmisessä. Kuitenkaan Jumalaa ei voi nähdä tai kokonaisuudessaan kokea, joten tämä yhtälö luo arkkitehdille mielenkiintoisen paradoksin tilan luomisesta, jossa ihminen voi tuntea kohdanneensa kohtamattoman (Daelemaan 2015, 5).

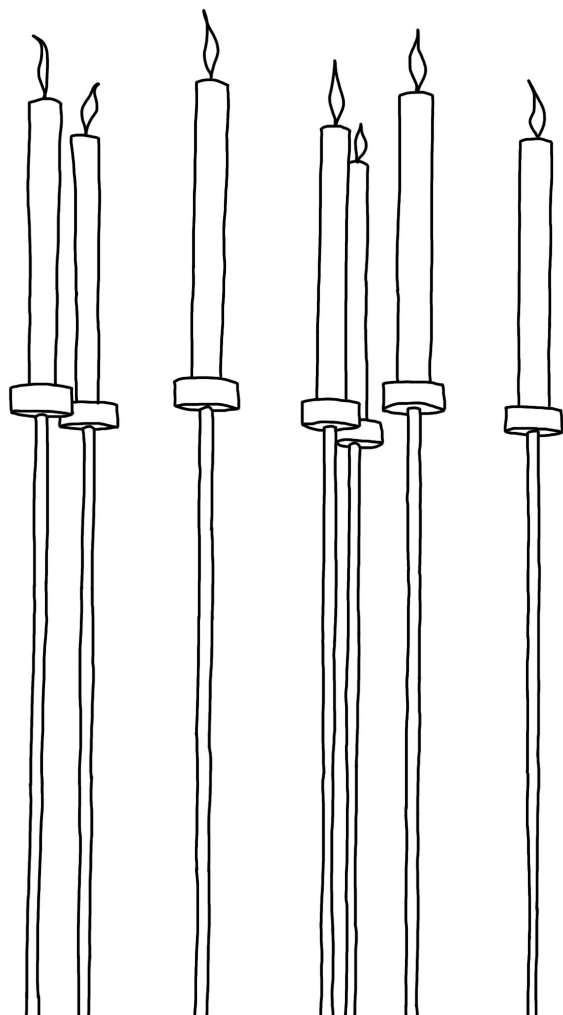
Nykyajan hyperyhteyden ja kulutusyhteiskunnan myötä kuva, melu ja tietotulva ovat päättymättömiä, joka taas luo tarvetta tiloille, joissa on mahdollista hiljentyä ja heijastella ajatuksiaan rauhassa. Tämän vuoksi hengelliset tilat voidaan irrottaa täysin järjestäytyneestä uskonnosta ja antaa niille uusi merkitys arkkitehtuurina, joka luo tilaa pohdinnalle ja rauhalle nykyajan hektisessä yhteiskunnassa (Shen 2018.)

Nykyajan yhteiskunnassa ihmisten aistit ovat jatkuvi- en voimakkaiden signaalien alaisena, ja tästä aistikuor- mituksen suuruudesta on vuosien saatossa tullut normi. Jokainen aisti on jokaisessa kohtaamisessa mukana. Vaikka kaikkia ärsykeitä ei mielessä huo- mioisi, se ei tarkoita sitä, etteikö kehossa olisi tapah- tunut tulkintaa ärsykkeestä.

Hiljaisuus on monelle niin vierasta, että kotonakin tilaa täytetään esimerkiksi musiik- killa tai taustalla pyörivällä televisiolla.

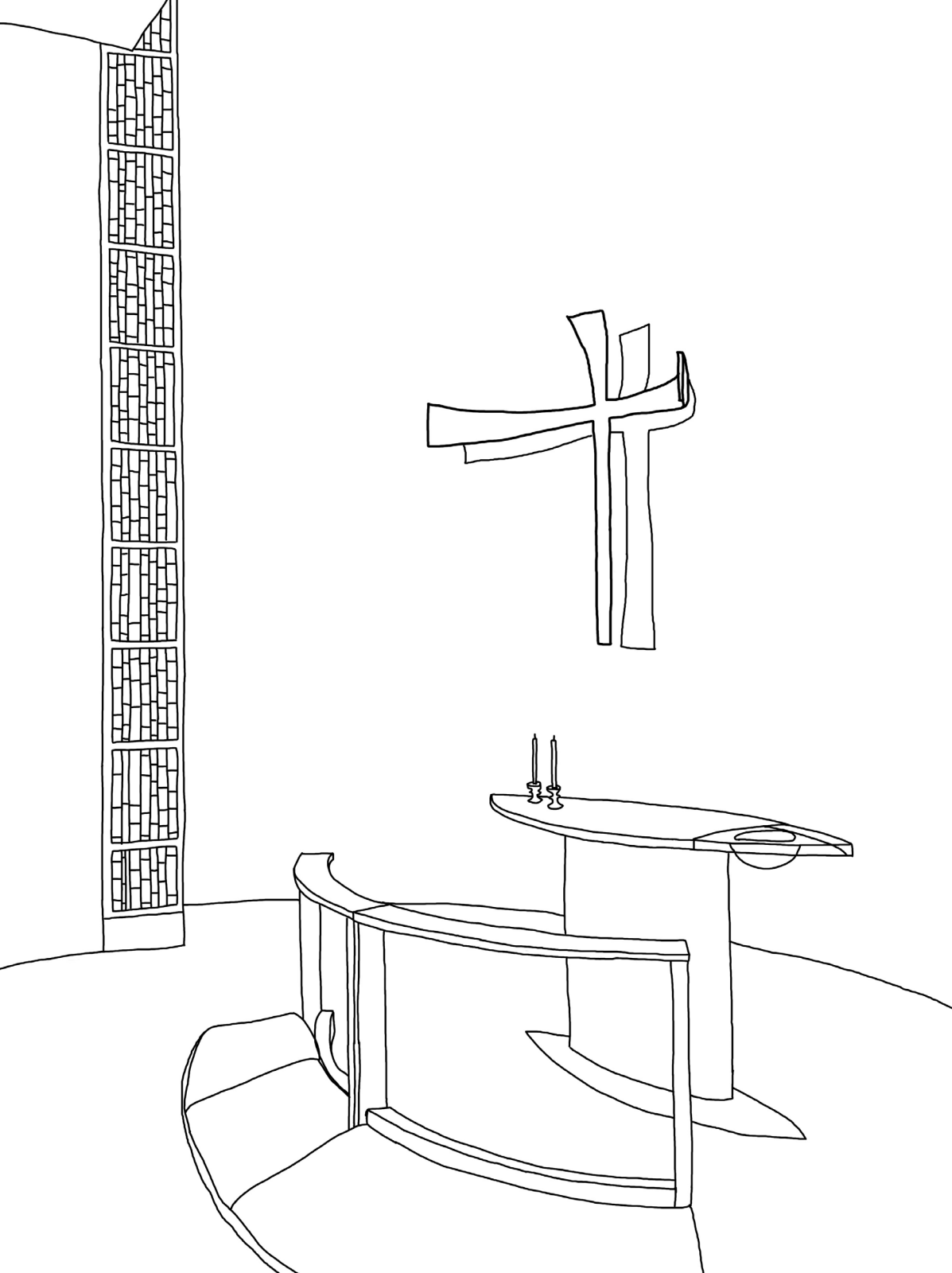
Kaiken tämän hälinän keskellä sakraalit tilat, kuten Kristinuskon kirkot, tun- tuvat jo hiljaisuudessaan voimakkaalta kokemukselta. Nämä mystisen pysähtyneet tilat houkuttavatkin luok- seen, erottamalla radikaali- listi arkielämän vilinästä. Vaikka aikojen saatossa ihminen on jokseenkin tot- tunut valtavaan aistiärsyk- keiden tulvaan, eroaa tämä elämäntapa valtavasti luon- nonläheisemmästä tavasta, kuten ihmiskunta on vuosia elänyt. Ehkä kirkot vetoavat, koska ne osaltaan muistut- tavat luonnon rauhasta ja hiljaisuudesta.

Tai ehkä tunne turvassa olemisesta herää, kun mahdollisen vaaran aistiärsykkeet vähentyvät ympäristön rauhallisuuden myötä. Tai ehkä kiehtovuus juontaa juurensa erilaisuudesta muihin arjessa kohdattuihin tiloihin. Nämä mystisen pyhäytyneet tilat houkuttavatkin luokseen, erottumalla radikaalisti arkielämän vilinästä. Vaikka aikojen saatossa ihminen on jokseenkin tottunut valtavaan aistiärsykkeiden tulvaan, eroaa tämä elämäntapa valtavasti luonnonläheisemmästä tavasta, joten ihmiskunta on vuosia elänyt.

Kristinuskon sakraalista arkkitehtuurista puhuttaessa, kiinnostavaksi vertailukohtaksi nousee niin sanotut moniuskonto tilat. Näissä tiloissa arkkitehtuuri ja visuaalisuus on riisuttu tyhjäksi. Tiloihin ei yleensä käytetä suunnitellussa paljoakaan aikaa ja tila pyritään pitämään mahdollisimman neutraalina, jota uskonnollinen kokemus olisi jokaisen subjektiivinen tuntemus. Tällöin uskonnollinen tai pyhä kokemus on yksin tilan narratiivissa ja yksilön toteuttamisissa traditioissa, ei arkkitehtonisissa elementeissä. Kun tähän verrataan erityisesti uskonnollisen ja pyhän tunnelman luomista varten rakennettuja kirkkoja, voidaan argumentoida, että tunnelman kokeminen ei ole pelkästään yksilön subjektiivinen vaan, jotain arkkitehtonisia objektiivisia elementtejä on löydettävissä.

3 TILAN KOHTAAMINEN

3.1 *Tilan kohtaaminen*

3.2 *Yksilöllinen kohtaaminen
tilan kanssa*

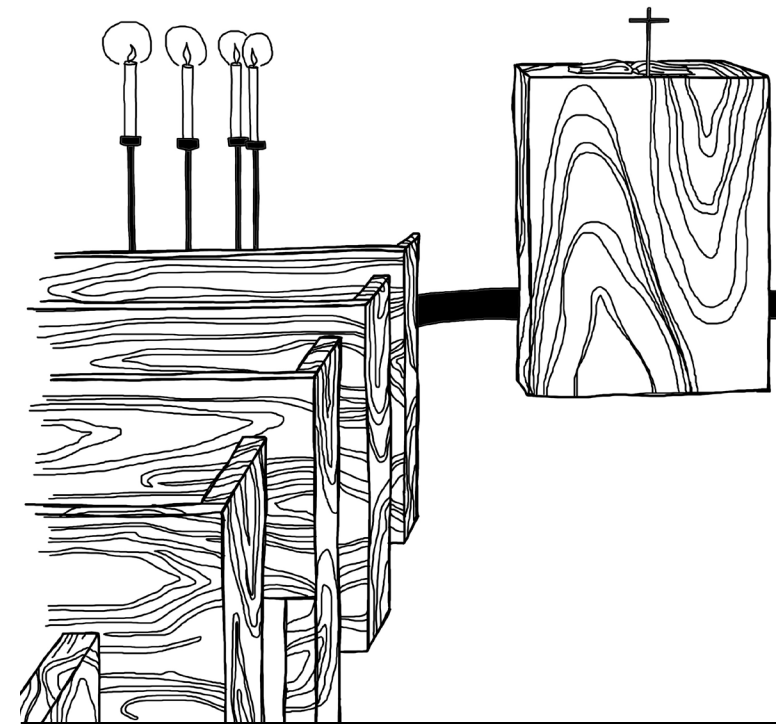
3.1 TILAN KOHTAAMINEN

Arkkitehtuuriin oleellinen elementti on tilallinen ulottuvuus. Tärkeää on ymmärtää, että tilaa ei tulkita ulkoisena objektina vaan näkemys tilasta muodostuu itsemme kautta ulkoisten elementtien avulla. Tilallinen arkkitehtuuri tulisi ymmärtää elävänä kokemuksena, ennen kuin staattisena objektina. Tilallisen arkkitehtuurin ymmärtäminen elävänä kokemuksena, ennen kuin staattisena objektina, antaa myös uskonnolliselle liikkuvalla hengelle ja tulkinalle paremmat mahdollisuudet tulla elävöittävästi esille (Grimm 2010, 128).

Tilallista tulkintaa kirkosta muodostaessa rationaalinen mieli, joka tuottaa tulkintaa yhdessä subjektiivisen emotion ja objektiivisen tiedon kanssa, pyrkii luomaan yhtenäisen käsityksen koetun visuaalisen tilan ja saatavilla olevan uskonnollisen narratiivin ja perinteen välille (Daelemans 2015, 71). Tällöin muodostuu tulkinta ympäristön tilallisesta merkityksestä. Tilojen tulkinta tapahtuu aistien toiminnan ja psykologisen tulkinnan myötä, jolloin tilasta muodostuu mielikuvia ja mielipiteitä.

Tilan visuaalinen ja haptinen esteetiikka vaikuttavat kehoon, kun taas niiden tarinalliset ominaisuudet vaikuttavat mieleen. Tila kohdataan kuitenkin myös henkilökohtaisen suhtautumisen kautta, joka voi muovata muodostuvaa mielipidettä tilasta paljonkin arkkitehtonisesta visuaalisuudesta riippumatta.

Sakraalit tilat ovat tässä mielenkiintoinen jakauma, sillä tilojen uskonnollinen merkitys jakaa kansaa vahvasti. Osalle sakraalien tilojen uskonnollinen konsepti on erityisen tärkeä ja merkityksellinen kun taas toisille uskonnollinen puoli ei merkitse oikeastaan mitään. Uskonnollisuus on tunteena usein vielä voimakas ja siksi varmasti muovaa uskonnollisina nähtyjen tilojen asemaa ja tulkintaa voimakkaasti. Tietynlainen sakraalien tilojen arvostus on kuitenkin edelleen nähtävillä sekularisaationkin myötä ja moni kirkkoon saapuva hiljentyy tai ainakin kuiskaa, jos ei uskonnollisen etiketin voimasta niin kunnioituksesta rakennusta ja sen auktoriteettia kohtaan.

Hengellisyyden ja uskonnollisuuden ero ja niiden merkitys tilojen tulkinnassa on kirkkoarkkitehtuuria tulkittaessa huomattavan tärkeä aihe. Tärkeää on myös ymmärtää näiden elementtien subjektiivisuus ja monimuotoisuus. Uskonnollisuus ja hengellisyys ovat moniulotteisia käsitteitä ja tuntemuksia, jotka muodostuvat suhteestamme ympäristöön ja sen ominaisuuksiin, mieleemme ja tietämystemme välille. Ympäristöön vaikuttavia muuttuvia ominaisuuksia ovat muun muassa aika ja kulttuuri. Grimm selventää, että henkisyyden ja arkkitehtuurin assosiaatiosta puhuttaessa on tärkeää ymmärtää myös niiden merkitykset; Arkkitehtuuri on konkreettinen ja hengellisyys on tunne, arkkitehtuuri on staattinen ja hengellisyys ohikiihtävä (Grimm 2010, 21-22, 60.)

Tilan tulkinta tapahtuu kehon kautta. Ymmärrettävä on ainakin kunkin aistin merkitykset ja vaikutukset ja näiden luoma yhtälö, jota psykologisesti havainnoidaan.

Nämä elementit otetaan tietoisesti tai tiedostamattomasti mukaan arkkitehtoniseen toteutukseen ja ymmärrykseen. Tiloilla pyritään siis vaikuttamaan ihmisten mieliin ja luomaan tietynlaisia mielikuvia ja käyttäytymistapoja. Tämä ei varsinaisesti ole uutta tietoa ja ympäristöpsykologian tutkimusten kautta esimerkiksi monia kaupallisia tiloja suunnitellaan vaikuttamaan ihmisten mieliin ja käytöksiin. Kauppakeskuksissa on todettu hitaamman musiikin soittamisen lisäävän myyntiä, sillä ihmiset alitajuisesti hidastavat askeliaan musiikin tahtiin, jolloin kaupassa oloaika pitenee (Näin meitä manipuloidaan 2018). Daelmans (2015, 36) mainitsee myös monien fenomenologioiden huomanneen tilojen kyvystä muuttaa kävijän mielentilaa, samalla tavoin kuin musiikin on todettu vaikuttavan. Mutta kuinka paljon tilallista vakuuttelua on sakraaleissa tiloissa?

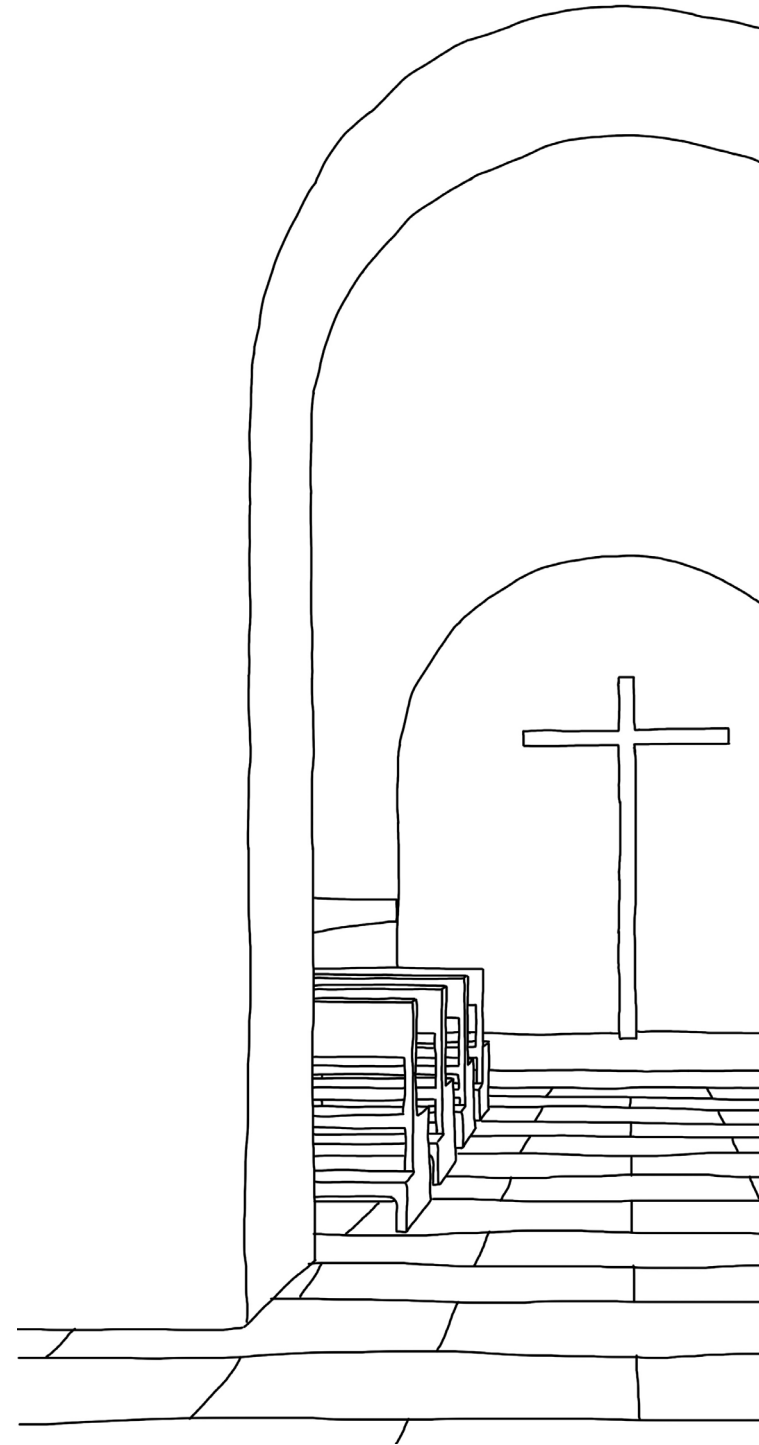
Grimm'n mukaan tilalliseen kokemukseen vaikuttaa monet tekijät niin evoluution ja genetiikan mukana muovautuneet, kuin kulttuurilliset ja yksilölliset vaikutteet (Grimm 2010, 168). Nämä tekijät vaikuttavat tilalliseen kokemukseen ja muun muassa ympäristöpsykologian kautta näitä tekijöitä voidaan tutkia ja selventää. Tilalliseen kokemukseen pohjana ovat kuitenkin aistit, joiden kautta tilan hahmotamme.

3.2 YKSILÖLLINEN KOHTAAMINEN TILAN KANSSA

Yksilön henkilökohtainen emotionaalinen tunne ja hahmotus tiloista on aina muuttava tekijä tilallisen tulkinnan ymmärtämisessä. Tunteet ja ajatukset ovat muuttuvia ja monimutkaisia, kuitenkin tunnetta ja ympäristöä on hankala erotella, sillä tunteilla on useasti tilallista kontekstia. Tämä huomautuksena, sillä tulkitessa tiloja ympäristöpsykologian kautta on ymmärrettävä, etteivät havainnot luo lopullista ja kaikkia kattavaa vastausta. Kuitenkin on olemassa argumentteja myös niin sanotusti omien tunnereaktioiden ja tulkintojen muovaavien elementtien puolesta. Monesti jopa kaikista henkilökohtaisimmilta tuntuvat asenteet ovat todennäköisesti muutakin kuin niin kutsuttua psykologista yksityisyyttä, sillä kokemus on aina vuorovaikutusta ihmisen kokonaisuuden, muutkin kuin mentaalinen ulottuvuus, ja ympäristön kanssa (Dewey 1934, Grimm 2010, 52, mukaan).

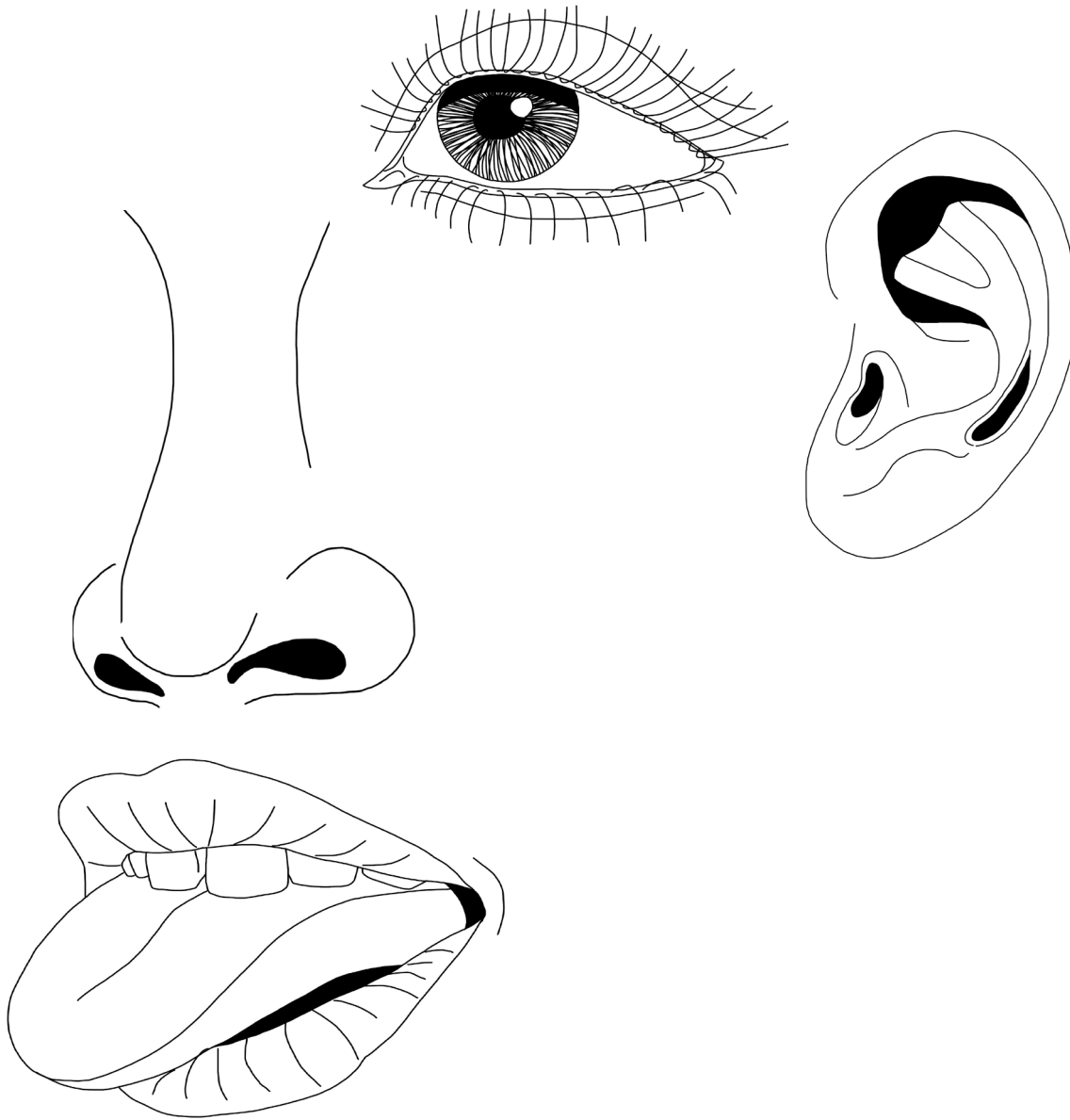
Hyvä on ymmärtää, että jopa henkilökohtaiset ajatuksemme ovat aina kielellä, joka on julkinen ja yhteinen, näin myös aistillinen kokemuksellisuus on jossain määrin jaettua, sen perustuessa fysiologiseen, mutta kielellisesti ja kulttuurillisesti taituteltuun “normiin” (Dewey 1934, Grimm 2010, 52, mukaan).

Yksilöllisestä kokemuksesta puhuttaessa on hyvä mainita myös visuaalisen kauneuden ja mieltymyksen käsitteellisyys. Kauneus ja estetiikka ovat henkilökohtaisia näkemyksiä, joihin vaikuttavat kulttuuri, aika ja henkilökohtaiset emootiot. Kauneus, estetiikka ja mieltymykset ovat suhteellisia ja “kauneus on katsojan silmässä”.

Pohtiessa estetiikan kysymyksiä tuleekin huomioida, ettei tilan muodolliset ja materiaaliset ominaisuudet yksinään määrittele sen kauneutta tai uskonnollisuuden tunnetta, vaan ennemmin suhde ja kokemus katsojan ja tilan välillä (Grimm 2010, 17). Yksilö yhdistää tilan sisustuksen materiaaleihin arvoja, käytöksiä, olettamuksia ja mielipiteitä. Suuri osa näistä on yksilön henkilökohtaisen arvioinnin tulosta, mutta toinen puoli muodostuu kulttuurillisesti opituista ja yleisistä arvoista ja stereotyyppioista. Vapaasta tahdosta riippumatta ihmisillä on halu ja tarve sopia joukkoon, jonka vuoksi usein seurataan jo olemassa olevia käytös malleja.

Tämä näkyy tilallisessa kokemuksessa esimerkiksi niin, että liiallisen uudet ja koskemattomat tilat valavat usein epävarmuutta, kun taas asutummista tiloissa toiminta on varmempaa ja rennompaa. Tämä tuo esiin osittain evoluutiollista selviytymisvaistoa; jos muutkin, niin miksi en minäkin tai onkohan turvallista, kun kukaan muu ei ole vielä kokeillut.

4 AISTIT

*4.1 Aistit tilan
tulkitsijoina*

4.2 Näkö

4.3 Tunto

4.4 Kuulo

4.5 Haju

4.6 Maku

4.1 AISTIT TILAN TULKITSIJOINA

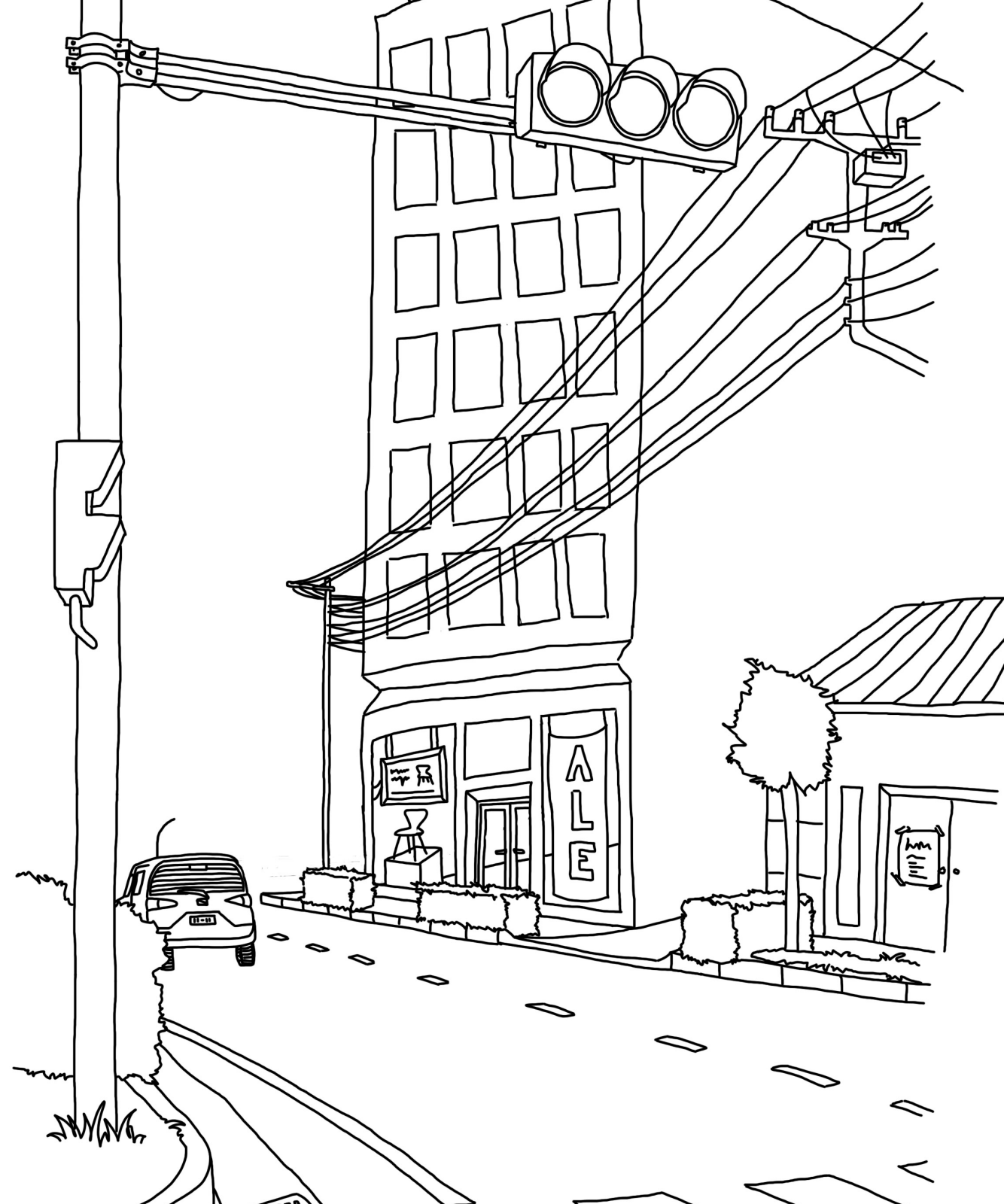
Tilan kohtaaminen tapahtuu ensisijaisesti kehollisen tulkinnan eli aistien kautta. Aistien keräämät tiedot ja luomat signaalit toimivat pohjana tilallisen tulkinnan ja ensivaikutelman syntymiselle. Ihmisen saapuessa uuteen tilaan jokainen aisti havahtuu hakemaan ympäristöstä mahdollisimman paljon tietoa ja näin luomaan tulkinnan tilasta.

Evoluution mukaan ihmisen selviytyminen on ollut ympäristön tulkinnan tärkeydessä. Käsitys ympäristön turvallisuudesta tai turvattomuudesta on ollut tärkeää ja ymmärrettävästi nykyajan ihmisillä on vielä rippeitä tästä selviytymisstrategiasta. Aistien luoman datapohjan perustalle ihmisen alkaa luomaan omaa emotionaalista ja kognitiivista tulkintaa ympäristöstään. Tämä prosessi voi vaihdella paljonkin ihmisten välillä, sillä vaikuttavia tekijöitä on paljon, kuten jo aikaisemmin mainitut kulttuurilliset ja ajalliset erot (Free 2007, 306.)

Tutkiessa ihmisten tilallista tulkintaa ei voi unohtaa yksilön henkilökohtaisia tunteita ja käsityksiä. Aistien tulkinta saattaa tapahtua paljolti alitajuisesti, mutta vahvojen aistiärsykkeiden kautta tulemme tietoisiksi ympäristön elementeistä, löydämme itsemme ajasta ja paikasta, mielemme stimuloituu tulkitsemaan aistimiaan ärsykeitä ja voimme alkaa tunnistaa ja arvioimaan tilaa niiden kautta (Cold 2011, Grimm 2010, 3, mukaan). Aistit toimivat yhdessä kehon ja mielen kanssa ja aistien yksilölliset havainnot yhdistyvät mielessämme yhtenäiseksi dataksi.

Uskonnollisessa tilassa aistien huomioiminen suunnittelussa on ensiarvoisen tärkeää, aistien vahvan aseman takia tilallisena tulkitsijana. Pallasmaa (2005, 11) painottaa myös aistien tärkeyttä arkkitehtuurissa, jos tarkoituksena on luoda vahvoja positiivisia tunteita herättävä tila.

Kirkkosalien hiljaisuus herättää muut aistit valppaammaksi ja siksi näissä tiloissa ollessa huomio saattaa kiinnittyä asioihin, joihin normaalisti ei huomaisi, kuten tilan kaikuun, istuinten tuntumaan, Raamatun sivujen haptisuuteen ynnä muuhun. Sama ilmiö on huomattavissa hiljaisissa kirjastoissa, joissa yhtäkkiä huomio saattaa kiinnittyä kiireisessä arjessa huomaamattomampiin elementteihin. Kuten kirjojen kansien tai sivujen tuntumaan sormenpäissä tai omien kenkien askelien ääneen, sillä hiljaisuus antaa tilaa muille aisteille. Muiden aistien saadessa tilaa ne alkavat tutkia ympäristöä laajemmalla otteella, tavallaan täyttäen paikkaa aistille, joka ei saa tilasta tarpeeksi irti, esimerkiksi ihmisen sokeutuessa tunto- ja kuuloaistin on todettu herkistyvän (Vamma vahvistaa hyviä aisteja 2018).

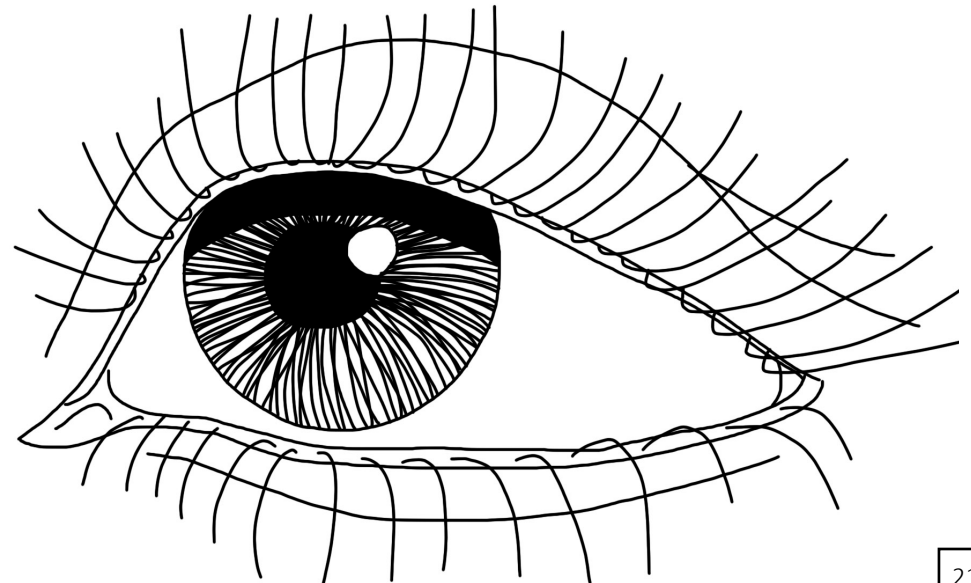
Nykyajan yksi ongelma on kasvavat vieraantumisen, irtautumisen ja yksinäisyyden tunteet, jotka voivat liittyä aistien patologiaan. Todettu on, että juuri teknisesti edistyneimmät puitteet, kuten sairaalat ja lentokentät herättävät paljon näitä tuntemuksia (Pallasmaa 2005, 19.)

Sakraaleissa tiloissa on, ainakin vielä, kaikissa myös oleellista elektroniikan vähäisyys. Tämä luo merkittävän kontrastin muille nykyaikaisille tiloille, joissa enenevässä määrin erialisia elementtejä automatisoidaan ja digitalisoidaan. Tämä kontrasti sakraalien tilojen ja muun nykyaikaisen maailman välillä luo sakraaleille tiloille mielenkiintoa ja erottuvuutta. Monien mielestä tällainen tila voi tuntua myös paljon luonnollisemmalta ympäristöltä ihmiselle ja ihmisielelle.

4.2 NÄKÖ

Näkö on nykyajan ihmisille dominoiva aisti ja monesti arkkitehtuurinkin saralla tiloista puhutaan puhtaasti visuaalisuuden ja kuvallisuuden kautta. Tiloihin kuitenkin kuuluu paljon muutakin kuin vain näöllinen ulottuvuus. Näkö ei myöskään ole aina ollut dominoiva aisti, sillä evoluutiollisen selviytymisen kannalta myös muiden aistien yhteistyö on ollut ensiarvoisen tärkeää. Pallasmaan mukaan monien antropologien kirjallisuudesta käy myös edelleen ilmi lukuisien kulttuurien arvostus haju-, maku- ja kosketusaisteille ja niiden merkitykselle käyttäytymisessä ja viestinnässä. Näkö toimii yhdessä kehon ja muiden aistien kanssa luoden ymmärryksen ympäröivästä maailmasta (Pallasmaa 2005, 24.)

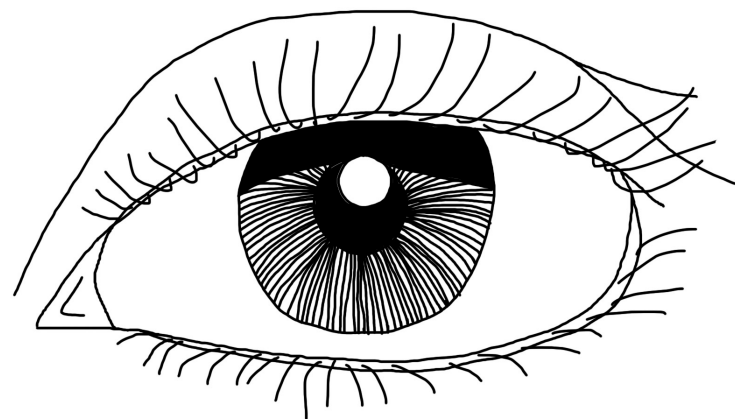
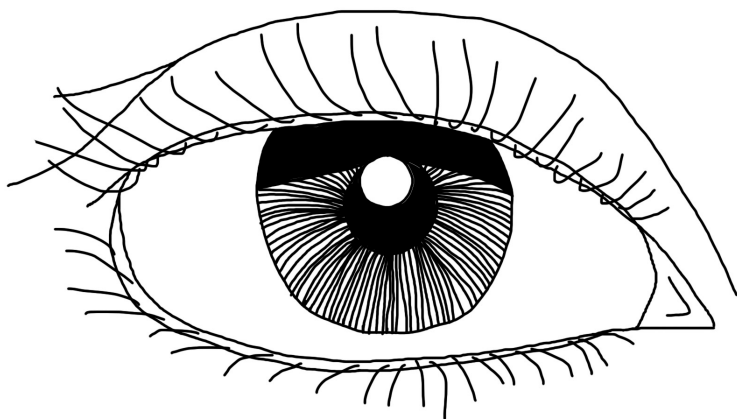
Perifeerinen näkö tarkoittaa ääreisnäköä, joka muodostaa taustan katsottaville asioille. Eli esimerkiksi kättä katsoessa, näemme sen tarkennetulla näöllä, mutta ympäristö on perifeerinen. Tilallisuus ja tilallinen hahmotus muodostuu paljolti perifeerisen näön kautta. Ihmiset myös sijoittavat itsensä maailmaan ja tilaan perifeerisen näön kautta, kun taas tarkennetulla näöllä tarkastellaan asioita ja elementtejä tarkemmin (Pallasmaa 2005, 13.)

Modernistisissa sakraaleissa tiloissa näöllä on vahva asema tulkitsevana aistina. Kirkkosalit aukeavat suureellisina ja mahtipontisina heti ovesta astuttuna, luonnon valo heijastelee sisään tarkasti sijoitelluista ikkunoista ja uskonnollinen taide vetää katsetta puoleensa. Sakraalien rakennusten tilallinen arkkitehtuuri on yleensä varsin visuaalista, joten näölle on paljon töitä. Myös modernististen sakraalien tilojen

visuaalisuus on tarkasti harkittua, vaikka verrattain perinteikkäämmät tilat saattavat tuntua visuaalisesti runsaammilta. Kuitenkin “pyhä tyhjyys”, josta Daelemans myös puhuu paljolti kirjassaan *Spiritus Locissa*, on oleellinen elementti nykyaikaisessa tilallisessa sakraalissa arkkitehtuurissa. Tilallisella tyhjyydellä pyritään luomaan tilaa näkymättömälle pyhyydelle. Modernistinen, sakraali tilallinen

arkkitehtuuri toimii myös kauniin rauhallisena taustana perifeeriselle näölle. Valot, varjot ja geometriset muodot seinissä ja katoissa luovat kaunista syvyyttä ja kontrastia himmeään perifeeriseen taustaan (Pallasmaa 2005, 46). Näköaistille on myös muodostunut psykologinen määritelmä, jonka mukaan se erottaa meitä muusta maailmasta, kun taas muut aistit yhdistävät meitä siihen (Abhiammu).

4.3 TUNTO

Tunto on aisteista ylivoimaisin, sillä se toimii kaikkien muiden aistien kanssa yhteistyössä ja muut aistit ovat kosketusaistin jatkeita. Aistit ovat ihokudoksen erikoisaloja, ja kaikki aistikokemukset ovat muunoksia kosketuksesta (Pallasmaa 2005, 10). Hyviä esimerkkejä tästä fuusiosta ovat esimerkiksi tiettyjen hajujen “pistävyys” ja tiettyjen materiaalien näkeminen jo kertoo niiden kosketustuntumasta. Tuntoaistiin perustuva eli haptinen ulottuvuus onkin oleellisen tärkeää tilallisessa suunnittelussa, jossa ihmisen toiminta tilassa on prioriteettina. Sakraalissakin tilassa tuntoaisti tekee paljon huomioita ympäristöstä, istuimen ergonomiasta, oven kahvan lämpötilaan. Iho lukeekin lämpötilaeroja tarkasti, niin materiaaleista kuin ympäristöstä (Pallasmaa 2005, 56). Tilallisessa tulkinnassa esimerkiksi huoneen lämpötila vaikuttaa tilalliseen ilmapiiriin. Viileä tila kuumana kesäpäivänä voi

nostaa huoneiston tilallista arvostusta. Lämpötilan lisäksi tuntoaisti lukee muun muassa painon, tekstuurin ja kovuuden (Pallasmaa 2005, 56). Tämän vuoksi tilallisessa suunnittelussa materiaalien haptisuus on otettava huolella huomioon. Tietynlaiset tuntumat herättävät ihmisissä tietynlaisia ajatuksia. Esimerkiksi puut materiaaleina mielletään pehmeämmäksi ja lämpöisemmiksi materiaaleiksi kuin metallit. Kirkkoarkkitehtuurissa perinteikkäät puiset penkkirivit ovat todennäköisesti todettu hyväksi, materiaalin ergonomisuuden ja ajatuksellisten mieltymysten vuoksi. Puiset penkit kutsuvat lämmöllä ja pehmeydellä istumaan tehokkaammin kuin esimerkiksi metalliset versiot.

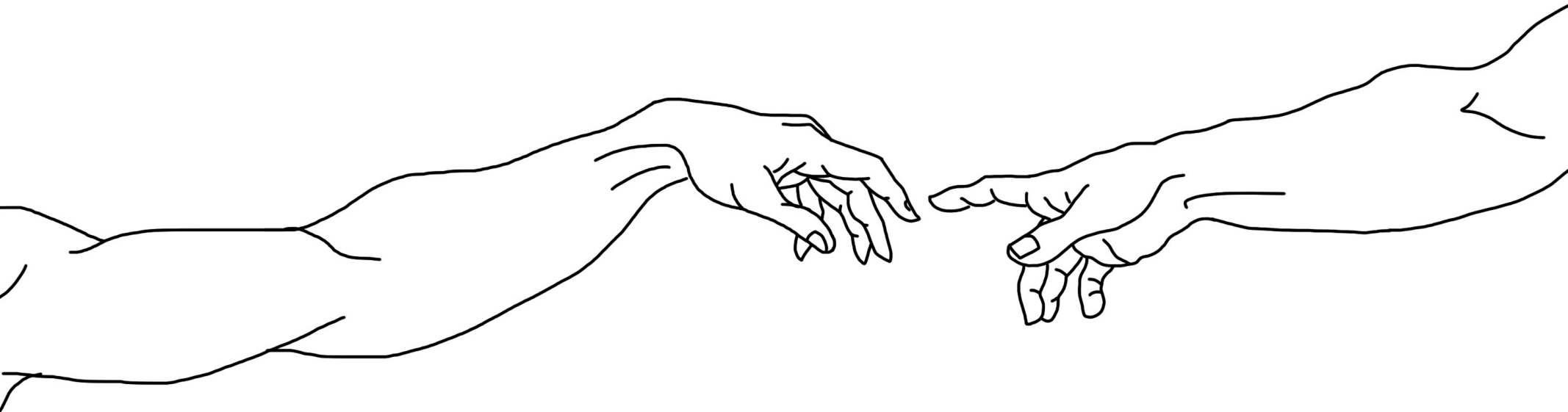
Oven kahva on rakennuksen kädenpuristus (Pallasmaa 2005, 56). Tilallisen tulkinnan luominen alkaa ovelta ja ensimmäinen asia,

johon koskemme on ovenkahva. Tämä on tilallisen tulkinnan kannalta vahva hetki, sillä se luo ensivaikutelman oven takana avautuvalle tilalle. Esimerkiksi iso, vankka ja painava puinen ovi herättää enemmän arvostusta kuin perinteiset kevyet sisäövet. Ajan patinoimat kupariset ovenkahvat, niin kuin Lahden Ristinkirkossa, muistuttavat kuluva ajasta ja ihmisen kosketuksesta. Kun taas kliniset uudet metalliset ovenkahvat herättävät ehkä ajatuksia puhtaudesta ja modernistisuudesta. Nähtävästi käytetty kahva antaa myös kuvaa muiden ihmisten kulusta ja yleensä ihmiset alitajuisesti pyrkivät seuraamaan muiden ihmisten jälkiä. Tämän vuoksi tietynlainen askelien kuluma lattiassa tai nahkistuimen halkeilu herättää turvallisuuden ja kotoisuuden tunteita. Yleensä liiallinen käyttämättömyyden hehku valaa epävarmuutta toimia tilassa.

Tilallinen ulottuvuus muodostuu vahvasti myös liikkeen kautta. Liikkeessä tuntoaisti on oleellisesti läsnä. Liike ja keho ovat jatkuvasti vuorovaikutuksessa keskenään; maailma informoi minuutta ja minuus määrittelee maailmaa muodostaen jatkuvan olemuksen kokemuksen (Pallasmaa 2005, 40). Kehoa, mieltä ja paikkaa ei voi

erottaa, sillä elämme ympäristöjemme kautta. Seuraava tuntoaistiin oleellisesti liittyvä aistimus on painovoima. Painovoima on kaikista aistimuksista maaduttavin. Painovoiman voimallisuuden tuntee jalanpohjassa ja jalanpohja tulkitsee tämän kautta tuntemaansa maata (Pallasmaa 2005, 58). Tilallisessa tulkinnassa tällä on

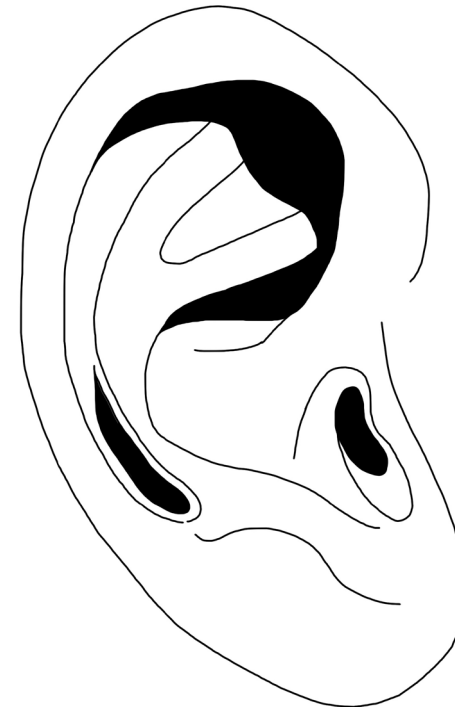
merkitystä lattiamateriaalien valinnassa. Sileät laatat tuntuvat aivan erilaiselta, kuin karkea betoni, kengänkin läpi. Karkeammat materiaalit ja epätasaisempi pohja mielletään luonnollisemmaksi, kuin täydellisyyteen tasoitetut pohjat, jotka taas muistuttavat nykyaikaisuudesta ja sisätiloista.

4.4 KUULO

Kuuloaistilla mitataan ympäröivää tilaa ja ympäristön mittakaava selkeytyy kaiun kautta (Pallasmaa 2005, 51). Tilan tulkinta tapahtuu siis myös kuuloaistin avustuksella. Nykyaikaisessa maailmassa kuulo kuitenkin joutuu tulkitsemaan ympäristöään monien eri äänilähteiden kautta, ja monissa vilkkaissa ja äänekkäissä tiloissa kuulon tilallinen hahmotuskyky on vähäistä, jos olematonta. Kuuloaistin signaalit jäävät paljolti alitajunnan tulkintaan ja siksi emme, suuria äänieroja lukuun ottamatta, tiedosta tätä taustalla tapahtuvaa tilallista mittakaavan tulkintaa.

Pallasmaan (2005, 51) mukaan nykyaika on sokaissut kuuloaistin. Hän selventää kuinka nykyaikaiset leveät ja avoimet kadut eivät palauta ääntä niin kuin ennen ja kuinka sisätiloissa kaiut sensuroidaan ja häivytetään. Myös kauppakeskuksissa ja julkisissa tiloissa pauhaava musiikki eliminoi mahdollisuuden kuulla tilojen akustisia tilavuuksia.

Jokaisella tilalla on oma äänimaailmansa ja akustiikkansa. Ääntä haihduttavalla akustiikalla voidaan tilaan luoda rauhallista ja levollista tunnelmaa. Kun taas esimerkiksi kauppakeskusten musiikilla pyritään usein viemään tilaa ajatuksilta ja siten mahdollisesti heikentämään ihmisten arviointikykyä ja nostamaan impulsiivisuutta (Näin meitä manipuloidaan 2018).

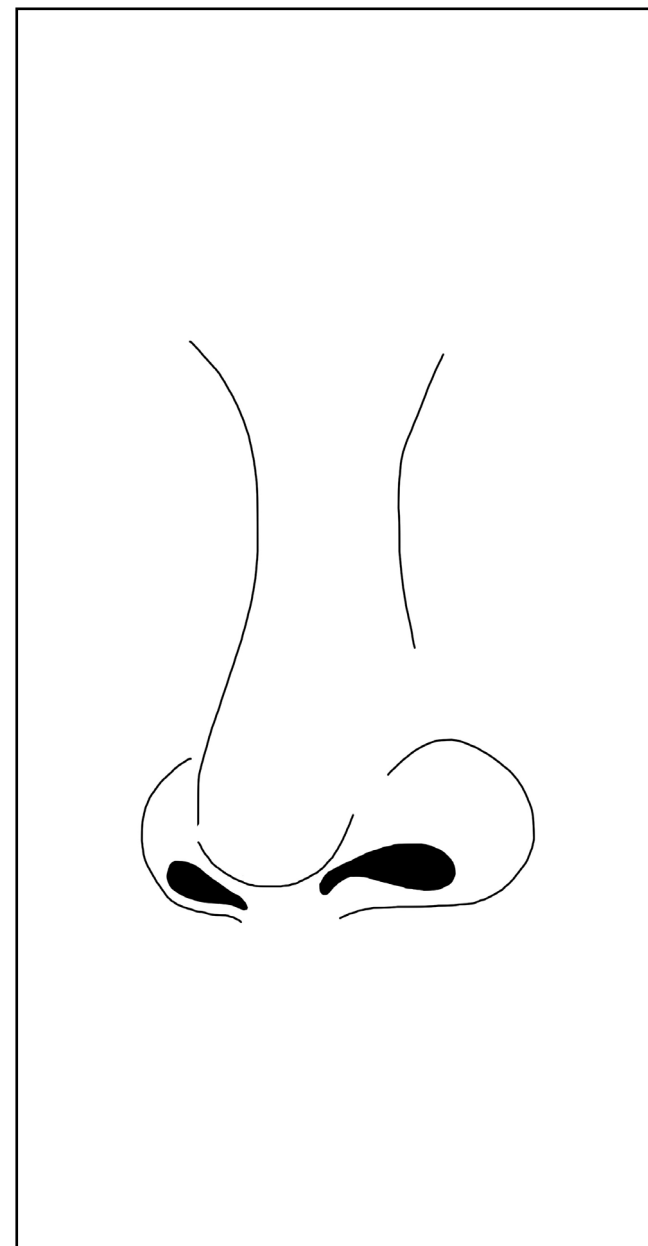
Kuuloaisti on sakraalissa kirkkoarkkitehtuurissa usein hyvin huomioitu elementti. Modernisoidut kirkot ovat monesti tunnettuja kaiustaan ja akustiikastaan. Sakraaleissa tiloissa akustiikka on yleensä suunniteltu mahdollisimman kaikuvaksi, jolloin kirkollisten ohjelmien aikana puhe ja musiikki saavat mahdollisimman voimaannuttavan ja suurellisen tilallisen vaikutuksen. Hiljaisessa kirkkosalissa puhe tuntuu kaikuvaan kiusallisen helposti, ja tämä johdattaa vierailijat

hiljaisuuteen ja kuiskaamiseen. Hiljaisuudella onkin suuri merkitys kirkkosalien tilallisessa sävyssä. Daelemans (2015, 206) selventää kirjassaan, että hiljaisuuden merkitys sakraalissa arkkitehtuurissa on luoda tilaa ”pyhälle tyhjyydelle” ja tilaa kohdata ajatuksissaan minuutensa ja Kristinuskon Jumala. Musiikki, puhe ja muut äänet valtaavat tilaa mielestä, jolloin ajatuksille ja niiden kohtaamiselle ei jää paljoa aikaa. Hiljaisuus antaa tilaa kohdata tilallinen ympäristö aivan eritavalla. Hiljaisuudella on myös tapana luoda mystiikkaa tilaan, joka uskonnollisissa ja hengellisissä tiloissa on useasti merkittävä elementti. Sakraalien tilojen hiljaisuus ja kaikuva akustiikka luo niin vahvan kontrastin muille nykyaikaisille tilallisille puitteille, että jo tämä yksinään luo tilaan mystiikkaa ja kiinnostusta. Varmasti myös arvostusta tälle uudelleenlaiselle kokemukselle.

4.5 HAJU

Hajuaisti on monesti yksi vähiten arvostetuista aisteista, kuitenkin tilallisessa tulkinnassa sillä on paljonkin merkitystä. Pallasmaan (2005, 53) mukaan ihminen on kykeneväinen havaitsemaan yli 10 000 erilaista hajua. Monesti vahvimpana mustiin jäävänä elementtinä voi tilasta jäädä sen haju, sillä hajulla on vahvoja muistillisia ominaisuuksia. (Pallasmaa 2005, 53). Tietynlaiset hajut voivat herättää muistamaan tarkkojakin muistikuvia, jotka muutoin ovat päässeet unohuttamaan. Yksi haju saattaa saada muistelemaan muiden aistien kautta vahvoja muistikuvia. Niin kuin Pallasmaa kirjassaan totesi ”Nenä saa silmät muistamaan” (Pallasmaa 2005, 53, kirjoittajan suomenos). Hajulla on myös nopea ja melko tajunnallinen yhteys suoraan mieltymyksiin, joten tilan hajulla on

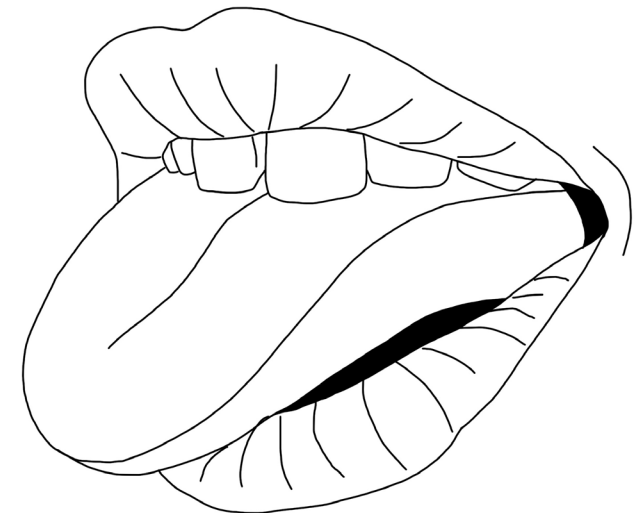
nopea ja vahva vaikutus sen antamaan mielikuvaan. Hajut liitetään usein myös tiettyyn aikaan, paikkaan tai tapahtumaan. Hyvä esimerkki tästä on tietyn hajuveden herättämät muistot lomamatkasta tai henkilöstä. Mielikuvat ja muistot voivat olla niin vahvoja, että ne vaikuttavat tilalliseen mielikuvaan alitajuntaisen ennakko kokemuksen pohjalta. Vahvat hajut voivat vaikuttaa myös keholliseen hyvinvointiin, kuten vahvojen hajuvesien aiheuttamat migreenit tai hengitysvaikeudet astmaatikoilla. Sakraaleissa tiloissa hajullinen maailma pidetään neutraalina, jotta tila sopisi sitä kautta kaikille niin henkisesti kuin fyysisesti. Tila ei tällöin herätä ihmisissä olemassa olevia mielikuvia tai mielipiteitä, jotka voisivat henkilöstä riippuen olla negatiivisiakin.

4.6 MAKU

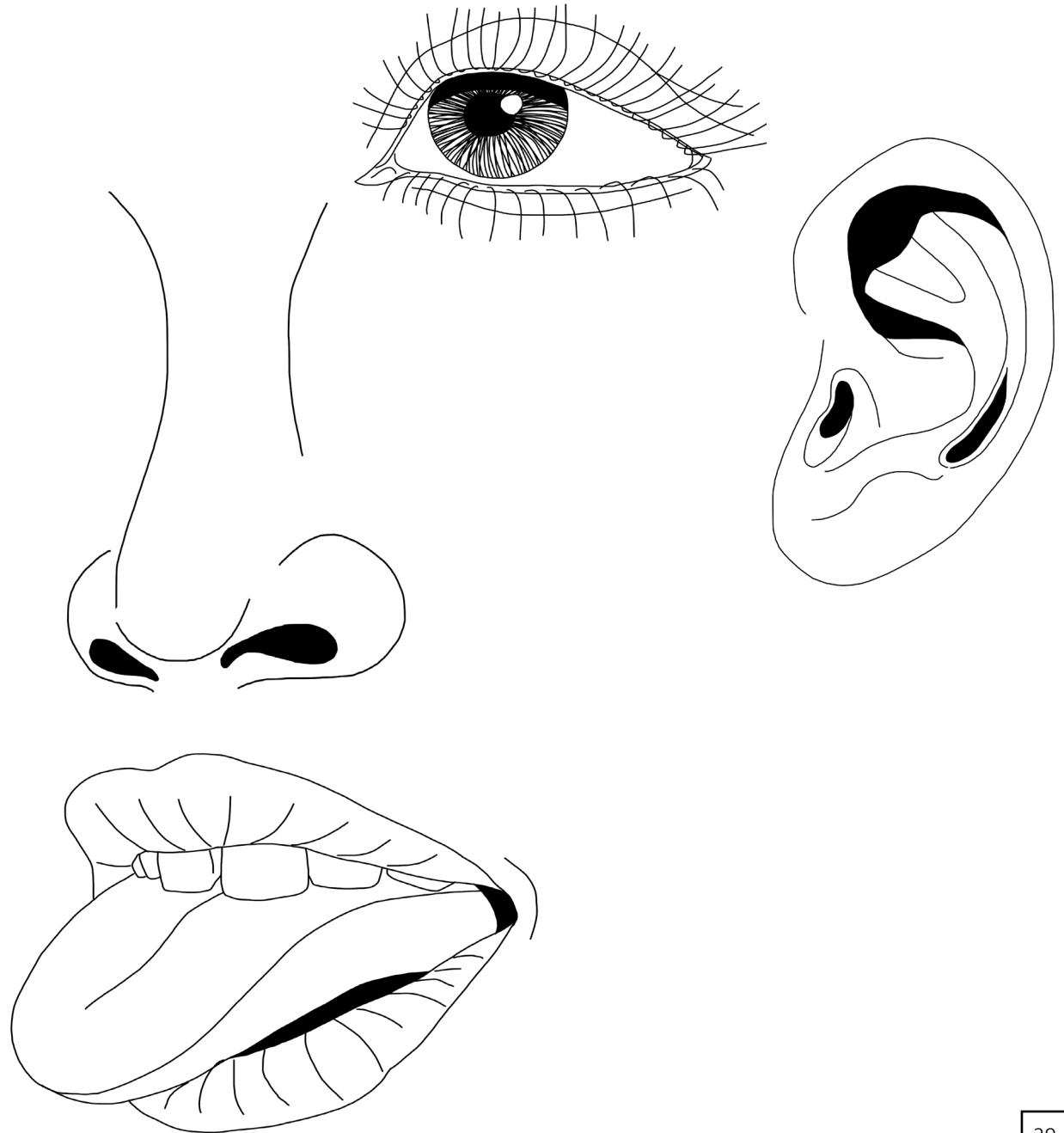
Makuaisti kuulostaa tilallisessa arkkitehtuurissa kaukaa haetulta ja turhalta keskustelunaiheelta. Kuitenkin useasti monia värejä ja materiaaleja voidaan kuvailla herkullisiksi tai syötävän hyväksi. Ihmisillä on myös mielenkiintoinen tapa pystyä arvioimaan mil-tä, jokin materiaali mahtaisi tuntua tai maistua kielellä vain katsomalla tai koskemalla sitä. Niin kuin jo tuntoaisti kappaleessa todettiin, kaikki aistit ovat yhteydessä tuntoaistiin ihon ja kehon kautta. Varsinkin tunto ja makuelämyksen välillä on hienovarainen siirtymä, mutta myös näkö on yhteydessä makuaistiin (Pallasmaa 2005, 59). Tämän vuoksi tietyt värit ja struktuurilliset muutokset herättävät makuaistin signaaleja.

Miksi tällä on sitten merkitystä tilallisessa arkkitehtuurissa? Makuaisti on osa aistien kokonaisuutta, jolla ympäröivää maailmaa arvioidaan ja tulkitaan. Myös makuaistilla on siis osansa tilallisen tulkinnan ja mielipiteen lopputuloksessa. Makuaisti on tilallisessa tulkinnassa mukana ehkäpä kaikista aisteista alitajuisimmin, mutta se kuitenkin on siellä. Pallasmaakin (2005, 59) totesi kirjassaan arkkitehtonisen tilan arkaaisimman alkuperän olevan suuontelossa, kielenpäällä.

LYHYT YHTEENVETO AISTEISTA

Tilallinen kohtaaminen ja tulkinta muodostuvat kehon ja sen kaikkien aistien yhteistyöstä. Tilallista kokemusta ei siis voida irrottaa yksilöstä, sillä yksilö sijoittaa itsensä ympäröivään maailmaan aistien kautta, jotka tutkivat ja tulkitsevat ympäristöä. Tämä luo vahvempaa minuuden käsitystä ja sijaintia ajassa ja paikassa. Aistien luoma yhteinen näkemys tilallisesta ulottuvuudesta luo pohjan henkilökohtaiselle tulkinnalle ja mielipiteelle tilasta. Tämän vuoksi aistien huomioiminen arkkitehtonisen tilallisen suunnittelun ja arvioinnin pohjana on tärkeää. Tilallista ymmärrystä ja psykologisia käsitteitä ei voisi tulkita ilman aistien luomaa pohjaa. Ilman aistien luomaa pohjaa, psykologista ja emotionaalista tulkintaa tiloista ei voisi syntyä.

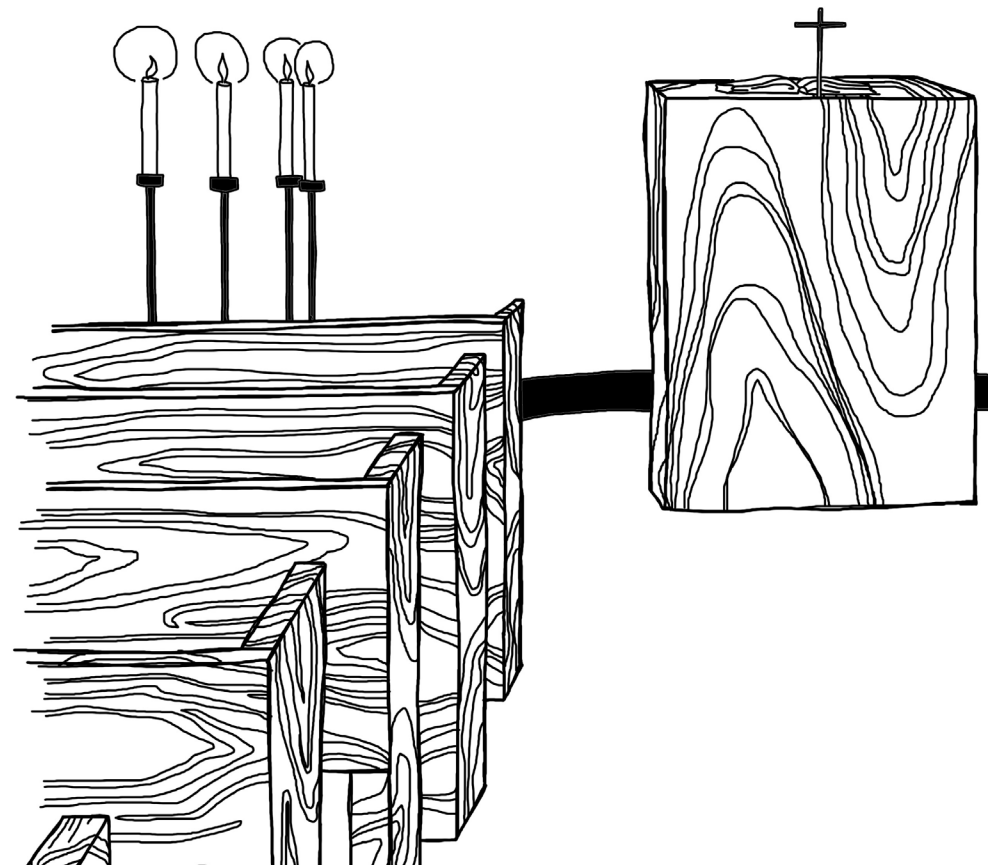
5 YMPÄRISTÖPSYKOLOGIA

5.1 Ympäristöpsykologia

*5.2 Ympäristöpsykologian merkitys
tilallisessa tulkinnassa*

*5.3 Luonnollisen symboliikan
merkitys*

*5.4 Ympäristöpsykologian soveltaminen
sakraalin tilan tulkintaan*

5.1 YMPÄRISTÖPSYKOLOGIA

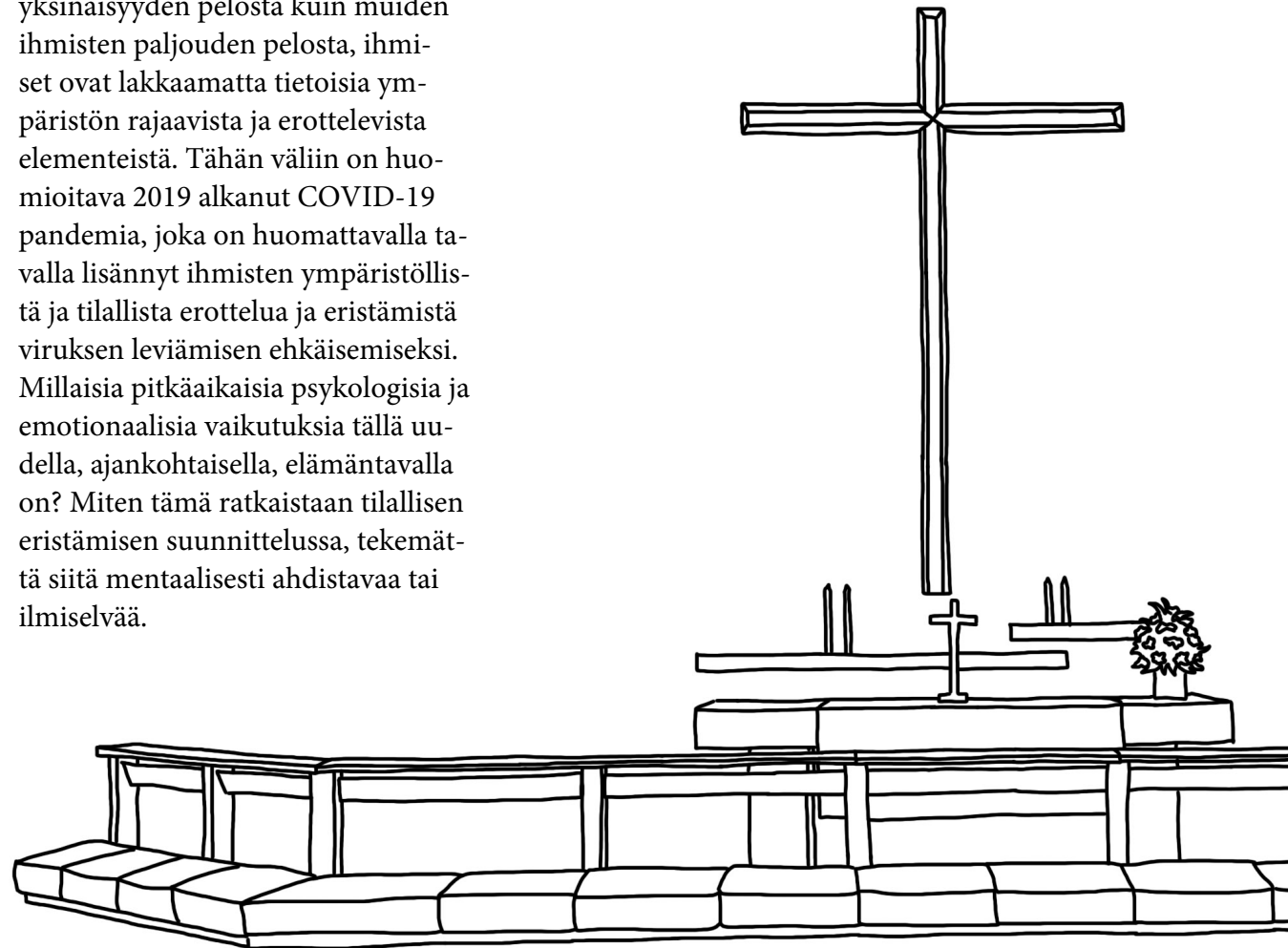
Ympäristöpsykologia tutkii ihmisen ja fyysisen ympäristön vuorovaikutusta psykologisesta näkökulmasta. Psykologian kautta tutkitaan ihmisten mieltymyksiä, asenteita ja tarpeita ympäristön kannalta. Ympäristöpsykologian kautta tarkoituksena on pystyä luomaan entistä ihmisläheisempiä ja toimivia tiloja. Ympäristöpsykologiaa sovelletaan muun muassa arkkitehtuurissa ja sisustusarkkitehtuurissa. Ympäristöpsykologian tutkimus alkoi 1950-luvulla muun muassa sairaalaympäristöjen tutkiminnan kautta (Korpela, 2010.)

Roger S Ulrichin (1984) teetti tutkimuksen, jossa sairaalapotilaiden paranemista ja mielialoja seurattiin huoneissa, joista toisen ikkunasta näkyi vihreä puisto ja toisesta sairaalan tiiliseinä. Ulrichin tutkimuksessa todettiin, että vihreän puistonäkymän potilaat muun muassa pääsivät poistumaan sairaalasta nopeammin ja kipulääkkeiden käyttö oli vähäisempää. Tilallisella ulottuvuudella on siis todetusti henkisiä ja fyysisiä vaikutuksia yksilöön. Tämän vuoksi tilallisella suunnittelulla on tärkeä asema muunkin kuin visuaalisuuden miellyttävyyden ja tilallisen toiminnan vuoksi.

5.2 YMPÄRISTÖPSYKOLOGIAN MERKITYS TILALLISESSA TULKINNASSA

Minkälainen merkitys ympäristöpsykologialla ja tilojen tutkinnalla on nykyajan yhteiskunnassa? Modernin teknologisoituvissa ympäristöissä, ihmisillä on kasvavia yksinäisyyden ja vieraantumisen tunteita. Pallasmaa (2005, 19) toteaa näiden kokemusten ja tunteiden kumpuaavan mahdollisesti aistien patologiasta. Pallasmaa lisää argumenttiinsa myös, että useasti juuri sairaalat, lentokentät ja muut teknisesti edistyneet tilat herättävät näitä ahdistaviakin tunteita. Aistit kappaleessa selviää tarkemmin aistien merkityksestä ja tarpeellisuudesta tilallisessa suunnittelussa ja tulkinnassa. Aistien tutkiminen johti myös päätelmään niiden tärkeydestä yksilön tilallisen tulkinnan pohjana. Tästä johdettuna on uskottavaa, että aistien ylikuormittuminen ja huomioimattomuus nykyaikaisessa tilallisessa suunnittelussa voisi vaikuttaa negatiivisesti ihmisten mielialoihin.

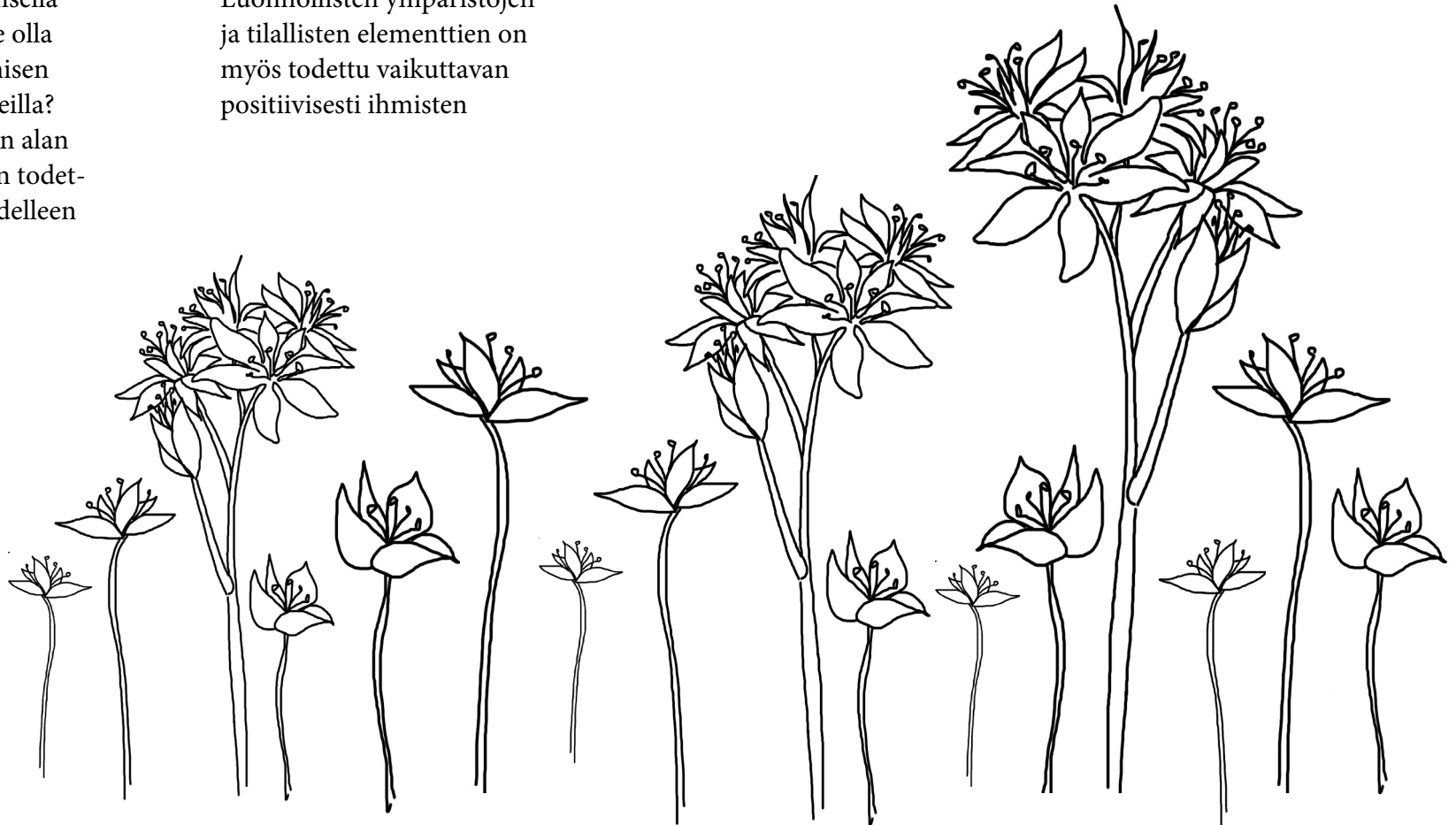
Myös Roessler (2012) kertoo vieraantumisen pelon vaikuttavan tilalliseen näkemykseen. Hän uskoo tilallisen ahdistuksen tulevan niin yksinäisyyden pelosta kuin muiden ihmisten paljouden pelosta, ihmiset ovat lakkaamatta tietoisia ympäristön rajaavista ja erottelevista elementeistä. Tähän väliin on huomioitava 2019 alkanut COVID-19 pandemia, joka on huomattavalla tavalla lisännyt ihmisten ympäristöllistä ja tilallista erottelua ja eristämistä viruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Millaisia pitkäaikaisia psykologisia ja emotionaalisia vaikutuksia tällä uudella, ajankohtaisella, elämäntavalla on? Miten tämä ratkaistaan tilallisen eristämisen suunnittelussa, tekemättä siitä mentaalisesti ahdistavaa tai ilmiselvää.

Ilmiselvää on, että teknologisesti kehittyvässä ja modernisoituvassa ympäristössä on vähenevissä määrin kohtaamia luonnollisten elementtien tai viittausten kanssa. Näiden luonnollisten rakenteiden ja entiteettien tilalla on runsain määrin luonnottomia ja elottomia esineitä ja asioita. Voisiko tällä luonnon katoamisella elinympäristömme olla tekemistä vieraantumisen ja yksinäisyyden tunteilla? Ympäristöpsykologian alan tutkimusten kautta on todettu, että ihmisillä on edelleen

vaikuttava suhde tiettyihin luonnon elementteihin ja ympäristöihin, johtuen ihmisen evoluutiosta luonnollisessa ympäristössä (Free 2007, 323). Katsaus ympäristöpsykologian tutkimuksiin tuo esille ihmisten houkutuksen esteettisesti luonnollisiin sisältöihin tai ympäristöihin (Free 2007, 305). Luonnollisten ympäristöjen ja tilallisten elementtien on myös todettu vaikuttavan positiivisesti ihmisten

toimintakykyyn ja stressitasoihin (Free 2007, 305 & Roessler 2012). Free (2007) kertoo myös ympäristöpsykologian alalla olevasta väittämästä, että luonnosta vieraantumisen voi olla hienovaraisia evoluutiollisia haittavaikutuksia psykologiseen ja fysiologiseen kehitykseen.

5.3 LUONNOLLISEN SYMBOLIIKAN MERKITYS

Roger Ulrichin (1983) psyko-evoluutionaarisen kehityksen mukaan ihmiset luovat tunnepitoisia reaktioita ympäristöihin ja tiloihin nopeilla alitajuntaisilla ja automaattisilla prosesseilla, jotka määrittelevät pidetäänkö tilasta vai ei. Ulrichin teorian mukaan nämä nopeat tunnepitoiset reaktiot ovat yhteydessä ihmisen evoluution historiaan ja ovat muokkautuneet tarvittavalla tavalla. Ihmisten historiassa tämä on näkynyt esimerkiksi alueiden tulkinnassa niiden vaarallisuudesta tai asuttavuudesta. Vaarallisia elementtejä omaavat ympäristöt ovat saaneet aikaan negatiivisia tunnetason reaktioita, jotka ovat johtaneet välttelevään käytökseen. Kun taas turvalliseksi koetut ympäristöt ovat luoneet positiivisia tunteita ja tutkivaa ja lähestyvää käytöstä.

Oletettavaa on, että psykoevoluutionaarisen selviytymisen mahdollisuuksien nostamiseksi, näiden tunnetason reaktioiden on ollut oltava periytyviä, jotta ympäristön tulkintaa ei aina tarvinnut aloittaa nollasta, tuhlaten näin kallisarvoista ympäristöön reagointiaikaa. Ulrich (1983) lisää huomiota myös ihmisen historialliseen tarpeeseen luoda nopea tulkinta ympäristöstä, esimerkiksi pakenemisen varalta, jolloin olisi mahdollista, että ympäristöllisen tiedon keruun alkuvaiheessa tapahtuisi alitajuinen tunnetasoinen pohjustus, jolle tietoisempi käsitys muodostuisi (Kaplan 1987, 1988, Ulrich 1983, Free 2007, 306 mukaan.)

Ulrichin (1983) mukaan modernistuvan ympäristön niukat viittaukset ja kosketuspinnat luontoon vähentävät evoluutiollisesti perittyjä positiivisia tunne reaktioita ympäristöön. Tällainen ympäristö Ulrichin (1983) mukaan voi altistaa ihmisiä negatiivisen sävytteisille tunteille ja täten laukaista niihin liittyviä hormonaalisia stressireaktioita. (Ulrich 1983, Free 2007, 311, mukaan.)

Selvää on, että tilallisella suunnittelulla tarkoituksena on luoda ihmisystävällisiä tiloja, ei stressitasoja lisääviä. Ympäristöpsykologian tutkinnan kautta on kuitenkin huomattu nykyaikaisen teknologian ajan arkkitehtuurin monesti herättävän negatiivisia ja stressaantuneita tunteita. Ympäristöpsykologian tutkimusten kautta selvänä ja vahvana positiivisena elementtinä esiin nousee luonto.

Luonto onkin ollut kautta aikain arkkitehtonisen, muotoilullisen ja taiteellisen suunnittelun lähteenä, varsinkin kirkkoarkkitehtuurissa. Kirkkoarkkitehtuurissa on ammennettu tilallisen visuaalisuuden inspiraatiota luonnosta ja luonnon elementeistä, jotka ovat myös uskonnolle tärkeitä.

Keskustelu luonnon elementtien tärkeydestä myös sisustusarkkitehtuurissa on saanut alkunsa ympäristöpsykologian löydösten kautta. Todettu on, että ihmisen luonnossa tapahtuneen evoluutiollisen historian kautta, luonnollisilla ympäristöillä ja elementeillä on edelleen vahva yhteys ihmisten mieliin. Kuitenkin nykyaikainen ympäristö vähenevässä määrin edesauttaa tätä yhteyttä. Miten ja miksi nämä luonnolliset elementit vaikuttavat meihin?

Tunneperäisten reaktioiden hermostollisena alkuperänä pidetään aivokuoren alaista aluetta, etenkin manteliumaketta (Parsonos 1991, Free 2007, 306, mukaan). Näiden rakenteiden on todettu olevan osallisia myös stressiin liittyvien hormonien tuotantoon, mikä selittää miksi poikkeavat ympäristöt herättävät ihmisissä erilaisia autonomisia stressi reaktioita (Parsonos 1991, Free 2007, 306, mukaan).

Ympäristöä tulkitessa aivotoinnasta on mielenkiintoista huomata, että tietyt alueet aivoissa aktivoituvat tietyistä ärsykkeistä, kuten vaikka kasvot herättävät aivojen kasvojen tunnistus mekanismin. Kuitenkin on huomattu, että aivot eivät varsinaisesti välitä siitä ovatko sen näkemät asiat aitoja ja elollisia vai kuvituksia tai symbolisia.

Pintaa syvällisemmin asiaa avaten, mainitut hermoalueet pyrkivät aktivoitumaan myös elementeille, jotka ovat edes jossain määrin samankaltaisia varsinaisen elementin tunnistuskohtaisen järjestelmän kanssa. Tämän vuoksi saatamme nähdä kasvoja elottomissakin objekteissa, kuten vaikka auton keulassa. Tämän vuoksi tunnetasolla saattaa herätä myös tulkintaa kasvojen ilmeestä ja sen vaikutuksesta omaan mielialaan. Tämän vuoksi on erittäin oletettavaa, että myös luonnollisten elementtien ja rakenteiden muodollisuutta ja visuaalisuutta symboloivat objektit voivat herättää meissä samoja reaktioita kuin alkuperäiset (Pinker 1997, Sperber & Hirschfeld 2004, Free 2007, 313–314, mukaan.)

Tätä tulkintaa perustelee myös huomio siitä, että monet tutkimukset, niin kuin myös ympäristöpsykologian tutkimukset, tehdään kuvien, videoiden tai maalausten avulla, jotka esittävät luontoa, mutta eivät ole aitoja luonnontiloja (Free 2007, 314).

Silti samanlaisia reaktioita on nähtävissä, joten sillä onko kyse oikeasta luonnosta, vai kuvatusta luonnosta ei ole aivoille tutkitusti niin paljon merkitystä kuin luulisi. Tämä on sisustusarkkitehtuurin kannalta kiinnostavaa, sillä päätellä voi, että myös luonnosta inspiraatiota hakeneet geometrisetkin muodot herättävät samoja positiivisia tunnereaktioita kuin aito luonto (Free 2007, 313–314). Niin kuin Ulrichin (1983) sairaalaympäristön tutkimuksessa todettiin, luonnolla on mieltymyksen lisäksi, myös fyysisiä ja psykologisia parantavia vaikutuksia. Tästä väitteestä puhuu myös Free (2007, 308). Hyvä on kuitenkin ymmärtää, ennen kuin laittaa tilat täyteen luonnollista symboliikkaa, että positiivisten viestien lisäksi luonnolliset elementit voivat herättää myös negatiivisia tunteita. Esimerkiksi liiallisuuden koristeltu ja täpötäyteenkalustettu tila voi muistuttaa hankalasti edettävää paikkaa, jossa on mahdollisuus eksyä tai jäädä jumiin (Free 2007, 312).

5.4 YMPÄRISTÖPSYKOLOGIAN SOVELTAMINEN SAKRAALIN TILAN TULKINTAAN

Tässä kappaleessa käydään läpi kaksi yleistä ympäristöpsykologian mallia, jolla ihmisten oletetaan käyttäytyvän ja tulkitsevan tiloja. Ensimmäisenä Appletonin turvapaikkateoria, jonka mukaan ihmiset tulkitsevat tilaa näköpiiriin ja turvapaikan kannalta. Tilasta halutaan löytää suojaa ja suojelusta tarjoavia elementtejä, sekä näkyvyyttä ympäröivään ympäristöön (Free 2007, 306.)

Toinen on Kaplanin malli, jossa todetaan ihmisten tulkitsevan ympäristöä sen osallistavuuden ja tutkittavuuden mukaan. Kaplanin mukaan nämä voidaan jakaa neljään rakenteellisen tulkinnan osa alueeseen, jotka auttavat ymmärtämään tilallista kokonaisuutta. Osallistavuuden sisällä on ajatus siitä, kuinka paljon tilassa on nähtävää tai tehtävää ja kuinka paljon tila luo mystiikkaa. Mystiikkaa luodaan tilallisesti esimerkiksi rajaamalla näkökenttää ja

tilallista kokonaisuutta, tällä tavalla ihminen saadaan tutkimaan tilaa tarkemmin ja syvällisemmin. Tilallisen tutkittavuuden ja ymmärrettävyyden sisällä on johdonmukaisuus ja luotettavuus. Johdonmukaisuudella tarkoitetaan maiseman elementtien kykyä lisätä tilallista ymmärrettävyyttä ja jäsennettävyyttä, kuten symmetria, elementtien ja materiaalien yhdistävyys tai rajaavuus. Luotettavuudella Kaplan taas viittaa tilan luomiin ominaisuuksiin, jotka auttavat ennustamaan ja ylläpitämään tilallista suuntautumista, sitä edelleen tutkittaessa (R. Kaplan & Kaplan 1989, S. Kaplan 1987, 1988, Free 2007, 307, mukaan.)

Viimeiseksi perusteluksi luonnollisten elementtien käytön voimakkaasta vaikutuksesta sisustusarkkitehtuurissa tuo etemme historia. Luonnon symboliikkaa ja estetiikkaa on kautta historian

käytetty sisustusarkkitehtoniassa visualisoinnissa, varsinkin kukkamaiset muodot ovat olleet suosiossa ornamenttikassa. Tämä viittaa siihen, että jostain syystä, alitajuisesti tai ymmärryksen kanssa, sitä on aina jatkettu. Tämäkin kertoo luonnollisen muotokielen ja symboliikan olleen kautta aikojen meihin vahvasti vaikuttava. Kuitenkin on ymmärrettävä, että siltikin kulttuurilliset ja asenteelliset asemoinnit vaikuttavat tilan tulkintaan.

Free tuo esiin, että heräävät tunnetilat voivat nopeasti jäädä korkeamman opintoasteen tai kulttuurin uskomusten alle. Hän huomauttaa, että esimerkiksi arkkitehtiyhteisö saattaisi harkita jäljennöksiä ja jäljitelmiä rihkamaana. Kuitenkin huomattavaa on, että asiantuntijoiden ja maalikkokojen mielestä houkuttelevissa asioissa on usein ristiriitaisuuksia (Free 2007, 313.)

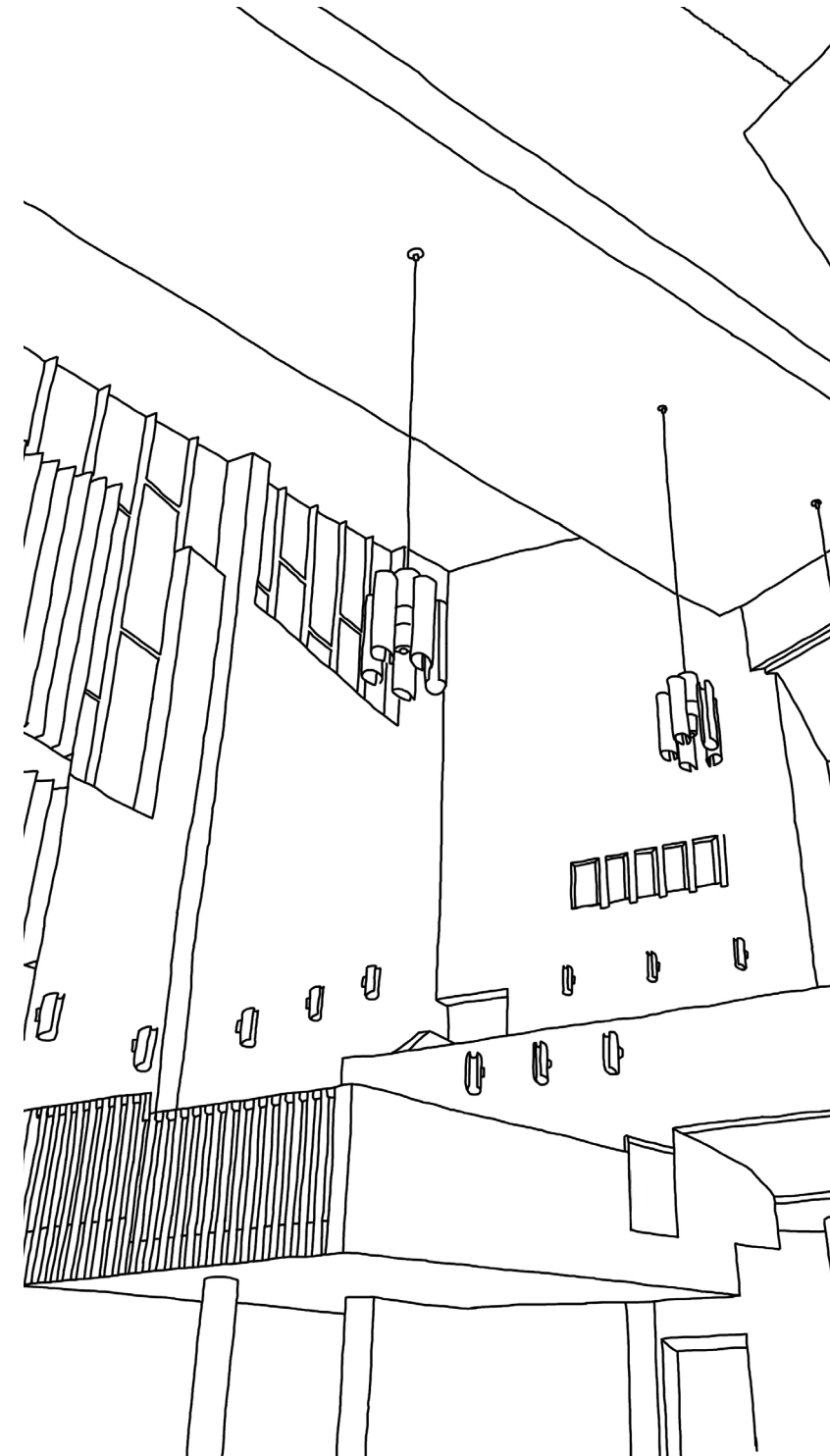
MODERNISTISEN SAKRAALIN SISUSTUSARKKITEHTUURIN KAUTTA

Modernistisen sakraalin tilallisen arkkitehtuurin yksi voima on sen kohtaamisessa. Tilan kohtaamisessa, mutta myös muiden ihmisten ja uskovaisten kohtaamisessa. Ihminen tuntee kuuluvansa niin uskonnolliseen joukkoon, kuin sakraaliin tilaan.

Tilallisessa kohtaamisessa mielenkiintoista on huomioida sakraalien tilojen kohtaamisen harvuus arjessa, jolloin nämä rakennukset ja tilat säilyttävät mullistavalta tuntuvan hämmästyttävyytensä pidempään, kuin jos vierailua tapahtuisi päivittäin. Tilallisen kirkkoarkkitehtuurin kohtaamisen voima osittain muodostuu siitä, ettei siellä pysytä koko ajan, jolloin kirkkosali ei niin sanotusti arkistu ja menetä hämmästyttävyytensä, vaan harmoninen ja yllättävä tunnelma voi syntyä aina uudelleen.

Uskonnollinen ja hengellinen tunne ilmentyy hengellisessä kanssakäymisessä yksilöiden kanssa ja uskonnon rituaaleissa. Ympäristöpsykologian kautta voidaan argumentoida, että sakraali tila tarjoaa yksilölle yhteisön ja rakennuksen tarjoamaa suojaa ja turvaa, kuin myös aktiivisesti osallistavuutta ja tilallista avoimuutta tutkia.

Niin Appletonin turvapaikka malli, kuin Kaplanin malli toteutuvat sakraalissa modernistisessa sisustusarkkitehtuurissa. Appletonin turvapaikka mallin mukaan modernistinen kirkkoarkkitehtuuri tarjoaa rakenteellisesti, mutta myös mentaalisesti turvapaikkaa kaikille, niin uskonnollisen narratiivin kautta kuin jo historian kautta. Historiasta tutun käsityksen kautta, että kirkko tarjoaa turvapaikkaa ja sijoitusta sitä tarvitseville.

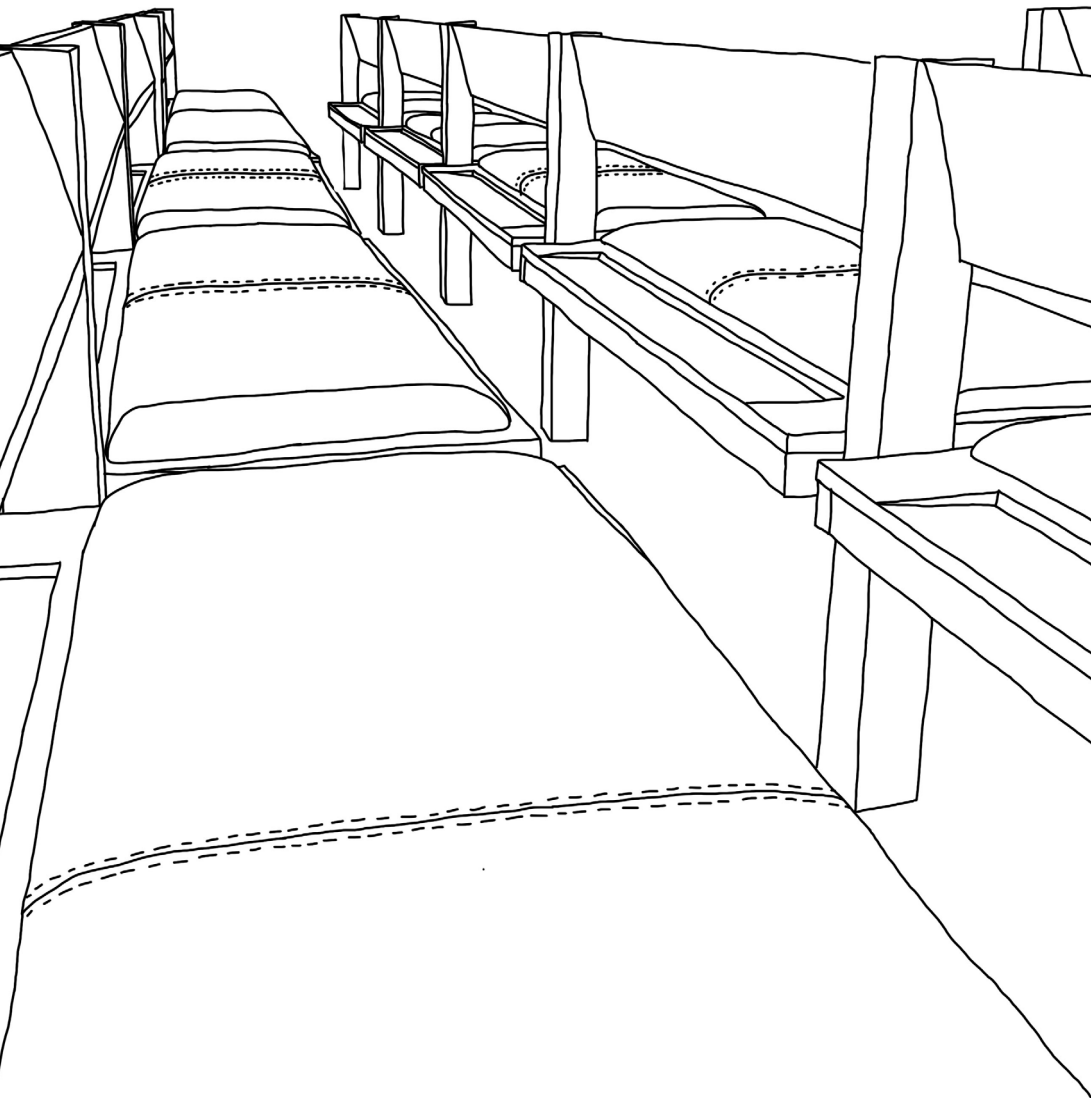
Rakenteellisesti modernistiset kirkot ovat usein jykeviä rakennuksia, vahvoine rakennus materiaaleineen, jotka luovat myös intuitiivista tunnetta turvallisesta ja kestävästä oleskelu paikasta. Kaplanin mallin osallistava osuus taas tulee esiin liturgisessa ja rituaalisessa toiminnassa, kirkon konseptissa. Jopa messua kuunnellessa tapahtuu paljon osallistavaa liikettä, kuten nousemiset ja laskemisot, kääntyminen kohtamaan puhujaa tai urut, laulaminen ja rukouksen lausunta. Daelemans (2015, 307) huomauttaa, että tietyillä fyysisillä hetkillä ja liikkeillä tapahtumien aikana voi olla suurtakin psykologista merkitystä, esimerkiksi kääntymisenä kohti samaa, yhteistä tavoitetta. Tiettyjen toimintojen suorittaminen antaa ihmiselle myös laajempaa kosketuspintaa tilaan ja

sen materiaaleihin ja tuntumiin. Esimerkiksi messun aikana kirkkosalin penkkien materiaallinen tuntuma ja ergonomiat tulevat tutuksi ja ehtooliselle polvistuessa taas tunnustellaan liikettä istumapaikalta salin eteen ja polvistumisen paikalle.

Tietynlaiset arkkitehtoniset elementit voivat herättää ihmisissä erilaisia näkemyksiä esimerkiksi tilan turvallisuudesta ja suojaavuudesta. Piiloutumisen mahdollisuutta kuvastavat himmeä valaistus, matalat tilakorkeudet, pienet tilat, vähäisesti ikkunoita ja paksut seinät. Kun taas tilallisesti mahdollisuuksien ulottuvuutta kuvastavat vastakohtaiset elementit; korkeat, suuret ja valoista tilat, ohuet seinät ja läpinäkyvyys ja esteetön näkymä ympäröiviin

tiloihin, rakennuksen sijoitus korkealle paikalle, parvekkeet ja niin edelleen (Free 2007, 312.)

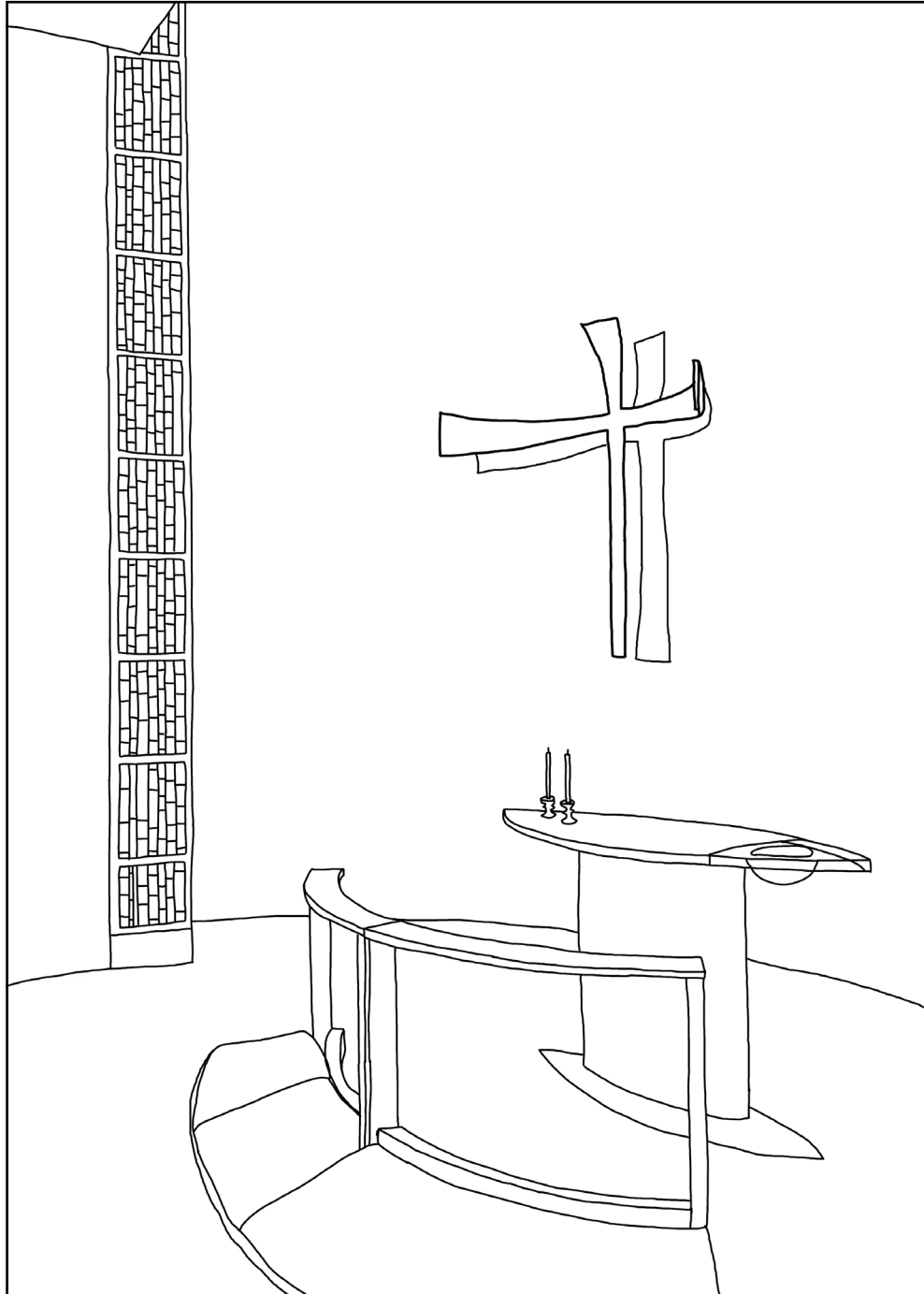
Freeen näkemyksestä nousee mieleen modernistiset kirkkosalit. Korkeat, suuret ja selkeät kirkkosalit, joissa näkyvyys on tarkoin mietitty laajaksi, valoisuus ja luonnon valon runsaus ikkunoista, parvekkeina toimii useasti parvelle sijoitetut lisäistuimet ja papin saarnatuoli. Ympäristöpsykologian kautta parvet ja parvekkeet luovat mahdollisuuksia nähdä ympäröivää tilaa paremmin, verraten luonnollisessa ympäristössä ihmisen mahdollisuuteen kiivetä esimerkiksi kukkulalle ympäristön näkemiseksi, ja siksi niistä nousee ihmisille yleensä positiivisia mieltymyksiä (Free 2007, 306).

6 MATERIAALINEN JA VISUALINEN ULOTTUVUUS

- 6.1 *Rakenteelliset ja materialistiset vaikutukset*
- 6.2 *Materiaalit*
- 6.3 *Valo ja visuaalisuus*
- 6.4 *Taide*
- 6.5 *Akustiikka*

6.1 RAKENTEELLISET JA MATERIAALISET VAIKUTUKSET

Tilallisen tulkinnan luovat siis fysiologiset ja psykologiset tekijät yhteistyössä, mutta millaisia vaikutuksia modernistisessa sakraalissa sisustusarkkitehtuurissa käytetyillä elementeillä on löydettävissä? Tilan visuaalinen ja materiaalinen ulottuvuus ovat niitä elementtejä, joiden kautta ihminen luo tilallisen ymmärryksen. Hyvä on taas muistaa, että vaikka tietyille materiaaleille ja elementeille on todettu jonkinlaisia vaikutuksia ihmisiin, on erilaisen yksilölliseen reaktion mahdollisuus aina olemassa.

Estetiikka onkin ensimmäinen asia johon ihminen kiinnittää huomiota tilaan saapuessaan, sen jälkeen tila kohdataan materiaalien ja tuntumien kautta (Cold 2001, Grimm 2010, 3, mukaan). Grimmin (2010, 3) mukaan uskonnollinen tai hengellinen kokemus tilasta muodostuukin estetiikan havainnoinnin kautta, kun ymmärrämme, käsittelemme, ilmennämme, koemme ja havaitsemme arkkitehtuuria ympärillämme. Daelemans (2015, 200) taas usko, että pyhä tunnelma muodostuu nimenomaan arkkitehtonisten elementtien käytöstä, kuten massojen, tekstuurien ja valon.

6.2 MATERIAALIT

Modernistisessa sakraalissa sisustusarkkitehtuurissa on tavattavissa tilasta riippuen moniakin erilaisia materiaaleja, mutta tiettyjä tyyppisempiä materiaalivalintoja on löydettävissä. Kuten puun käyttö kirkkosalien penkeissä, betonisia seinärakenteita, kivi- ja laattalattioita ja metallisia yksityiskohtia. Sisustamisella tilaan materialistisesti yhdistetään arvoja, käytöksiä ja mielipiteitä. Modernistisessa sakraalissa sisustusarkkitehtuurissa suositaan aitoja, luonnon omaisia materiaaleja ja yleensä materiaalivalinnoissa mietitään elementin kulumisen kestäväällä ja arvokkaalla näyttävällä tavalla. Esimerkiksi useasti kirkko istuimien pehmikkeistä löytyvä nahka, koetaan klassisena ja arvokkaasti vanhenevana materiaalina.

Kaikki materiaalit ovatkin ajan ja kuluman kohteena. Varsinkin julkisissa tiloissa, jolloin kestävyys ja arvokas kuluminen tulee ottaa suunnittelussa huomioon. Ajan patina muistuttaa ajan kulumisesta ja liikkeestä, kun taas kulumattomuutta esittävät materiaalit kuten lasi, emaloidut metallit ja synteettiset muovit hämmentävät mieltä kertomatta materiaalin ikää tai käyttöä (Pallasmaa 2005, 31–32). Modernistisen ajan rakennukset ja tilat ovat yleensä pyrkineet tähän ikääntymättömään täydellisyyteen, eikä niissä ole havaittavissa ajallista ulottuvuutta, joka olisi ihmiselle merkittävä ja luonnollinen elementti (Pallasmaa 2005, 31–32). Betoni on hyvä esimerkki vahvasta kivimäisestä materiaalista, joka siltikin ajan kanssa vanhenee, hyvin suunniteltuna ja toteutettuna

arvokkaasti. Betoni tilallisena materiaalina antaa rohkean ja ylivoimaisen vaikutelman ja sen koetaan viittaavan yhdenmukaisuuteen ja liikkumattomuuteen (Zaidi). Toinen samankaltainen elementti on kivi, joka antaa käsittelemättömän, varman ja luonnollisen tunteen, tuoden samalla ulkomaailmaa sisätilaan (Zaidi).

Luonnonmateriaalit ja aitous materiaalien käytössä on modernistisen sakraalin arkkitehtuurin yksi kulmakivistä ja hyvästä syystä. Luonnon materiaalien on todettu vaikuttavan positiivisesti muun muassa ihmisten stressitasoihin ja toiminnallisuuteen (Free 2007, 305). Luonnollisten materiaalien ja elementtien käyttö koetaankin enimmäkseen positiiviseksi tilassa.

Ulrichin (1983) psyko-evoluutionaarisen mallin mukaan myös tietynlaiset visuaaliset vihjeet tilassa herättävät samanlaisia autonomisia positiivisia tunne reaktioita kuin aito luonto (Ulrich 1983, Free 2007, 307, mukaan). Kuviot esimerkiksi yhdistyvät mielessä ruohomaiseen rakenteelliseen tulkintaan (Ulrich 1983, Free 2007, 307, mukaan). Kukkien käyttö tilassa koetaan myös positiiviseksi merkiksi, sillä kukat ovat aiemmin merkinneet ruuan lähteitä ja ravinteikasta maaperää (Orians, Heerwagen 1992, Free 2007, 307, mukaan). Puut ja luolastot taas merkitsivät suojaa säältä ja ympäristöltä, joten katosmaisat rakenteet herättävät tätä tunnetason reaktioita. Myös esimerkiksi pienet vesimäärät ja veden rauhallinen lipplatus tai kohina koetaan rauhoittavana ja positiivisena elementtinä (Free 2007, 311). Vesi elementtinä löytyykin siksi useasta kylpylästä tai kauppakeskuksesta. Vaikka luonnon materiaalien, elementtien ja symboliikan käyttö onkin empiirisesti todettu herättävän positiivisia mieltymyksiä tilaa tulkitessa, on hyvä ymmärtää, että tietyillä luonnon elementeillä voi olla myös negatiivisia tulkintoja yksilöstä riippuen.

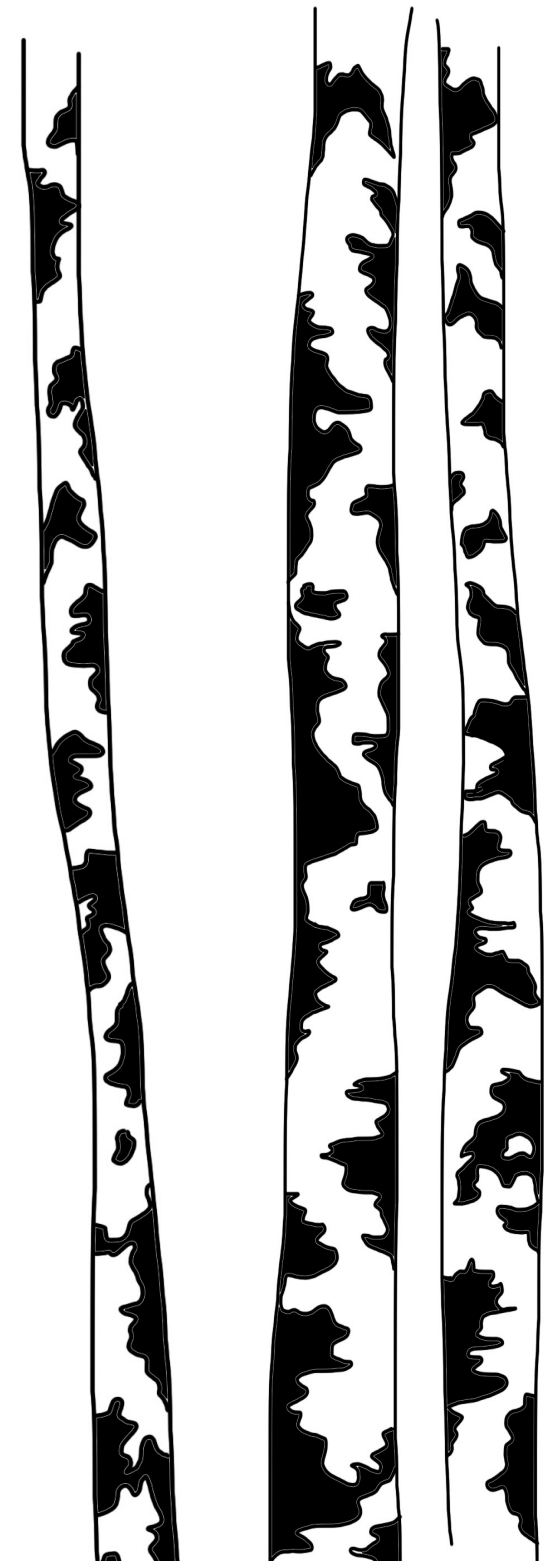

Myöskin liallinen symboliikan ja elementtien käyttö voidaan kokea jopa liikkumista rajoittavana ja siksi ahdistavana (Free 2007, 312). Sijoitamme itsemme tilaan aistiemme ja alitajuisen tulkinnan kautta ja tämän vuoksi heijastelemme myös itseämme ympäristömme kautta. Ehkäpä juuri siksi aidot luonnonmateriaalit herättävät meissä enemmän tunnetta ja arvostusta.

Luonnon materiaaleista puhuttaessa puu materiaalina on yksi tutkituimmista ja myös yksi selkeimmistä materiaaleista käyttäen tilassa positiivisen tunnelatauksen luomiseen. Puu materiaalina löytyy myös lähes poikkeuksetta modernistisista kirkollisista tiloista. Puun koetaan antavan kotoisaa, lämmintä ja rauhoittavaa tunnelmaa tilalle (Zaidi & Puutieto 2020). Puulajeja on toki satoja, jotka kaikki omaavat tietynlaisen tuntuman tekstuurissa ja väreissä. Nämä elementilliset erot voivat vaikuttaa puun antamaan tunnetilaan. Esimerkiksi vaaleat puut, kuten koivu,

koetaan miellyttävimmiksi pohjoismaissa, kun taas muualla maailmalla tummemmat puut ovat olleet suosittuimpia.

Sisätiloissa käytettynä puulla on todettu olevan kyky säädellä ihmisten stressitasoja. Kokeessa, jossa tutkittiin erilaisia työtiloja ihon sähköjohtokyvyn avulla, stressitasot olivat alhaisimmillaan työhuoneessa, jossa oli puisia kalusteita. Edes valkoinen huone, viherkasveilla ei kyennyt samaan tulokseen. Myös puun pinta koetaan kosketuksessa lempeämmäksi kuin monien muiden materiaalien. Tutkittu on, että ihmisen koskettaessa huoneenlämpöistä alumiinia, viileää muovia ja ruostumatonta terästä aiheuttaa se elimistössä stressireaktion verenpaineen nousua. Puun taas todettiin aiheuttavan vastakkaista reaktiota. Puu materiaalina koetaan niin psykologisesti kuin fysiologisesti hyvänä materiaalina. Kuitenkaan tutkitusti puun jäljitelmät eivät kykene luomaan samanlaisia positiivisia reaktioita (Puutieto 2020.)

Sakraalien tilojen materiaaleista puhuttaessa huomioitavana on myös värien käyttö. Väreillä on olemassa vahvoja kulttuuriin pohjautuvia näkemyksiä. Esimerkiksi valkoinen itsessään ei luo tilaan pyhyttä vaan kyseessä on väriä tulkitsevan ymmärrys väristä, johon vaikuttaa alitajuinen tulkinta, symbolismi ja kulttuuri. Väreillä on tilallisessa ajattelussa myös hyvin stereotyyppisiäkin näkemyksiä. Kuten mitä tummempi väri on, sitä pienemmäksi tila yleensä koetaan. Tai vastaavasti vaaleiden värien koetaan suurentavan tilaa.

Kuitenkin Kristinuskon kirkollista tilallisuutta tutkiessa on hyvä tiedostaa uskonnon omat tulkinnat ja merkitykset väreille. Kristinuskossa esiintyviä uskonnollisia värejä, eli liturgisia värejä on viisi. Ne ovat valkoinen, punainen, vihreä, violetti ja musta. Näillä väreillä on oma vuotuinen

aikansa olla esillä ja tilassa ne esiintyvät muun muassa alttarilla olevassa antependium tekstiilissä, lukupetin kirjaliinassa ja mahdollisesti pappien vaatetuksessa. Valkoinen kuvastaa iloa, kiitosta, puhtautta ja autuutta. Se on myös pyhyden symboli ja valkoisen rinnalla saateetaan käyttää hopean ja kullan värejä. Punainen symboloi verta, tulta ja tunnustusta. Vihreä on toivon ja iankaikkisen elämän väri, sekä elämän ja arjen väri. Violetti ja sen rinnalla esiintyvä tumma sininen kuvastavat katumusta, odotusta ja parannusta. Kun taas musta nähdään surun ja katoavaisuuden värinä. Mustaa pidetään kirkkovuodessa vähiten esillä (Suomen evankelisluterilainen kirkko.)

Kirkolliset värit on otettava suunnittelussa huomioon, jotta tila sopisi kontekstiinsa mahdollisimman hyvin eikä loisi ristiriitaisia tuntemuksia. Useissa modernistisissa sakraaleissa tiloissa suositetaan suurilla pinnoilla valkoista, todennäköisesti osittain sen merkityksen vuoksi pyhänä värinä. Mustaa ei myöskään löydy paljoa modernistisissa sakraaleissa tiloissa, todennäköisesti myös sen symboliikan vuoksi.

6.3 VALO JA VISUAALISUUS

ARKKITEHTONISET ELEMENTIT:

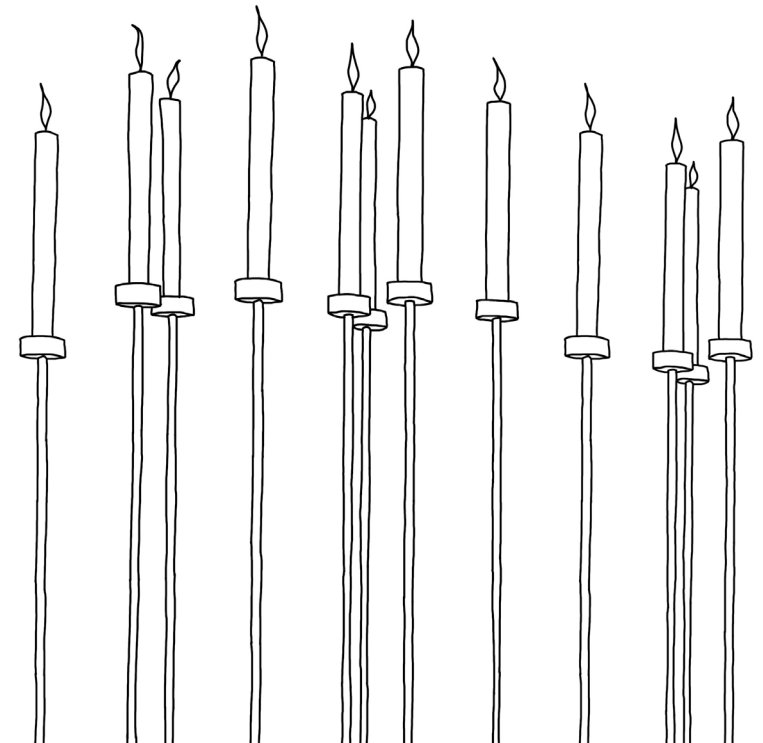
Modernistisista sakraaleista tiloista nousee esille muutamia tiettyjä toistuvia elementtejä. Kuten kirkkosaleissa valoisat ja avoimet, suuret tilat. Luonnon ja luonnollisten elementtien merkitys ihmisen fyysiselle ja henkiselle terveydelle on todettu moneen otteeseen tämän opinnäytetyön aikana, joten niiden yleinen käyttö sakraaleissa tiloissa on mainittava positiivisena elementtinä. Luonnollista symboliikkaa, esimerkiksi kirkkosaleista, löytyy yleensä ainakin ikkunoista, jotka ovat sijoitettu kohti luontoa, kohti puiden latvoja, taivasta tai metsäistä maisemaa. Näin luonnollista maisemaa pyritään tuomaan sisälle. Kristillisessä mielessä luonnon näkemisellä pyritään varmasti tuomaan Jumalan luoma maisema sisälle, ihmisen luomaan maisemaan. Fysiologisten ja psykologisten näkemysten mukaan luonnon näkeminen taas herättelee positiivisia tuntemuksia ja kehollisia

reaktioita ihmisessä. Myöskin luontoa muistuttavaa symboliikka on usein löydettävissä sakraaleista tiloista. Esimerkiksi usein kirkkosaleissa esiintyvät pylväät ja niiden päällä lepäävät parvet voidaan yhdistää puihin ja niiden tuomaan suojaan (Free 2007, 311). Myös pieni tuli herättää meissä positiivisia tunne reaktioita ja esimerkiksi alttarin kynttilöiden näkeminen voi yhdistyä tähän tunteeseen (Free 2007, 311). Myös kirkkosalien tietynlainen muotokieli, joka saattaa käyttää hyväkseen tilan elementtien symmetriaa, rytmiiikkaa ja mittasuhteiden oikeanlaista kontrastia, voi luoda harmonisen tunteen ympäristöä tarkastellessa. Rakennusten tilallinen selvä geometria muistuttaa meitä luonnon matemaattisista perusteista, kuten esimerkiksi horisontaalisuus viittaa mielessämme lepoon ja kaarevat muodot taas näyttävät silmään tasaisemmilta ja muistuttavat

pehmeystä (Abhiammu). Luonnon mukainen matemaattinen elementti voi näkyä myös tilan yksityiskohdissa. Free (2007, 312) kertoo fraktaalien muotojen käytöstä arkkitehtuurissa, joka usein ilmenee samanlaisten yksityiskohtien, erikokoisina mutta saman näköisinä, skaalauksina. Fraktaalilla muotokielellä on pitkä historia sisustus-arkkitehtuurin elementeissä, tästä esimerkiksi kirkkoarkkitehtuurista nousee etenkin gotiikan ajan kirkot. Fraktaalialla muotokieltä on nähtävissä myös esimerkiksi kuvioinneissa, joita taas voi esiintyä niin ornamentiikassa, mosaiikissa, laatoituksessa, lasimaalauksissa ja tekstiileissä ynnä muussa (Free 2007, 312). Myös tilallinen mystisyyden tunne on todettu herättävän positiivisia korrelaatioita (Free 2007, 312).

Freen (2007, 312) mukaan tilallista mystiikkaa voidaan luoda suora näköyhteyttä vähentämällä, eli jättämällä osan asioista piilottavien elementtien taakse. Useasti sakraalit tilat koetaan hieman mystisinä tiloina, niiden uskonnollisen narratiivin vuoksi, mutta myös modernistisessa arkkitehtuurissa ilmenevän kokeilevuuden vuoksi. Modernistiset sakraalit tilat tunnetaan usein muun muassa niiden minimalistisuudesta. Tämä on varsinkin modernistisuuden tyylikauden ensimmäisten kirkkojen kohdalla koettu hyvinkin profaaniksi. Edelleen tästä on paljon keskustelua, sillä monille historialliset, monesti hyvin koristeelliset, kirkot koetaan oikeanlaisina.

Hyvä on kuitenkin muistaa, että tilat, jotka sisältävät liian paljon erilaisia elementtejä, koetaan psykologisesti yleensä hankaliksi hahmottaa ja siksi voidaan kokea jopa negatiivisiksi (Free 2007, 312). Vaikkakin monimutkaisuutta ja johdonmukaisuutta on historiassa ensisijaisesti sovellettu tilallisessa suunnittelussa, on nykyään empiristä näyttöä siitä, että molempien ominaisuuksien tasapainoinen läsnäolo vaikuttaa rakennetun tilan esteettisiin ominaisuuksiin (Herzog, Kaplan ja Kaplan 1982, Free 2007, 312 mukaan). Minimalismin puolesta puhuu myös Daelemans (2007, 206) mainiten tyhjyyden symbolisen arvon tilana pyhyydelle.

VALON KÄYTÖSTÄ:

Tilan valoisuudella on suuri merkitys sen tilallisessa tulkinnassa. Varsinkin luonnonvalo tilassa koetaan positiivisena elementtinä. Tilan valoisuuden on todettu muun muassa virkistävän ja nostavan vireystilaa (Harrouk 2020 & Jetzinger 2008 & Parmala 2019). Valolla on todettu olevan niin fyysisiä kuin psyykkisiä vaikutuksia ja näitä vaikutustapoja on useita. Kirkkaan valon on esimerkiksi todettu lieventävän pelottavan ääniärsyksen luomaa säikähtämisen reaktiota, sekä vaikuttavan autonomiseen hermostoon

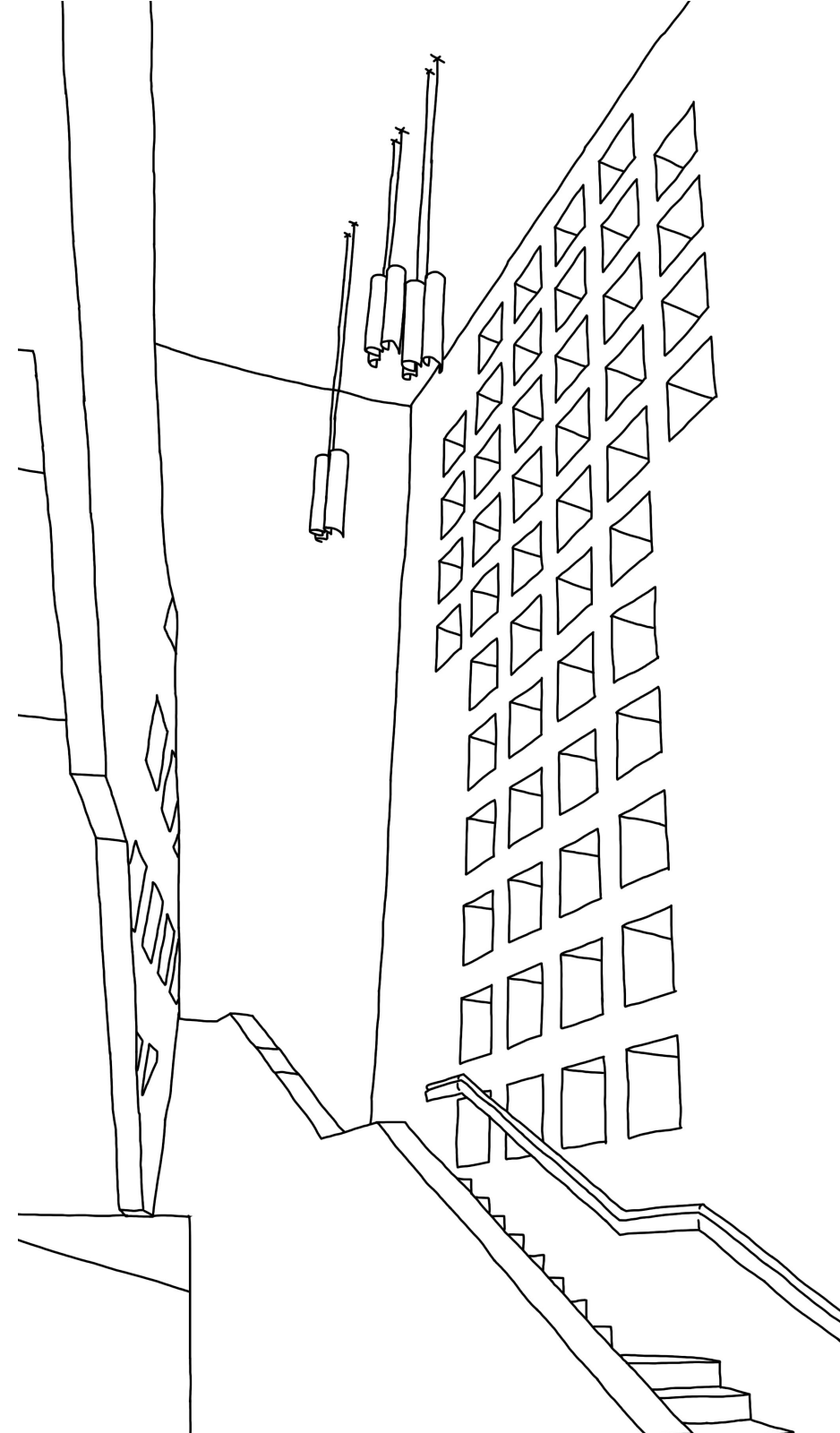
ja etenkin mantelimumakkeen toimintaan (Jetzinger 2008). Mantelimumakkeen toiminnasta totesimme ympäristöpsykologian kappaleessa, että sitä pidetään myös tunneperäisten reaktioiden hermostollisena alkuperänä (Parsonos 1991, Free 2007, 306, mukaan). Tästä syystä voimme yhdistää valon vaikutuksen myös mielialaan ja ympäristölliseen tulkintaan, tilaa kohdatessa. Myös Jetzinger (2008) mainitsee, että tämän vuoksi kirkasvalohoitoja voitaisiin mahdollisesti käyttää stressin lievittämiseen.

Valonmäärällä on todettu olevan myös suora yhteys serotoniinin, eli vahvasti mielialaan vaikuttavan hormonin tuotantoon kehossa (Jetzinger 2008 & Lehto 2021). Valolla on vaikutteita myös hermosolujen välittäjäaineiden toimintaan ja siitä syystä mahdollisuus tunnetilojen säätelyyn (Jetzinger 2008).

Mikä merkitys valolla on sakraaleissa modernistisissä tiloissa? Luonnon valo on kautta aikojen ollut eri kulttuureissa ja uskonnoissa elämän,

voiman ja jumaluuden ilmentymä (Jetzinger 2008). Kristinusko ei ole tässä poikkeus. Sakraalissa tilassa luonnonvalolla on suuri uskonnollinen merkitys pyhänä ja Jumalaisena elementtinä. Tilassa valoa saatetaankin käyttää niin symbolistisessa merkityksessä, kuin käytännöllisessä tarkoituksessa. Valon merkitys onkin vahvasti yhteydessä sen funktioon, sillä esimerkiksi kirkas valo ilmentää isompaa ja liikkuvampaan tilaan kun taas himmeä valo kuvastaa pienempää ja synkkämielisempää tilaa (Harrouk 2020). Kirkkosaleissa käytetäänkin yleensä runsaasti luonnon valoa, niin yleisessä valaistuksessa kuin koristeellisessa mielessä. Vaikka sähköiset valot eivät tuo kaikkia luonnon valon positiivisia efektejä, voidaan

epäsuoralla valolla luoda päivänvaloa muistuttavaa valoa, joka usein koetaan miellyttäväksi. Valollisella suunnitellulla pystytään vaikuttamaan tilan tunnelmaan erottamattomalla tavalla. Esimerkiksi hämärä valaistus koetaan rauhalliseksi, kun taas kirkas eläväiseksi, keltaisen valon sävyllä valaistu tila taas koetaan lämpimämmäksi kuin sinertävä valolla valaistu. Valolla onkin suuri merkitys myös tilallisen pyhyden tunteen luomisessa (Louis Khan, Shen 2018 mukaan). Luonnosta irtautumisesta riippumatta nykyihminen on edelleen biologinen olento, josta johtuen luonnon valolla on meihin suuri vaikutus niin psykologisessa kuin fysiologisessa mielessä (Jetzinger 2008).

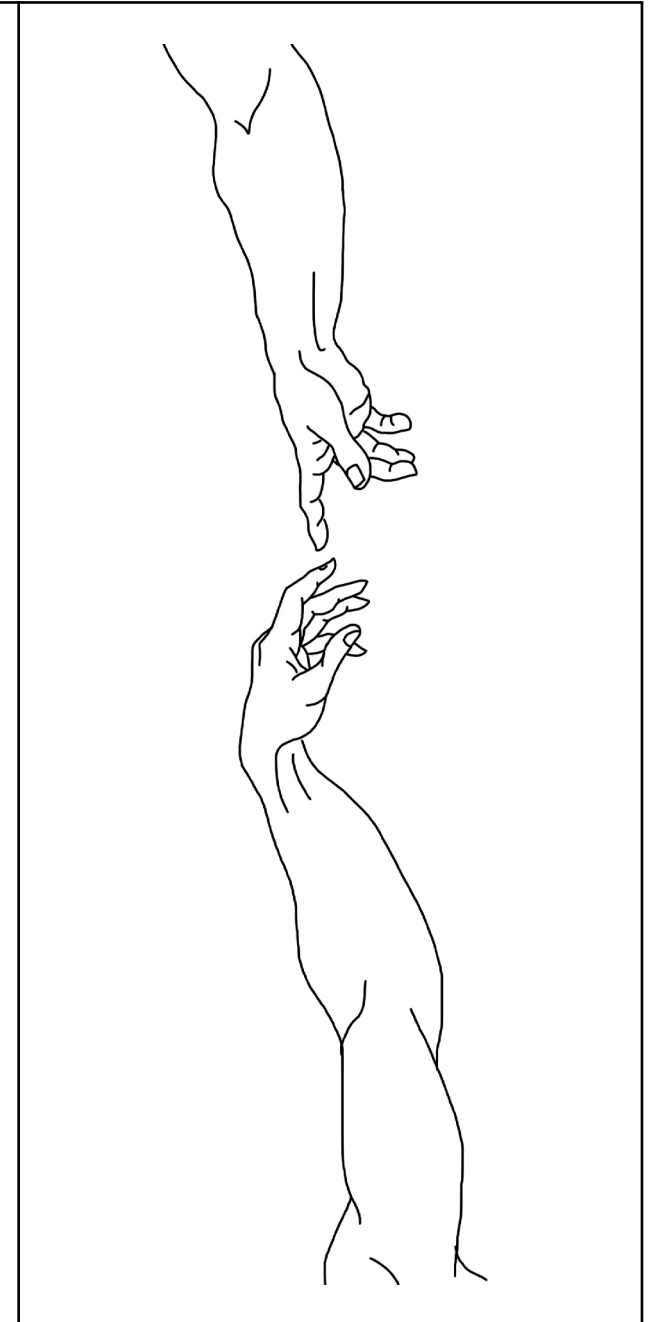
6.4 TAIDE

Taide on kautta historian ollut suuressa roolissa sakraalissa arkkitehtuurissa. Sen alkuperäinen merkitys oli opettaa kansaa uskonnosta, kun uskonnolliset tekstit ja opetukset olivat vielä lukuisasti osin latinaksi, jota uskonnon levitessä ei kaikkialla ymmärretty. Kirkkojen seinät täytyivätkin Raamatun tarinoista kuvastavista maalauksista, jotka säilyivät kirkollisessa arkkitehtuurissa elementteinä vielä pitkään, tekstien kääntämisen jälkeenkin. Modernistisessa sakraalissa tilallisessa arkkitehtuurissa esittävän taiteen käyttö on kuitenkin vähentynyt huomattavasti tai kadonnut kokonaan. Kuitenkin taiteellisia elementtejä edelleen suositaan ja käytetään, mutta abstraktimassa muodossa.

Havainnoitu on, että mahdollisten abstraktioiden tai yksinkertaistuksien, jotka ovat olleet selviytymisen kannalta oleellisia, herättämät näkyvien piirteiden ärsykkeet johtavat samantyyppisiin tai jopa voimakkaampi emotionaalisiin reaktioihin kuin alkuperäiset luonnon ärsykkeet (Free 2007, 314). Tämän ilmiön uskotaan olevan keskeinen tekijä myös taiteessa ja sen tulkinnassa. Myös taiteessa taiteilija, joko tiedostetusti tai tiedostamatta,

pyrkii esittämään tiettyä tunnetta ja mahdollisin esittävin keinoin stimuloidaan samoja neurologisia stimulantteja, kuin alkuperäinen objekti tai asia ja jopa vahvistamaan siitä nousevaa tunnetta. (Ramachandran, Hirstein 1999, Free 2007, 314, mukaan).

Free (2007, 314) yhdistää tämän keskustelun taiteesta myös arkkitehtuuriin. Hänen mukaansa on selvää, että myös arkkitehdilla on mahdollisesti samanlainen alitajuinen tai tajunnallinen perimä suunnittelussa ja siksi luonto on sen positiivisten assosiaatioiden myötä taiteen ja arkkitehtuurin inspiraationa. Grimm (2010, 19) myös tuo esille Mandokin (2007) näkemyksen, että taide ei yksinään muodoillaan ja väreillään ilmaise mitään, vaan taiteilija tekee sen. Mandokin vertaa, että aivan kuten kieli ei merkitse yksinään mitään, vaan aihe, jonka kautta artikuloidaan sen merkitystä. Voimme siis tehdä päätelmän, että abstraktinen ja ei esittävä taide voi herätellä meissä tunneperäisiä reaktioita, siinä missä esittävä. Yleensä modernistisissa sakraaleissa tiloissa esiintyvällä taiteella on mahdollisesti pyritty luomaan ylistävää, rauhallista ja arvostavaa tunnelmaa.

6.5 AKUSTIIKKA

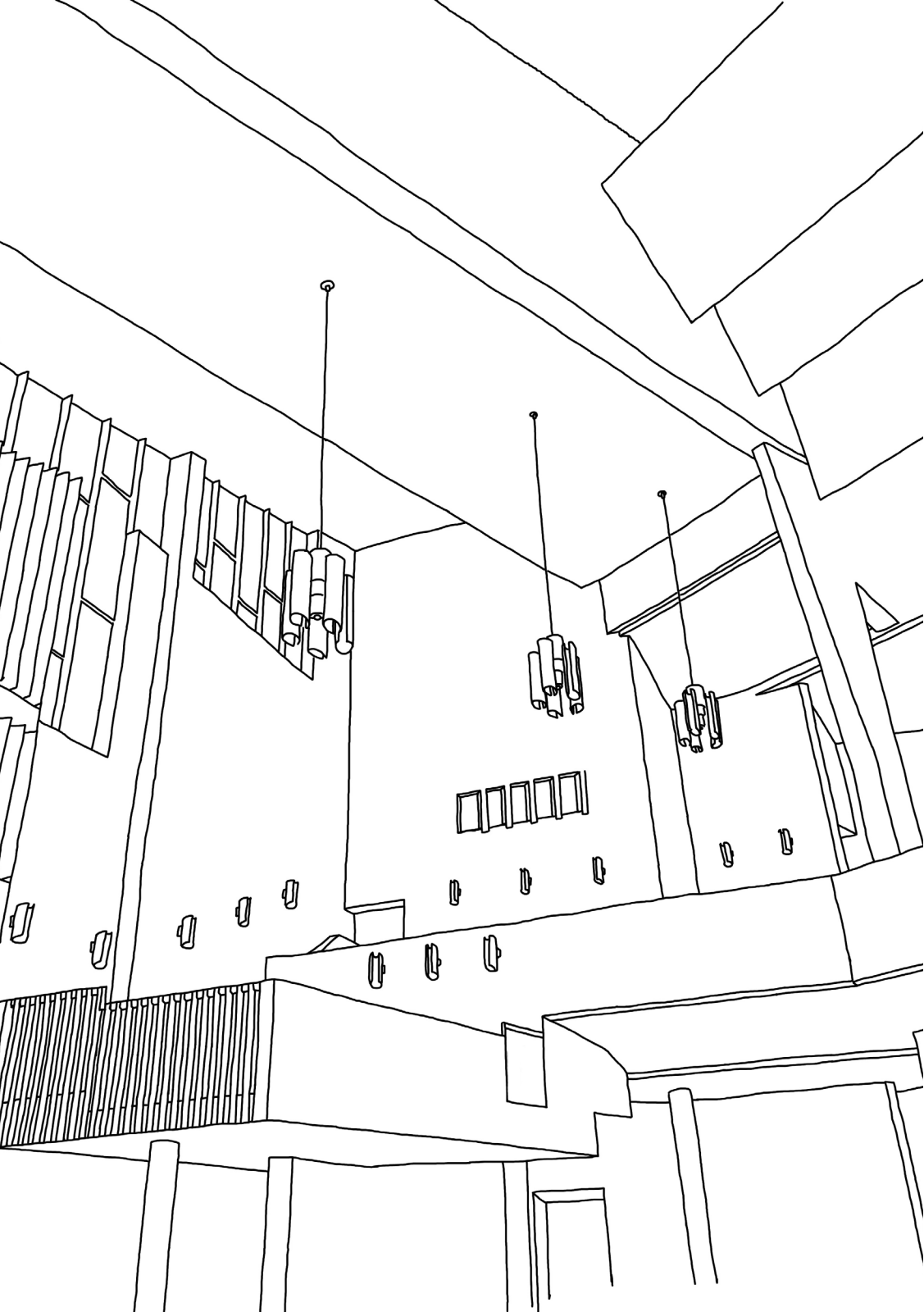
Paljon mielipiteitä ja puhetta herättänyt elementti kirkkosaleissa on akustiikka. Kaikuva akustiikka kirkkosaleissa on useasti jotain, mitä harvemmissa tiloissa kokee ja siksi saattaa tuntua hämmästyttävältä.

Akustiikasta puhuttaessa tärkeäksi elementiksi nousee jälkikaiunta-aika, jolla tarkoitetaan kaikua eli äänen ilmenemistä tilassa sen syntymisen jälkeen. Suunnittelussa akustiikkaan voidaan vaikuttaa valitsemalla materiaaleja, jotka absorboivat ääntä. Esimerkiksi kovista pinnoista ääniaallot heijastuvat jatkamaan matkaansa helpommin kuin pehmeistä. Myös tilan koko vaikuttaa jälkikaiunta-aikaan, jolloin suuremmissa tiloissa kaiunta aika on myös suurempi. Jälkikaiunta-aika vaikuttaa tilan meluisuuteen suorasti ja epäsuorasti, mitä pitempään kaiku kestää, sen vaikeampaa on erottaa puheesta sanoja ja kommunikointi käy näin hankalaksi.

Tämä johtaa usein käytöksessä äänen korottamiseen, joka taas luontistakin meluisampaa ympäristöä. Ympäristön akustiikalla on todettu olevan merkittävää vaikutusta ihmisen henkiseen ja fyysiseen terveyteen, esimerkiksi kansanterveyteen meluhaitan on todettu vaikuttavan toiseksi suurimmissa määrin, pienhiukkasten jälkeen. Meluisien tilojen on todettu aiheuttavan väsymystä ja stressiä, rasittavan muistia ja ajattelua, sekä tunneperäisiä reaktioita. Meluhaittojen psykologiset rasitteet ilmenevät muun muassa unihäiriöinä, keskittymisen vaikeuksina sekä jopa sydämen ja verenkierron toiminta häiriöinä (Soften acoustics solutions.)

Kuinka akustiset tekijät sitten näkyvät modernistisessa sakraalissa tilassa? Ensinnäkin kirkkosalien suuruus, korkeus ja avoimuus luo laajempaa tilaa äänelle matkata ja vähemmän absorboivia ja kimmottavia kohtaamisia kuin pienemmät tilat.

Jälkikaiunta-aika on kirkkosaleissa siis auttamatta pitkä. Korkeat tilat myös kaiuttavat ääntä pitempään kuin matalat, mutta niihin myös mahtuu enemmän ääntä. Tästä johtuen matalat tilat tuntuvat nopeasti äänekkäämmiltä kuin korkeammat. Tilan arkkitehtoninen rakenne vaikuttaa myös äänen kulkuun ja kaiuntaan. Nouseva katto seurakunnan yltä kohti alttaria pastorin ylle, aiheuttaa jälkikaiunnan sijainniksi kirkkosalin etuosan, pastorin lähelle ja taakse. Kun taas vastakaisessa asettelussa jälkikaiunta sijaitsee kirkkosalin takaosassa, minkä koetaan yleensä kuulostavan paremmalta. Pitkillä tiloilla taas on todettu olevan vahva kaiunta takaseinästä. Hankalaksi akustiseksi ongelmaksi kirkkosaleissa usein muodostuu tilan käyttö puheiden sekä musiikin kuuntelemiseen. Äänenlaadullisesta näkökulmasta on vaikea toteuttaa akustiikkaa, joka toimii absoluuttisesti molemmille (Noxon 2001.)

7

TAPAUSTUTKIMUKSET

7.1 Kampin kappeli

7.1.1 Pohjatiedot

7.1.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta

7.2 Ristinkirkko

7.2.1 Pohjatiedot

7.2.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta

7.3 Sovituksen kirkko

7.3.1 Pohjatiedot

7.3.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta

7.4 Tempeliaukion kirkko

7.4.1 Pohjatiedot

7.4.2 Tilan kohtaaminen ja tulkinta

7.1 KAMPIN KAPPELI

YLEISTIEDOT

Sijainti.....Simonkatu 7, Narinkkatori, 00100 Helsinki

Suunnittelija.....K2S arkkitehtitoimisto arkkitehdit Mikko
Summanen, Niko Sirola ja Kimmo Lintula

Valmistunut.....2012

KUVA 1: kampin kappeli. (Kirkko Helsingissä)

7.1.1 Pohjatiedot

Yleistä

Kampin kappelin alustavasta ideoinnista vastasi kaupunginjohtaja Pekka Korpinen. Kappelin toteuttamiseksi järjestettiin arkkitehtikilpailu vuonna 2004, jonka voittajaehdotusta ei kuitenkaan toteutettu sen kolmen miljoonan euron kustannusarvion vuoksi. Kuitenkaan ajatuksesta ei luovuttu kokonaan ja lopulta seurakuntayhtymä, kaupungin sosiaalivirasto ja kaupunkisuunnitteluvirasto tilasivat arkkitehtitoimisto K2S:ltä uuden suunnitelman kappelista. Uusi suunnitelma päättyi maksamaan seitsemän miljoonaa, vaikka alkuperäinen arvio oli kolme ja puoli miljoonaa (Kunnas, Niemelä 2012.)

Kappeli on nostattanut kaupunkilaisissa paljon tunteita ja puhetta. Kirkko ja kaupunki (2016) sivuston mukaan Kampin kappelista toteutetun kävijäkyselyn mukaan 60 prosenttia kertoi käyntinsä syyksi arkkitehtuurin ja 42 prosenttia taas haki rauhaa ja hiljentymistä.

Kyselyn mukaan kappelissa käyneistä suurin osa koki sen positiivisena tilana ja 96 prosenttia vastanneista antoiki kappelille neljä tai viisi tähteä.

Myös Yle Uutiset järjestivät sivuillaan nettikyselyn, jossa Kampin kappeli päättyi kolmanneksi kauneimmaksi, kuitenkin rakennus sai sijaansa nähden myös paljon ”ruma”-ääniä. Arkkitehti Summanen ei ole yllätynyt tuloksesta, sillä suunnittelun lähtökohtana oli toteuttaa erotuva ja tunteita herättelevä rakennus. Kyselyssä äänestäjät arvioivat viittätoista 2012 vuoden aikana valmistunutta kirkkoa ja osallistujia oli lähes 6000. Kampin kappeli huomattiin jakaneen mielipiteitä kaikista eniten (Juuti 2013.)

Kampin kappeli sijaitsee Suomen yhdessä vilkkaimmista kaupallisista ympäristöistä, Narinkkatorin laidalla (Kampin kappeli). Tämä luokin mielenkiintoisen kontrastin hiljentymiseen tarkoitettulle kappelille. Kampin kappeli on uskonnollisesti avoin, ja tämä on otettu suunnittelussa huomioon uskonnollisten symbolien vähyydessä, kertoo seurakuntayhtymän kiinteistöhoitaja Markku Koskinen (Koskinen; Kunnas, Niemelä 2012, mukaan).

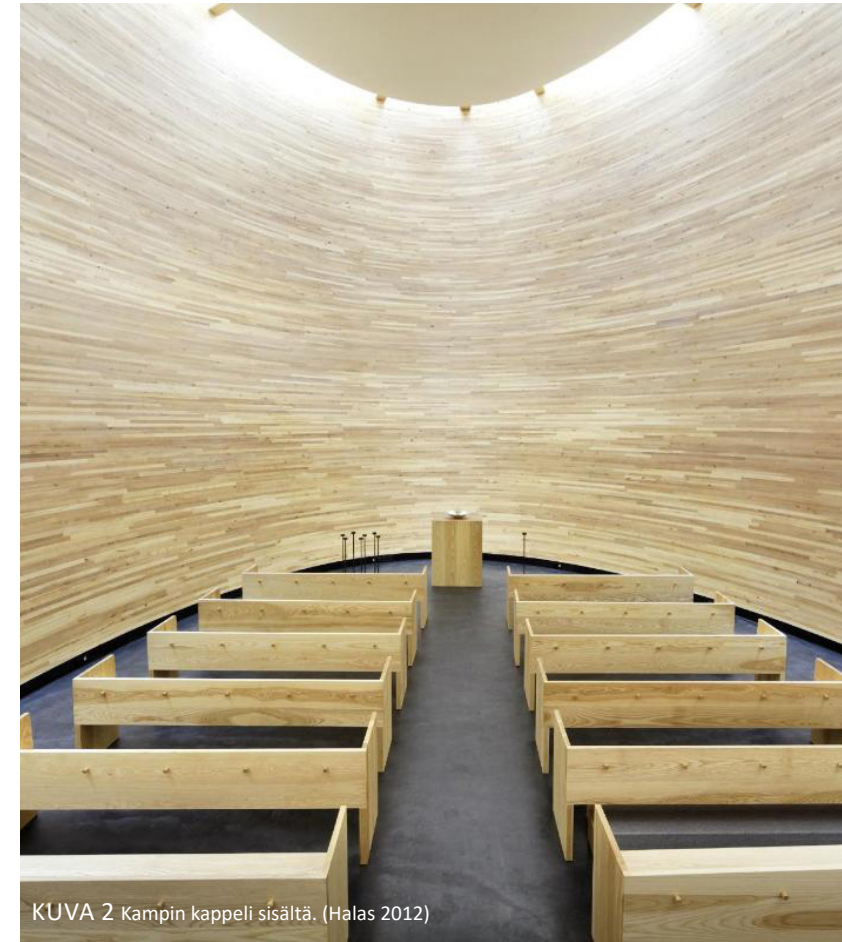
Rakenteellista

Kampin kappelin suunnitelman toteuttivat helsinkiläisen arkkitehtitoimisto K2S:n arkkitehdit Niko Sirola, Kimmo Lintula ja pääsuunnittelijana toiminut Mikko Summanen. Kampin kappeli vihittiin käyttöön vuonna 2012 (Kampin kappeli.)

Suunnittelun pohjana toimi tarve luoda vahvan identiteetin omaava rakennus, joka toimisi kaupungin hälyssä hiljentymisen paikkana. Sisätilasuunnittelussa pyrittiin nimenomaan rauhallisen tilan luomiseen. Itse kappeli muodostuu alle sadan neliömetrin suuruisesta maljamaisesta tilasta. Tilan ja rakennuksen pohjana on sileävalubetonia, johon tilan kiintokalusteet ja lattian rajan valolistat ovat upotettu. Kattovalaisimet ovat sijoitettu tilan reunoille luomaan samanlaista valaistuksellista tunnelmaa kuin päivänvalo, joka laskeutuu tilaan valaisimien vieressä sijaitsevista kattoikkunoista. Tilan sisäverhoilun osat on toteutettu CNC-jyrsinnällä tervaleppään. Materiaali hukun huomioiden osat toteutettiin pieninä ja tiukimmissa kaarteissa palat voivat olla vain hieman tiiliskiviä pitempiä.

Sisäverhoilu muodostuu, kun palaset on liimattu betonipohjasta alkaen kerroksittain maljamaiseen muotoonsa. Ympäristön korkean melutason vuoksi, akustiikkaan on kiinnitetty paljon huomiota, jo rakenteellisessa suunnittelussa. Paljon akustiikkaa on sijoitettu muun muassa rakennuksen rakenteiden väliin ja sisälle (Kunnas, Niemelä 2012.)

Puun käyttö on kappelissa suuressa osassa ja seurakuntayhtymän kiinteistönhoitaja Markku Koskisen mukaan se on kestävän kehityksen materiaali ja se on sopusoinnussa niin ihmisen kuin luonnonkin kanssa (Kunnas, Niemelä 2012). Sisäseinien verhoilu on tervaleppälankkuja, kun taas kalusteissa on käytetty massiivisaarnea (Kampin hiljentymiskappeli 2020). Alttarin ristin on toteuttanut hopeaseppä Antti Nieminen ja silkiset alttaritekstiilit on toteuttanut tekstiilitaiteilija Tiina Uimonen (Kampin chapel).

KUVA 2 Kampin kappeli sisältä. (Halas 2012)

7.1.2 TILAN KOHTAAMINEN JA TULKINTA

Arkkitehtoniset huomiot

Kampin kappeli on suunniteltu tilaksi, jonne voi paeta kaupungin vilinää ja meteliä. Tämä näkyy valituissa sisustusarkkitehtuurin ratkaisuissa ja tilan tarkoitus onkin johdattaa kävijä rauhallisuuteen ja hiljentymiseen. Tilalla ja rakennuksella onkin suuri kontrasti ympäröivään sijaintiin. Uskonnollinen hiljentymisen kappeli, keskellä vilkasta kaupallisuutta.

Ensimmäisenä tilaa lähestyessä kohtaa kävijä jyrkät, paksut puuovet, jotka herättävät alitajuista ymmärrystä tilan kestävydestä ja sitä kautta turvallisuudesta. Oven paksuus usein määrittelee tilan seinien paksuuden, joten nähdessä paksun, jyrkän oven alitajunta herättää mielikuvan paksuista seinistä, vaikka varmuutta seinien paksuudelle ei katseella saisikaan. Tilan muoto on yksinkertaisuudessaan voimakkaasti erottuva monista muista. Tilan kaareva muotokieli herättää

mielikuvan pehmeästä tilasta. Pehmeät ja kaarevat muodot ja materiaalit usein mielletäänkin rauhallisemmiksi kuin vastaavasti terävät ja kovat. Valo ja visuaalisuus kappaleessa selvisi, että myös penkkirivien muodostamat horisontaalit viivat, ympäristöpsykologian mukaan sanotaan kuvastavan lepoa. Minimalistinen, kaareva muotokieli toimii myös pehmeänä ja miellyttävänä taustana perifeeriselle näölle, katso Näkökappale. Rakennuksen pehmeä, kaareva muotokieli selkeästi viestii tyyneydestä, levosta ja rauhasta. Tila on avoin ja yhdellä silmäyksellä hahmotettavissa, mikä viittaa siihen, ettei tilalla ole suurtakaan mystiikan ulottuvuutta, joka ympäristöpsykologian (katso Ympäristöpsykologian soveltaminen sakraalin tilan tulkintaan- kappale) mukaan koettaisiin positiiviseksi elementiksi ja johtaisi tilalliseen tutkivaan käytökseen.

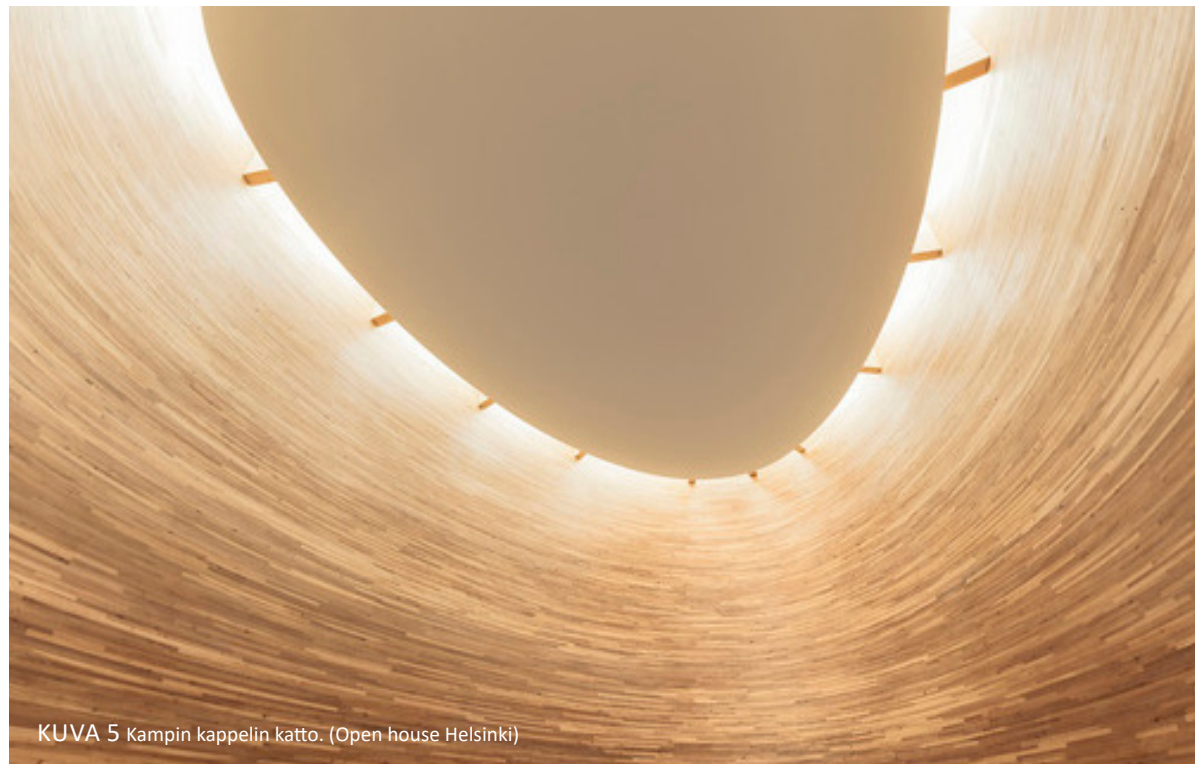

KUVA 3 Kappelin sisätila. (Kampin kappeli)

Kuitenkin tila, joka on tarkoitettu rauhoittumiseen, hyötty sen avoimuudesta, sillä ajattelu pystyy rauhoittumaan nopeammin, kun alitajuinen tulkinta tilasta on nopea suorittaa. Mystiikkaa ei ole kuitenkaan täysin tilassa unohdettu, vaan se ilmenee lasketulla katolla, joka osittain piilottaa laskeutuvan valon lähteet. Kappelin muoto toistuu myös tilassa esiintyvissä opasteissa, jotka antavat kirjallisen ohjeen hiljentymiseen.

Tila on valoisa ja yleisvalon ylläpitoon osallistuvat kattoikkunoiden vieressä sijaitsevat valaisimet, sekä lattian rajassa olevat spottivalaisimet. Kattoikkunat kiertävät kehänä tilan reunoilla, antaen luonnonvalolle mahdollisuuden laskeutua tilaan mahdollisimman laajasti. Valo ja visuaalisuus kappaleessa selvisi, että luonnonvalolla on todetusti positiivinen vaikutus tilassa käytettynä ja juuri laskeutuvalla valolla koetaan olevan yhteyttä pyhyyden tunteeseen. Laskeutuvaa luonnonvaloa imitoidaan tilassa sijoittamalla valaisimet kattoikkunoiden viereen, jolloin tilassa säilyy valosuunnittelun tunnelma myös päivänvalon laskeutua.

Akustiikkasuunnittelu on tilassa toteutettu paljolti rakenteiden taakse ja piiloon katseilta. Kuitenkin joitain osallisia elementtejä on myös nähtävillä tilassa. Kappelista löytyy säkkituolimaisia istuimia, jotka osaltaan imaisevat ääntä itseensä. Myös alttarilta ensimmäisten neljän penkkirivin alla on nähtävillä kankaalla päällystetyt rahat, jotka osaltaan varmasti myös pehmentävät edessä puhujan äänen kaikua.

Materiaalihuomiot

Materiaali ja värimaailma on pidetty kappelissa minimalistisena ja harkittuna. Värimaailma muodostuu melkein kokonaan materiaalien aidoista pinnoista.

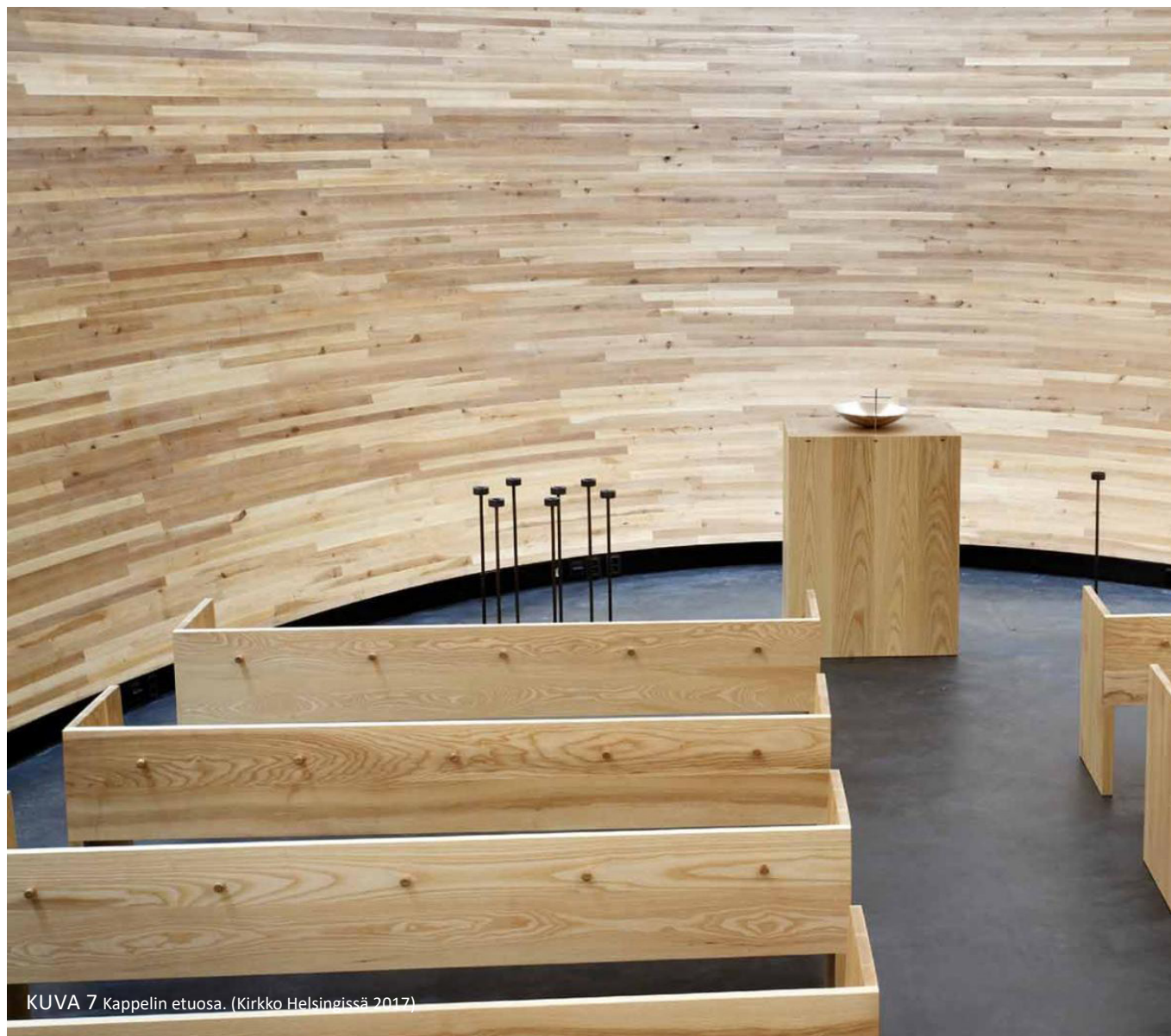
Puun käyttö tilassa on huomattavan isossa roolissa, niin seinien kautta, kuin kiintokalusteissa. Massiivisaarnisissa kalusteissa on puun luonnollinen kuviointi ja väri jätetty kauniisti esille. Myös seinien tervaleppälankkuihin on jätetty mahdollisimman aito olemus. Puun käytöstä ja vaikutuksista pohjatietoa Materiaalit-kappaleessa. Ympäristöpsykologian ja monien empiiristen tutkimusten mukaan puun käytöllä tilassa on myönteisiä psykologisia, sekä fysiologisia vaikutuksia. Puun pinnan kosketuksen ja näkemisen on todettu muun muassa laskevan ihmisten stressitasoja. Ympäristöpsykologian mukaan puu myös koetaan rauhoittavana, lämpimänä ja kotoisana materiaalina. Puun herättämät tunteet ja mielen yhtymät sopivat hyvin rauhallisen, sakraalin tilan tavoitteluun.

KUVA 6 Kampin kappelin alttari. (Kampin kappeli)

Puun rinnalla suurimmaksi materiaaliseksi elementiksi nousee tilan betonilattia. Betoni luo kovuudellaan kontrastia pehmeälle puulle. Betoni ympäristöpsykologian mukaan mielletään kestäväksi ja tiloissa käytettynä luotettavaksi materiaaliksi. Betoninen lattia luo ikään kuin vahvan ja luotettavan pohjan millä seistä. Tietoa betonista myös Materiaalit kappaleesta.

Lisäksi tilassa on puun ja betonin lisäksi metallisia yksityiskohtia. Kuten alttarin risti, kynttilöiden jalat ja kynttiläästia oven vieressä. Metallin luo yhdessä betonin kanssa kontrastia puun lämmölle ja pehmeydelle. Taottu metalli on elementtinä hyvin perinteikäs materiaali ja se voidaan yhdistää pitkäikäisyyteen.

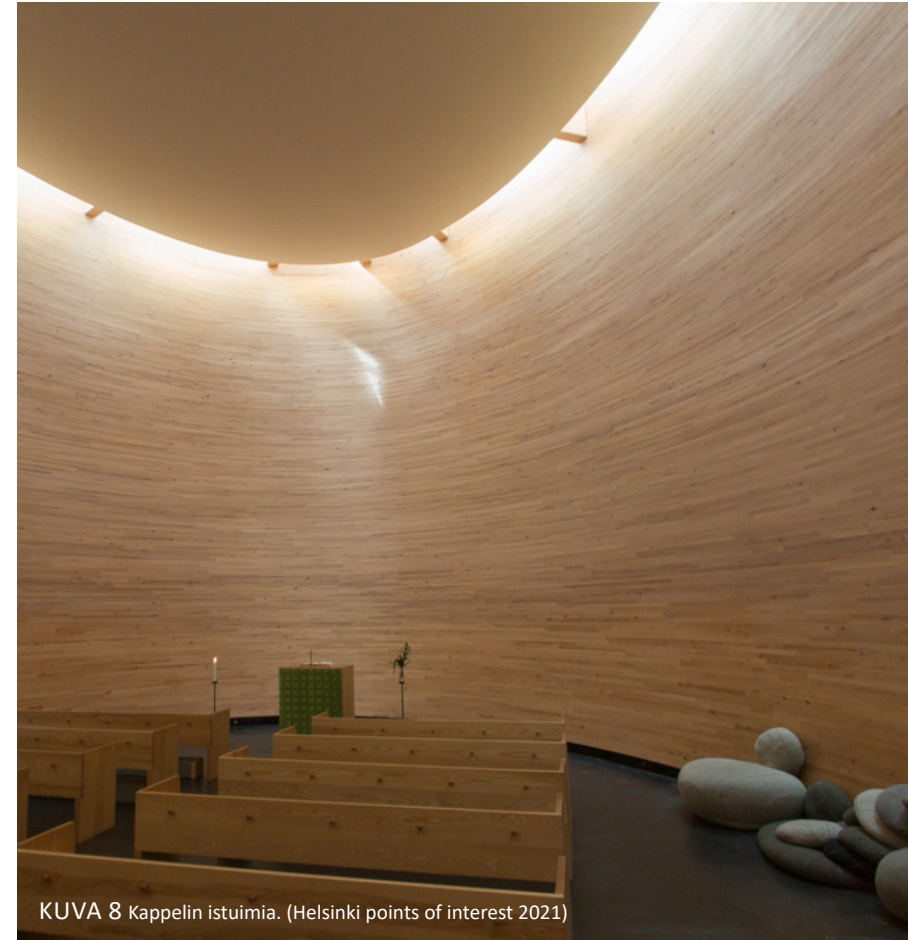
KUVA 7 Kappelin etuosa. (Kirkko Helsingissä 2017)

Luonnon elementit

Luonnon symboliikkaa ja elementtejä tästäkin sakraalista tilasta löytyy. Alttarin vieressä on nähtävillä kukkia, jotka muistuttavat aidosta, elävästä luonnosta. Kukkien näkeminen tilassa koetaan myös ympäristöpsykologian tutkimusten mukaan miellyttäväksi, tämä todetaan kappaleessa Materiaalit. Ne herättävät ajatuksia turvallisesta ja mahdollisesti asutettavasta tilasta, sillä kukat luonnossa usein viestittävät ravinteikkaasta maasta. Kappelissa on oven luona myös metallinen kynttiläastia, jossa on aitoa luonnon hiekkaa. Tämä on myöskin tapa tuoda luontoa sisälle, kukkien tapaan. Tilassa, jossa ei ole ikkunoita luontoon, onkin viisasta tuoda aitoja luonnon elementtejä sisälle. Vaikkakin kattoikkunoista ei varsinaista maisemaa näe, tuovat ne runsaasti luonnonvaloa sisään, joka aina koetaan tiloissa miellyttäväksi elementiksi. Myös aitojen puumateriaalien vahva olemus tilassa tuo osaltaan luontoa sisälle.

Tilasta löytyy myös symbolisempia luontoviittauksia. Kuten kivien näköiset, säkkituolimaiset, istuimet. Nämä istuimet ovat selkeästi ymmärrettävä viittaus luontoon. Kivet koetaan ympäristöpsykologian mukaan (katso Materiaalit-kappale) vahvoiksi ja varmoiksi ja osaltaan kivi-istuimet herättävät tätä tunnelatausta. Pehmeän pyöreiksi hiotuilla kivillä on myös yhteys rauhaan ja niitä näkeekin usein elementteinä rauhoittumisen ja levon tiloissa.

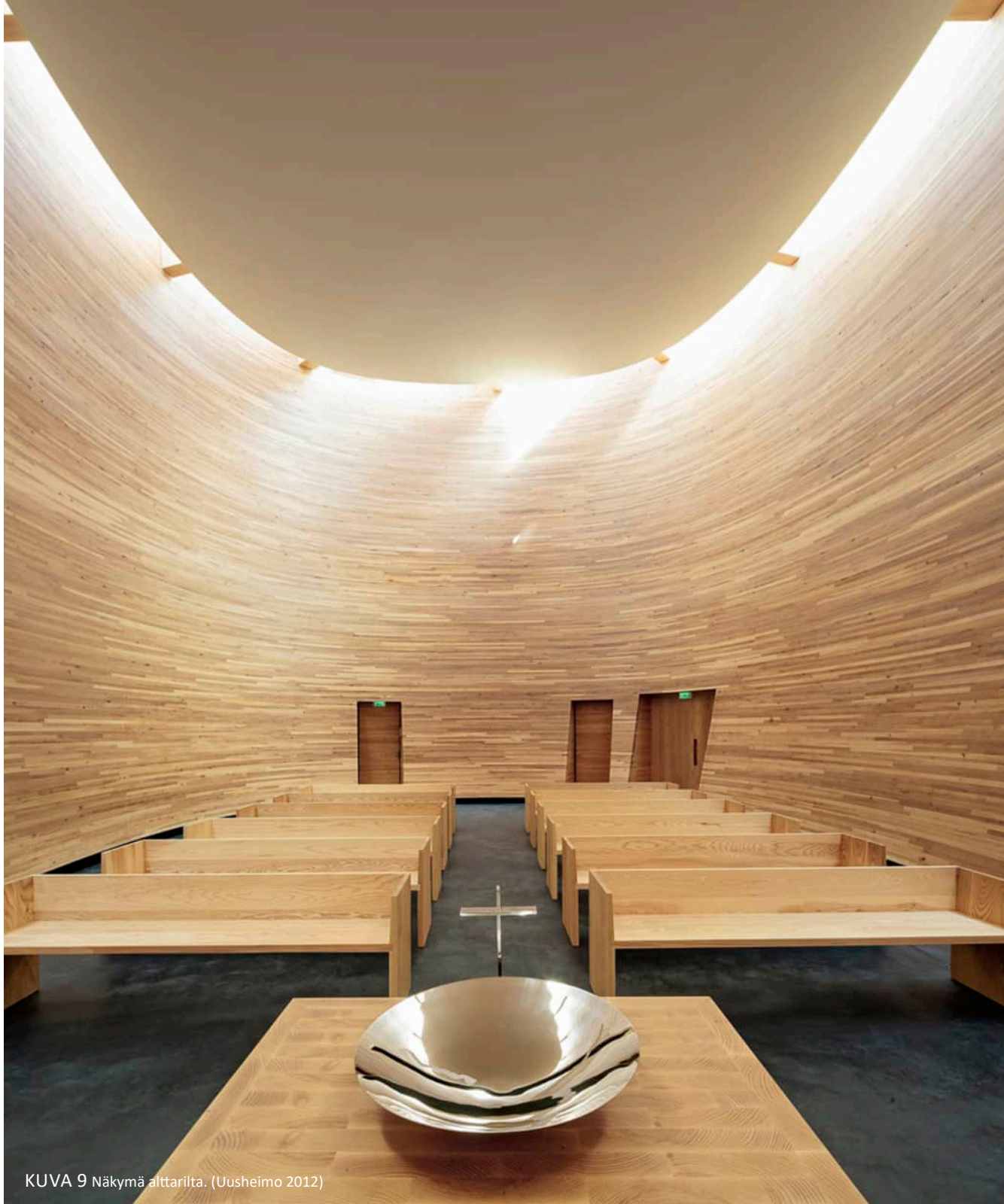
Kappelissa on myös esillä useita kynttilöitä. Tuli on hyvin luonnollinen elementti ja pienissä määrissä, aivan niin kuin vesikin, se koetaan miellyttäväksi tilassa (katso Valo ja visuaalisuus-kappale).

KUVA 8 Kappelin istuimia. (Helsinki points of interest 2021)

Uskonnolliset elementit

Uskonnollisia elementtejä Kampin kappelissa on esillä, mutta harkiten. Jos alttarin pieni risti vietäisiin tilasta pois, jäisi kappeli melko ekumeeniseksi, melkein jopa uskonnottomaksi tilaksi. Kuitenkin ristin lisäksi tilassa olevilla elementeillä on uskonnollisia painoarvoja, vaikka ulkoisesti ne eivät ole niin selkeästi havaittavissa. Tilan edessä sijaitsee alttari ja alttarilla pieni risti ja antependium, myös kynttilöillä on uskonnollisia merkityksiä. Tilan muoto ja puinen seinäverhoilu muistuttavat hieman puista venettä tai laivaa. Kristinuskossa laiva tai vene voi viitata pelastukseen, turvaan ja armoon, sillä laiva on osa Kristillistä symboliikkaa ja se kuvastaa Kristuksen ohjaamaa seurakuntaa (Tiekirkko).

KUVA 9 Näkymä alttarilta. (Uusheimo 2012)

7.2 RISTINKIRKKO

YLEISTIEDOT

Sijainti.....Kirkkokatu 4, 15110 Lahti

Suunnittelija.....Alvar Aalto (1898-1976)

Valmistunut.....1978

KUVA 10 Ristinkirkko. (Holma 2017)

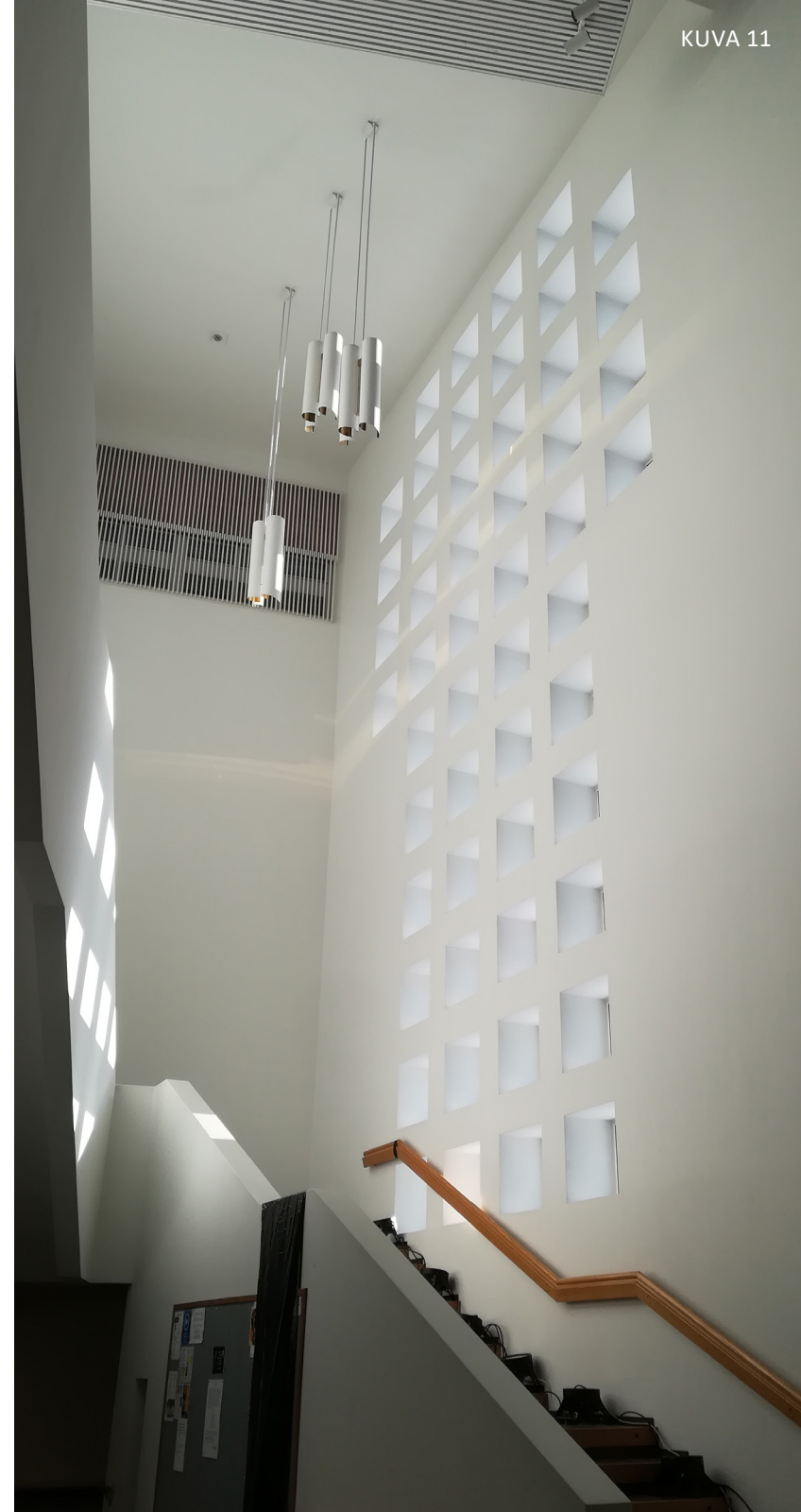
7.2.1 Pohjatiedot

Yleistä

Ristinkirkko on Lahden pääkirkko. Ristinkirkolla onkin vahva asema Lahden kaupunkikuvassa keskustan kolkanmäen huipulla. Ristinkirkko on osallisena myös kulttuurillisessa toiminnassa. Kirkossa voidaan uskonnollisten toimitusten lisäksi pitää konsertteja, näyttelyjä, juhlia ja muita tapahtumia (Lahden seurakunnat).

Ristinkirkon taustalla on myös mielenkiintoinen historia, sillä nykyinen modernistisen tyyli suunnan kirkko rakennettiin alkuperäisen, nikkari-tyylisen, kirkon tilalle. Talkootyöllä rakennettu, vuonna 1896 valmistunut vanha hirsi kirkko oli paikallisille niin tärkeä, että sen purku päätöstä edelleen ihmetellään (Ristkari 2017.)

Keskustelu uuden kirkon rakentamisesta ja alkuperäisen kirkon purkamisesta, äityi lopulta kirkkokiistaksi, joka on jäänyt suuruudessaan Suomen kirkkorakentamisen historiaan (Lahden seurakunnat). Kun Alvar Aalto valittiin suunnittelemaan uusi kirkko, kesti valituskirjeiden ja lausuntojen lähettely suunnitelmista viranomaisille melkein seitsemän vuotta (Lahden seurakunnat). Aalto ei ehtinyt nähdä kirkon valmistamista, joten Aallon puoliso Elissa Aalto ja heidän poikansa Hamilkar Aalto veivät suunnittelu työt loppuun (Ristkari 2017).

Rakenteellista

Lahden Ristinkirkko on Alvar Aallon suunnittelema ja se vihittiin käyttöön adventtina vuonna 1978. Kirkon suunnittelussa Aallon kerrotaan käyneen tutustumassa tulevan kirkon ympäristöön ja näin päätyneen suunnitelmassaan puuston säilyttämiseen, luonnonläheisyyteen ja kirkon ja luonnon yhteyteen. Kirkosta tavoiteltiin rauhan paikkaa, heikentäen kaupunki ympäristön keskelle. Rakenteellisesti Ristinkirkko oli modernistisen ajan tyylille tyypillisesti kokeileva ja kirkon kolmiomainen muoto oli Suomessa ensimmäistä kertaa nähtävillä kirkkorakennuksessa. Kirkon eteläpään seinässä on 52 pienen neliö ikkunan muodostama suuri risti (Lahden seurakunnat.)

Ikkunoista muodostuvan ristin on kerrottu symboloivan kirkkovuoden viikkojen lukumäärää (Tuula Santala 2017, Ristkari 2017, mukaan). Kolkanmäen vanhan kirkon kunniaksi on Ristinkirkon alttarin yllä oleva risti tehty vanhan kirkon tapulin tukihirrestä ja nykyisessä kellotapulissa on edelleen alkuperäiset kolme kelloa. Rakennuksella on pinta-alaa 1 228 neliömetriä. Kirkkosaliin mahtuu 1 150 ihmistä, joista 280 sijoittuu parvelle. Kirkkosalin lisäksi rakennuksesta löytyy esimerkiksi alakerran kahvio (Lahden seurakunnat.)

KUVA 12

7.2.2 TILAN KOHTAAMINEN JA TULKINTA

Arkkitehtoniset huomiot

Ristinkirkon kirkkosaliin astuessa ensimmäinen reaktio on varmasti yllättyneisyys tilan avaruudesta ja vaaleudesta verrattuna pieneen eteistilaan ja tummanpuhuvaan ulkokuoreen. Ovista kirkkosaliin astuessa sijaitsee kävijä lehterin ala puolella, jonka vuoksi katto tuntuu ensimmäisten askelien aikana matalalta, mutta kirkkosaliin sisään astuessa avartuu tila korkeaksi ja mahtipontiseksi. Tämä korkeudella ja tilalla kontrastien luominen lisää tilan vaikuttavuutta. Kun taas uskonnolliselta kannalta katsottuna matalat ovet ja sisään tulo pakottavat kävijän saapumaan kirkkosaliin nöyrästi. Lehteri, jonne ei alhaalta käsin näe, luo myös tilaan ympäristöpsykologian mukaan (katso Ympäristöpsykologian soveltaminen sakraalin tilan tulkintaan-kappale) positiivisena koettavaa mystiikkaa.

Mystiikkaa ja mielenkiintoa herättävät myös salin seinustoille ripotellut ovet, jotka houkuttelevat kurkkaamaan sisälleen. Lehteri ja sen pylväät voidaan myös yhdistää ympäristöpsykologiassa todettuun (katso Valo ja visuaalisuus-kappale) alitajuiseen mielikuvaan puista ja niiden tuomasta suojasta.

Kirkkosalin suuret betoniset seinät ovat korkeat ja jykevät, jotka luovat osaltaan myös turvallisen tilan tuntua. Tilan katto taas jatkaa seinien kansa samalla materiaali ja väri linjalla, mutta luoden kattoon silmään pehmeitä, kaarevia geometrisia muotoja. Nämä pehmeät geometriset muodot saavat kontrastia saarnastuolin yllä olevasta taideteoksesta ja urkujen terävästä geometriasta. Urut ovat myös vahva symboliikka sakraalista tilasta.

Katon geometriset muodot suuntaavat kirkon takaa kohti päätseinää, alttaria ja ristiä. Katto myös kulkee viistosti alas kohti alttaria. Selkeät geometriset muodot luovat ääreisnäölle pehmeän ja rauhallisen taustan, joka koetaan miellyttävänä (katso Näkö-kappale).

Katon suuntautumisesta voimme päätellä Noxonin (2011) kirkko akustiikan tutkielman mukaan, että ääni kaikuu tällöin kirkkosalin etuosassa alttarilla ja pastorin lähellä. Noxonin mukaan kaiunta, joka suuntaisi kohti salin takaosaa koettaisiin miellyttävämpänä. Kuitenkin Ristinkirkon salin ollessa melko pitkä tila, osa kaiusta suuntaa silloin puhujasta kohti takaseinää (Noxon, 2011.) Salin takaosan kattoon katseen kohdistuessa huomaakin sinne asennetut suuret akustiikka elementit, joiden tarkoituksena on pehmentää ääntä. Ristinkirkon tyhjässä salissa vierailija huomaakin nopeasti, että jopa kuiskaus tuntuu kaikuvaan tilassa, joka johtaa osittain hiljentymiseen ja rauhalliseen käytökseen. Kirkoissa pitkät kaiunta ajat ovat kuitenkin yleistä ja tapa luoda tilaan erottuvaa tunnelmaa monista muista profaaneista tiloista.

KUVA 14

KUVA 15

KUVA 16

Salin katto ei ole ainut elementti, joka johdattelee kohti alttaria ja sen takana olevaa päätyseinää, jolla lepää suuri puinen risti. Myös lattia johdattelee kohti alttaria. Lattian laatoitus on aseteltu niin että suorakulmion malliset laatat ovat pitkittäin ulko-ovelta kohti alttaria. Tarkasti katsottuna salin lattia on myös viisto kohti alttaria. Myös lehterien alla olevat puurimoitukset ovat aseteltu ovelta, alttarille suuntaisesti. Lisäksi penkki rivistöt muodostavat keskikäytävälle suppilomaisen muodon ovilta kohti alttaria. Kirkkosalissa on näin todetusti vahva dynamiikka ja symboliikka kohti alttaria. Nämä kaikki elementit luovat kuin näkymättömän nuolen tai vetovoiman alttarille ja alitajunta vetäytyy sitä kohden.

Kirkkosalin katonrajassa on suuret, muodoiltaan geometriset, ikkunat, jotka antavat tilaan paljon luonnon valoa. Myös sisään astuessa, vasemmalla, lehterin alla on suuri kulmaikkuna rivistö, jotka myös antavat runsaasti luonnon valoa. Salissa on myös suuret modernistiset riippuvat valaisimet, jotka sijoittuvat katon palkkeihin nekin laskeutumaan rivissä kohti alttaria. Modernistinen ilme muistuttaa kirkon tyyliuuntauksesta ja ajasta, jolloin se on luotu, tuoden myös nykyaikaista kosketusta kirkkoon. Tilasta löytyy myös paljon spotti ja seinävalaisimia, varsinkin lehterin luona, sen luoman varjostuksen vuoksi. Valoisat tilat todettiin Valo ja visuaalisuus-kapaleessa, yleisesti positiivisiksi ja varsinkin aidolla luonnon valolla on todettu olevan myönteisiä vaikutuksia tilalliseen tulkintaan.

KUVA 17

Materiaalihuomiot

Materiaalien käyttö tilassa on hillittyä ja harkittua. Vahvimpana elementtinä esiin nousevat puhtaan valkoiset seinät, katto ja lehterin kaiteet. Valkoisella värillä on Kristillisessä narratiivissa kaikista pyhin merkitys. Valkoinen koetaan Jumalan ja enkelien väriksi, sekä pyhyyden, autuuden ja ilon väriksi (Suomen evankelisluterilainen kirkko). Valkoinen väri koetaan länsimaissa useasti rauhalliseksi, neutraaliksi ja raikkaaksi väriksi. (Askel terveyteen 2018). Valkoisia seiniä ja kattopinnoja vasten tumma laattalattia luo vahvan kontrastin. Tumma laatta lattia tuntuu myös painavammalta ja enemmän maassa kiinni olevalta, kuin vahvasti ja keveästi korkeuksiin kohoavat valkoiset seinät.

Laatta koetaan arvokkaaksi ja arvostetuksi materiaaliksi. Laatat materiaalina muistuttavat myös luonnon kiveä, joka nähdään vahvana ja hyvänä luonnon materiaalina. Toista kiveä muistuttavaa materiaali esiintyy alttarissa ja kastemaljan jalassa, betonia. Myös betoniin liitetään samoja ajatuksia kuin kiveen.

Betoni herättää luotettavuuden tunnetta tilaan, sillä se koetaan varmaksi ja vahvaksi materiaaliksi. Tosin laatta mielletään hienostuneemmaksi versioksi kivistä, kun taas betoni karkeammaksi. Nämä “kivi” elementit tuovat tilaan luonnon symboliikkaa ja vahvuutta. Tiedot kivi ja betoni materiaaleista Materiaalit-kappaleesta.

Alttarilla esiintyy myös toinen arvostettu luonnon materiaali, nimittäin nahka. Nahka ympäristöpsykologian mukaan koetaan kestäväksi ja arvokkaasti elävänä materiaalina (katso Materiaalit-kappale). Yhtenä vahvimpana materiaalina, seinä ja lattia materiaalien lisäksi, on tilassa käytetty puu. Penkki rivistöt ovat kokopuuta ja sitä esiintyy myös muun muassa alttarilla, ovissa ja uruissa. Myös puun merkittävät positiiviset psykologiset ja fysiologiset vaikutukset on mainittu useasti tämän opinnäytetyön tietopohjassa (katso esimerkiksi Materiaalit-kappale). Puun lämpimälle ja pehmeälle ilmeelle luo mielenkiintoa herättävää kontrastia urkujen kova, kiiltävä ja kylmä metalli.

Luonnon elementit

Luonnollisella symboliikalla ja elementeillä on todetusti paljon positiivisia vaikutuksia, useissa tämän opinnäytetyön kappaleissa (katso esimerkiksi Luonnollisen symboliikan merkitys- kappale) ja Ristinkirkon salin sisustusarkkitehtuurissa onkin luonto teemana vahvasti esillä. Aallon kerrotaankin ottaneen luonnon ja kirkon yhteyden vahvasti huomioon Ristinkirkkoa suunnitellessaan (Lahden seurakunnat). Luontoa ja positiiviseksi koettavaa luonnon valoa tuodaan sisään suurilla katonrajassa olevilla ikkunoilla, joista näkyy taivaalle ja puiden latvustoihin. Myös lehterin alla oleva kulmaikkuna rivistö on tarkasti sijoitettu näyttämään kirkon ympärillä olevaa puistoa. Lehteri ja sen pylvät todettiin mahdollisesti herättävän alitajuista mielen yhtymää puihin (katso Valo ja visuaalisuus- kappale). Myös materiaaleista puun käyttö nousee tilassa vahvasti esille. Tilassa on löydettävissä myös sisäkasveja ja kukkia alttarilta, sekä puinen koriste puu.

Uskonnolliset elementit

Uskonnollista symboliikkaa tilassa on myös tietenkin nähtävillä. Kristinuskosta kertovia elementtejä ovat esimerkiksi risti, alttari, saarnastuoli, kastemalja, lukupulpetti, urut, uskonnolliset tekstiilit ynnä muut. Uskonnollisilla elementeillä kerrotaan tilan konseptista ja herätellään ajatuksia uskonnon narratiivista. Risti esimerkiksi on vahva Kristinuskon symboloiva elementti, mutta sillä on myös uskovalle vahvoja emotionaalisia merkityksiä. Risti saattaa herättää ajatuksia elämästä ja kuolemasta, surusta ja toivosta. Nämä ovat ihmiselle vahvoja tunteita ja siksi auttamatta lisäävät tilallisen kokemuksen tunnetta ja tulkintaa.

7.3 SOVITUKSEN KIRKKO

YLEISTIEDOT

Sijainti.....Keskuskatu 2, 15870 Hollola

Suunnittelija.....Arkkitehtitoimisto Havas Rosberg Oy
ja arkkitehti SAFA Sauli Havas

Valmistunut.....2010

KUVA 20 Sovituksen kirkko. (Niemelä 2021)

7.3.1 Pohjatiedot

Yleistä

Pääarkkitehti Sauli Havas kertoo rakennuksen yleisenä teemana olevan hajoaminen ja murtuma ja jälleen ehjäksi tuleminen. Konkreettisesti teemaa tuodaan esille rakennuksessa muun muassa alttarin suuressa taustaseinässä, jonka halkeamasta esiin nousee lasimaalaus. Alttarin taustaseinässä olevan lasimaalauksen on suunnitellut taiteilija Reino Hietanen. Myös muualla pinnoissa teemaa kuvastetaan erilaisilla siirtymälinjoilla ja ”halkeamilla”, esimerkiksi myös tammipuisten ovien kahvoissa. Lisää konkretiaa teemalle tuo kirkkosalin oven pielessä betoniin kirjoitettu teksti, joka on kohta Matteuksen evankeliumista, jossa kerrotaan Kristuksen kuolinhetkellä kallioiden ja temppelein esiripun revenneen. Kirkkosalin tekstiilit ovat suunnitelleet tekstiilitaiteilija Kristiina Nyrhinen ja ehtoollisvälineet muotoilun opiskelija Emma Pyykkönen (Hollolan seurakunta.)

KUVA 21

Rakenteellista

Sovituksen kirkon, joka valmistui 2010, ovat suunnitelleet Arkkitehtitoimisto Havas Rosberg Oy ja arkkitehti SAFA Sauli Havas. Rakennus toimii saman aikaisesti kirkkona ja seurakuntakeskuksena. Pinta-alaa rakennuksella on noin 4 187 neliömetriä ja sen kustannusarvio on 14 miljoonaa euroa, josta urut vievät huimat 0,5 miljoonaa euroa. Sovituksen kirkko muodostuu kaiken kaikkiaan kolmesta kerroksesta, joissa jokaisessa on omat tehtävänsä. Ensimmäisestä kerroksesta löytyy esimerkiksi lähetys- ja nuorisotyön tilat. Toisessa kerroksessa sijaitsee kirkkosalin lisäksi muun muassa toimituskappeli (Andreaksen kappeli, katso kuva 23), ruokala, kirkollisia virastoja ja päiväkerho. Kolmannesta kerroksessa taas on taloustoimisto ja pappien työtilat. Materiaalina julkisivussa esiintyy sakraalien tilojen kohdalla tummaa tiiltä, kun taas muualla nähtävillä on vaalea rappaus tai puuverhoilu (Kivitalo info.)

Kun sivusalit ovat avoinna pää kirkkosaliin, silloin kokonaisuudessaan tilaan mahtuu 520 henkeä. Pääsalissa itsessään on 360 istumapaikkaa. Koko rakennuksen halkaisee 100 metriä pitkä betoninen seinä, jolla on kirkkosalin kohdalla korkeutta kuudesta seitsemään metriin. Seinässä on esitettyinä mäntyjä, erilaisia Kristillisiä symboleja ja viittauksia Hollolan keskiaikaiseen kirkkoon. Seinän kuvioinnit ovat suunnitelleet graafikko Tapani Aartomaa ja arkkitehti Sauli Havas (Hollolan seurakunta.)

KUVA 22

7.3.2 TILAN KOHTAAMINEN JA TULKINTA

Arkkitehtoniset huomiot

Sovituksen kirkon sisustusarkkitehtonisena teemana toimii hajoaminen, murtuma ja takaisin yhteen korjaantuminen. Teema näkyy selkeimmin kirkkosalin alttarin teoksessa, joka on murtuma koko alttarin takaisen seinän läpi ja murtumasta näkyy lasimaalausteos. Teemaa tuodaan esille myös vapailla geometrisilla muodoilla, kuten esimerkiksi ympäri kirkkosalia ripotelluilla ikkunoilla ja akustiikka levyillä. Geometrisilla, melko vapailla muodoilla onkin suuri rooli kirkkosalin ilmeessä. Eniten tilassa on nähtävillä erikoisia skaalauksia suorakulmiosta. Suorakulmaiset akustiikkalevyt kuin paikkaavat seinän murtumia. Tilassa on myös paljon erikokoisia ikkunoita, jotka ovat kuin avonaisia “murtumia”.

Tilassa on paljon elementtejä ja katsottavaa, mikä saattaa ympäristöpsykologian mukaan olla osittain negatiivinen piirre tilassa, sillä ympäristöstä on hankala tehdä nopeaa arviointia (Katso Valo ja visuaalisuus-kappale). Kuitenkin rauhallinen määrä värejä ja materiaaleja tasoittavat arkkitehtonista paljoutta.

Tilan värimaailma muodostuu melkein kokovalkoisista suurista seinistä, luonnollisen puun sävyistä ja beigen ja ruskean sävyistä. Väriä tilaan tuo lasimaalaus teos alttarilla ja vaihtuvat uskonnolliset tekstiilit. Luonnonläheinen värimaailma tuo tilaan rauhallisen ja lämpimän tunnelman. Valkoinen taas tuo Kristillistä pyhyden tunnetta tilaan ja yleisesti rauhallista, neutraalia ja raikasta tunnelmaa.

KUVA 23

KUVA 24

Valaistus on salissa pehmeän kirkas, mutta tila leikkii paljon valoilla ja varjoilla. Geometriset muodot ja ulokkeet seinissä luovat varjoja, mutta ikkunat tuovat luonnonvaloa. Matalammalla olevissa ikkunoissa on käytetty ulkopuolelta värjättyä struktuuri lasitiiltä. Tämän ansiosta ikkuna laskee luonnonvaloa sisään, mutta estää osaa maisemasta karkaamasta sisälle. Kun taas korkeammalla olevissa ikkunoissa on kirkasta lasia, joka laskee luonnonvalon siivöitymättä sisään, näyttäen samalla pilkkauksen taivaasta. Salissa on myös ovista astuessa vasemmalla iso ikkunarivistö, josta näkyy komea puurivistö. Näillä isommilla ikkunoilla päästetään luontoa taas osaksi sisätilaa. Altтарin yllä sijaitsee myös kattoikkuna, josta alttarille ja alttari teokseen laskeutuu luonnonvaloa. Varsinkin laskeutuvan valon nähdään herättävän ihmisissä pyhyiden tunteita. Valon käytön merkityksestä muun muassa Kirkkoarkkitehtuurin merkitys ja vaikutus-kappaleessa. Valoa tilaan tuovat myös tilan useat spottivalot sekä valtavat roikkuvat kattovalaisimet.

Valtavat valaisimet todennäköisesti voivat herättää ihmetyksen ja ihailun lisäksi huolta, niiden sijaitessa seurakunnan yläpuolella. Vaikka valaisimet ovatkin turvallisesti ja vankasti kiinnitetty kattoon, ihmiset luontaisesti saattavat väistää suurien elementtien alla oleskelua.

Kirkkosalin akustiikka on hallinnassa monilla akustiikkalevyillä, seinillä ja katossa, sekä tilan runsailla tekstiileillä. Akustiikkaan auttavia tekstiilejä tilassa on esimerkiksi alttarille johtava matto. Ruskea matto tuo tilaan myös lämpöä ja pehmeyttä. Runsaiden akustiikkaelementtien ansiosta tilan kaiku on pehmeä ja hillitty.

Mystiikan tunnetta herättäviä elementtejä Sovituksen kirkon salissa on vähemmän, kuin jo tutkitussa Ristinkirkossa. Lehteri osuus on Sovituksen kirkon salissa suhteellisen pieni ja tila on muuten hyvin avoin. Myöskin muutama ovi, tilan etuovea lukuun ottamatta, joka tilasta löytyvät ovat sovitettu huomaamattomaksi seinämateriaalin kanssa.

KUVA 25

KUVA 26

Kuitenkin tilan avoimuus koetaan ympäristöpsykologian mukaan positiiviseksi elementiksi, sillä tilan ja sen sisältämät elementit näkyvät melkein ensisilmäyksellä (katso Ympäristöpsykologian soveltaminen sakraalin tilan tulkintaan-kappale).

Sovituksen kirkossa on kirkkosalin lisäksi Andreaxen kappeli (katso kuva 26), joka toistaa osittain kirkkosalin teemaa ja arkkitehtonista ilmettä. Merkittävä yhdistävä tekijä on kirkkosalin alttari teoksen mukaelma Andreaxen kappelissa. Lasimaalaus teos on koko seinän pituinen, kaarevan takaseinän jatke alttarin vieressä. Lasimaalaus tuo tilaan myös suuresti mystiikan tunnetta, sillä se peittää näkyvyyden, mutta sen takaa hohtava luonnonvalo kertoo tilan jatkuvan vielä sen takana jotenkin. Tilan muoto on soikiomainen terävämmillä reunoilla.

Tilan muoto toistuu alttarilla. Seinän kaareva muoto ja sen struktuuri muistuttavat myös hieman luolaa, luonnollisen muotokielensä ja hap-tisuutensa vuoksi. Luolamaiset tilat todettiin Materiaalit-kappaleessa turvallisiksi ja suojaisiksi mielen-yhtymiksi. Tila ei kuitenkaan ole luolamaisen hämärä, vaan tilassa on runsaasti spottivalaisimia ja suuret riippuvat kattovalaisimet. Nämä eivät ole kuitenkaan niin suuret ja massiiviset kuin kirkkosalin valaisimet. Tilaan tulvii luonnonvaloa myös lasiseinän takaisesta tilasta. Niin kuin jo mainittu luonnonvalo tilassa koetaan aina myönteisenä elementtinä. Andreaxen salin alttarin risti on muodoltaan myös mielenkiintoinen mainittavaksi, se aivan kuin halaa seurakuntaa ja tilassa oleskelijoita.

Materiaalihuomiot

Materiaaleja kirkkosalissa on käytetty hillitysti ja tilan runsas muotokieli rauhoittuu tilan muuten rauhalliselle värimaailmalle. Värimaailma koostuu suurista valkoisista seinistä, luonnollisten puiden sävyistä ja ruskean ja beigen sävyistä, sekä vaihtuvista uskonnollisten tekstiilien väreistä. Altari teos toimii tilan väripilkkuna ja katseenvangitsijana tilaan astuessa. Puu on kuitenkin tilan yksi suurimmista elementeistä materiaaleissa, sitä esiintyy muun muassa lattiassa, ovissa, saarnastuolissa, akustiikassa, alttarilla ja kastemaljassa. Puu on todettu jo mainittujen empiiristen tutkimusten valossa psykologisesti ja fysiologisesti positiiviseksi materiaaliksi tilassa (katso Materiaalit-kappale). Puu tuo tilaan lämpöä, kotoisuutta ja rauhallisuutta. Puun kanssa yhdistettynä materiaalina toimii ruskea nahka penkkien pehmusteissa. Nahka on myös Materiaalit-kappaleen mukaan todettu arvostetuksi ja arvokkaasti vanhenevaksi materiaaliksi.

Andreaxsen kappelissa kirkkosalin värimaailma toistuu valkoisilla suurilla seinillä ja puun käytöllä, sekä lasimaalaus teoksen värikkyydellä. Puun käyttö on tässäkin tilassa suuressa roolissa. Puuta löytyy niin lattian materiaalista, kuin penkeistä ja alttarista. Puu tuo tähänkin tilaan lämpöä ja pehmeyttä. Myös nahkaa on nähtävillä tässä tilassa, alttarilla. Tilan metalliset yksityiskohdat, esimerkiksi valaisimissa ja lasimaalaus teoksessa tuovat vastakkaista kontrastia puun lämmölle ja pehmeydelle. Valkoisen merkitys pyhänä värinä Kristinuskossa on myös yhdistettävissä Sovituksen kirkon valkoisiin seinäpintoihin.

Luonnon elementit

Luonnon elementtejä kirkkosalissa ja kappelissa on nähtävillä useita. Puun käyttö näkyvänä materiaalina on yksi tapa tuoda luontoa sisään. Luonto tulvii sisään myös tilan monista ikkunoista, joista osasta maisemana näkyy taivasta, kun taas osasta ympäröivää luontoa ja puustoa. Viittauksia puihin ja niiden muotokieleen tilassa on myös konkreettisemmin. Salin vasemmassa reunassa on kaksi suurta, puumaista kasvia ja takaseinustalla on myös Terttu Kureisen toteuttama kastepuu teos (2016). Aitoja luonnon kasveja esiintyy myös kukkien muodossa alttarilla. Andreaxsen kappelissa on esillä myös muodoltaan puumainen pieni kasvi ja kukkia alttarilla.

Uskonnolliset elementit

Varsinaisia uskonnollisia elementtejä kappelissa ja kirkkosalissa on myös tietenkin paljon. Kristinuskon kirkolle tunnusomaisina piirteinä tiloista löytyy muun muassa risti teokset, alttarit, saarnastuoli, lukupulpetti, kastemaljat ja urut. Lasimaalaus teokset tuovat kirkon arkkitehtonisen teeman lisäksi myös esille muistutuksen historiallisten kirkkojen lasimaalaus- ja ruusuikkunoista. Tiloissa esiintyvät lasimaalaus teokset ovat kuin koottu vanhoista särkyneistä kirkkojen lasimaalausikkunoista. Tämä tuo tilaan modernin ilmeen, muistuttaen ehkä jopa alitajuisesti kirkkojen historiasta. Tiloista on löydettävissä myös tyyppillisiä uskonnollisia, vaihtuvia

tekstiilejä, joiden väristä uskonnollista narratiivia tunteva vierailija liittää tilaan tietynlaisen tunnelman ja käytöksen. Andreaxsen kappelissa on myös nähtävillä mahdollinen viittaus Kristinuskon historiaan, sillä tilan terävä soikiomainen muoto muistuttaa Kristinuskon kala symbolia. Andreaxsen kappelin risti tuntuu kuin halaavan seurakuntaa ja tilassa olijoita ja tällä elementillä tilasta tulee lähestyttävän oloinen niin uskonnollista narratiivia tietävälle kuin siitä tiedottomallekin, sillä halaus on hyvin objektiivinen ilmaus ihmisten keskuudessa.

KUVA 29

7.4 TEMPPELIAUKION KIRKKO

YLEISTIEDOT

Sijainti.....Lutherinkatu 3, 00100 Helsinki

Suunnittelija.....Tuomo Suomalainen ja Timo Suomalainen

Valmistunut.....1969

KUVA 30 Tempelivaaran kirkko. (Kivioja 2019)

7.4.1 Pohjatiedot

Yleistä

Temppeliaukion kirkko vihittiin käyttöön vuonna 1969 ja ajan myötä siitä on muodostunut yksi Suomen tunnetuimmista nähtävyyks- ja arkkitehtuurikohteista, sisänähtävyyksikohteista ja kansainvälisesti tunnetuimmista arkkitehtuurikohteista (Töölön seurakunta). Töölön seurakunnan sivuilta selviää, että vuoden 2019 aikana kirkossa vieraili 930 000 kävijää. Temppeliaukion kirkko toimii myös vuosittain satojen seurakunnan ulkopuolisten konsertoijien esiintymisen paikkana, sen hyväksi todetun akustiikan vuoksi (Töölön seurakunta). Kirkkoherra Auvo Naukkarisen mukaan turismi on tullut yllätyksenä, kirkon alkuperäisen vahvan vastustuksen myötä (Luoto, Niemelä 2015, mukaan). Vastustus oli aikoinaan, niin suurta, että suurin osa suunnitelluista tiloista jäi toteuttamatta (Naukkarinen; Luoto, Niemelä 2015, mukaan). Vastustusta syntyi, kun kirkon miljoona (3,55 miljoonaa markkaa)

budjettia haluttiin käyttää ennemminkin Biafran nälänhädän avuksi (Luoto, Niemelä 2015). Kirkon rakentamisen historiaan kuuluu myös ensimmäisten suunnittelukilpailu ehdotusten rakennustöiden keskeytyminen, toisen maailmansodan alkamisen vuoksi (Jetsonen). Vihdoin, kolmannen, vuonna 1961 pidetyn arkkitehtuurikilpailun voittaneen

Timo ja Tuomo Suomalaisen suunnitelma toteutettiin (Jetsonen). Timo Suomalainen on kertonut toivovansa, että kirkossa kävijälle jäisi tietoa tärkeämmin, päällimmäiseksi vierailijalle syntyvä välitön aistimus ja alitajunnan luoma tuntemus tilasta (Suomalainen 2011; Luoto, Niemelä 2015, mukaan).

KUVA 31 Kirkon sisätila lehteriltä. (Projektiutiset 2020)

Rakenteellista

Temppeliaukion kirkon tunnusomaisin piirre on luonnon kallion käyttö rakenne-elementtinä. Timo Suomalainen kertookin kiinnostuksen kiveen ja kallioon olevan arkkitehti veljeksille lapsuudesta asti ulottuva elementti, joka osataan ohjasi heidän suunnitteluansa Temppeliaukion kirkonkin kohdalla (Suomalainen 2011; Luoto, Niemelä 2015, mukaan).

Temppeliaukion kirkko on juhla-kirkko ja se on otettu suunnittelun näyttävyydessä ja arvokkuudessa huomioon. Kirkkosali on louhittu luonnon kallioon ja se on jätetty vahvaksi ja pääosin käsittelemättömäksi seinäelementiksi kirkkoon. Leveä ikkuna vyöhyke teräsbetonipalkkien kanssa, yhdistää kirkon kupolin kallio seinämään.

Ikkunoista tilaan pääsee paljon luonnonvaloa ja päivän kulku vaikuttaa tilan ilmeseen paljon. Kupoli on koristeltu laakealla kuparinauhalla. Kupari elementtinä toistuu myös muun muassa parven kaiteissa. Peruskallion halkeamista valuu vapaasti vettä lattian viemärointeihin. Peruskalliossa oleva jääkauden aikainen halkeama toimii myös alttari- tauluna ja taiteena (Temppeliaukion kirkko). Penkkirivistöt tuovat tilaan rohkeaa väritystä, sillä ne on petsattu syvän sinisiksi ja istuimet verhoiltu sinivioletiksi. Matalat ja hämärähköt eteistilat luovat näyttävän kontrastin kirkkosalin avaruudelle ja valoisuudelle. (Jetsonen & Luoto, Niemelä 2015.)

KUVA 32 Katon detalijee. (Cohen 2017)

7.4.2 TILAN KOHTAAMINEN JA TULKINTA

Arkkitehtoniset huomiot

Temppeliaukion kirkko on arkkitehtonisesti hyvin tunnettu kohde, joka ilmentää hyvin kirkkoarkkitehtuurin kehittävää ja kokeilevaa suhdetta arkkitehtuuriin. Niin kuin Ristinkirkossa, myös Temppeliaukion kirkossa luodaan kontrastia eteistilojen ja kirkkosalin välille. Matala eteinen luo korkeus kontrastia kirkkosalin korkeudelle ja avaruudelle. Tämä jälleen vahvistaa tilallista näyttävyys efektiä, kirkkosaliin astuessa.

Temppeliaukion kirkon huomattavin arkkitehtoninen elementti, on sen aidot luonnon kallio seinämät. Luonnon kiveä on käytetty suurina, mahdollisimman käsittelemättöminä pintoina, jotka antavatkin tilalle omanlaisen ja tunnistettavan tunnelman ja ulkomuodon.

Seinämissä on esillä louhittua luonnonkivi kalliota ja ladottuja kivi-muureja, jotka yhdistävät kauniisti luonnon ja ihmisen luoman maiseman.

Kivisistä seinistä nousevat betonipalkit ja kattoikkunat yhdistyvät, kupari päällysteiseen pyöreään kattoon. Kattoikkuna rivistö ja pyöreä katto luovat hyvin geometrisen ilmeen tilaan. Geometristä muotokieltä on huomattavissa myös muun muassa tilan uruissa ja saarnastuolissa. Selkeillä terävilläkin geometrisilla muodoilla luodaan kontrastia orgaaniseen kivi ja kallio muotokieleen. Tämäkin osaltaan tuo esille luonnon ja ihmisen luoman maiseman yhdistämistä.

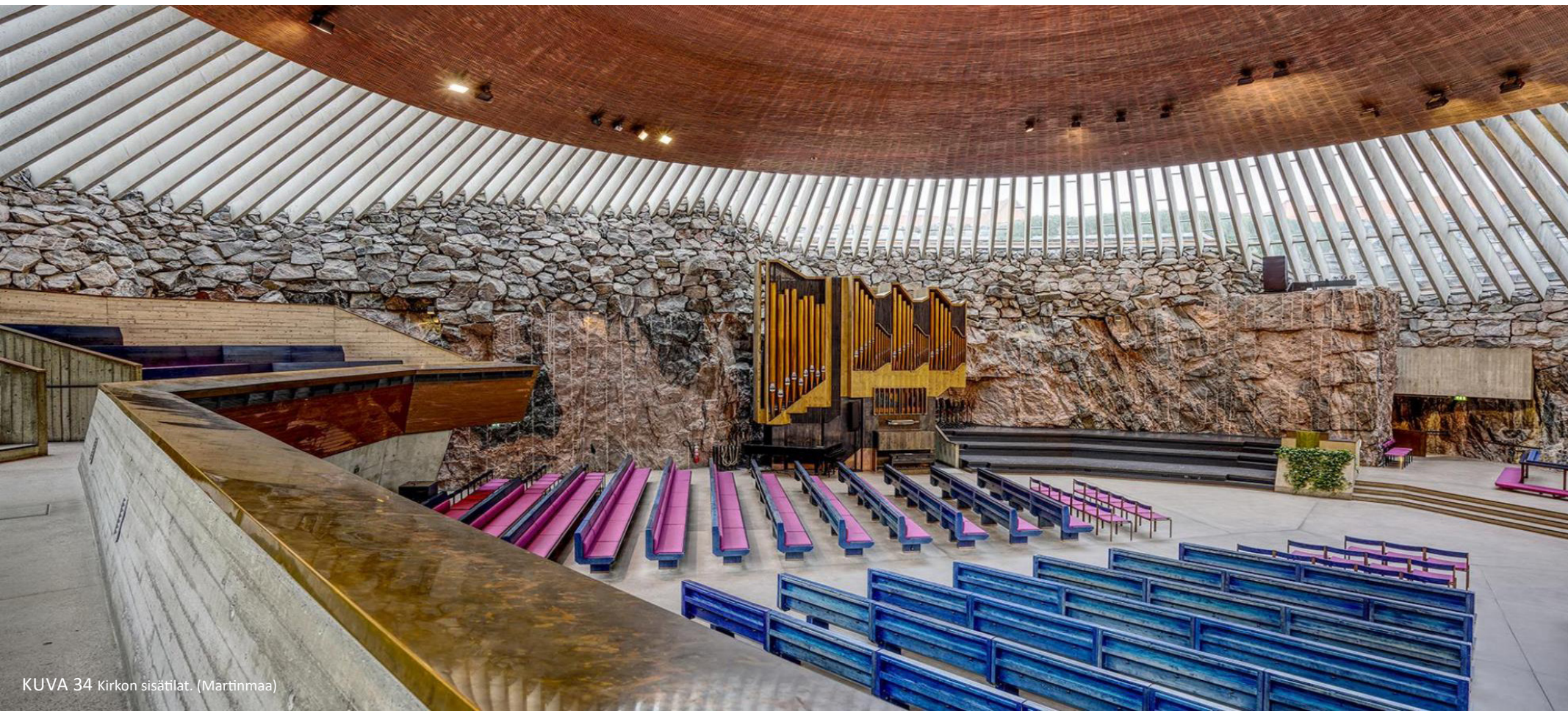
KUVA 33 Krikon urut. (Cohen 2017)

Kattoikkunat antavat tilaan runsaasti luonnonvaloa, joka päivän kuluessa muuttaa tilan tunnelmaa ja ilmettä. Kirkkaan päivän aurinko vaikuttaa tilassa hyvin erilaiselta, kuin punertava ilta aurinko. Myös ikkunoiden betonipalkit luovat tilaan liikkuvia varjoja, jotka tuovat tilaan dynaamista liikettä ja muutosta. Riippuen ajasta ja ilmasta

voi tilan tunnelma muuttua paljonkin, ja sitä myöten myös tilan herättämät tunteet ja tulkinnat. Luonnonvalon lisäksi on tilassa yleisvalon pitoa varten useampia spottivalaisimia.

Kirkkosalissa on myös suuri lehteri, joka voidaan jälleen ympäristöpsykologian kautta yhdistää mystiikan

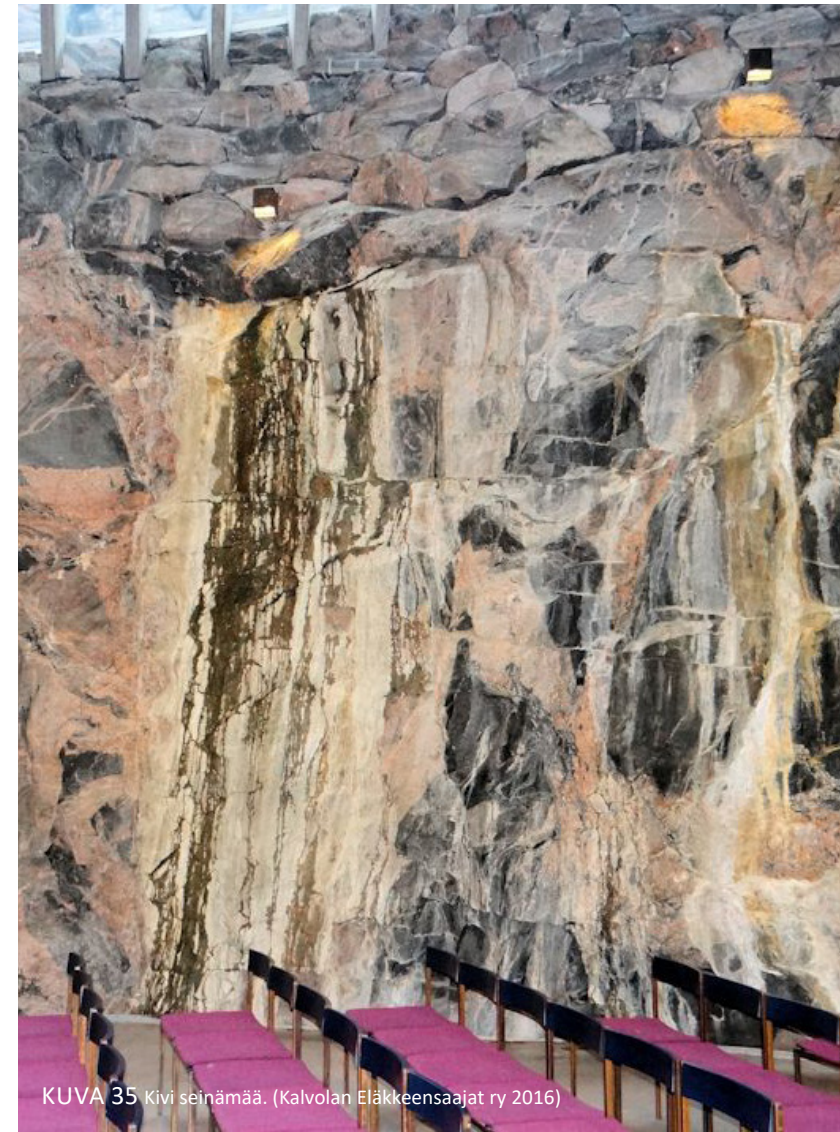
tunteeseen (katso Ympäristöpsykologian soveltaminen sakraalin tilan tulkintaan-kappale). Alttarin luota avautuu katseilta piiloon tila kallioseinämän taakse, joka osaltaan voi myös herättää mystiikkaa ja kiinnostusta.

Materiaalihuomiot

Materiaali ja värimaailma on Tempeliaukion kirkossa yllättävän runsas ja voimakas, verrattuna moniin muihin modernismin ajan kirkkoihin. Tilan väri- ja materiaalimaailma ovat myös yllättävän tummat sakraaliksi tilaksi, joissa usein suositaan vaaleita ja valkoisia runsaita pintoja. Tummuus muodostuu luonnonkivi seinämässä, betonista, mustaksi maalatuista lankuista, metalleista ja kuparista, sekä siniseksi petsatuista istumista ja niiden violeteista verhoiluista. Väri- ja materiaalimaailman tunnelma on ylväs ja synkkä. Penkkirivistöjen värivalinta on Kristilliseen sakraalitilaan mielenkiintoinen, sillä violetti ja sininen kuvastavat Kristinuskossa katumusta, odotusta ja parannusta. Näiden värien käyttö suurina pintoina kirkkosalin sisustuksessa on harvinainen valinta, sillä useammin korostetaan esimerkiksi valkoista, joka Kristinuskossa koetaan pyhimmäksi väriksi.

Myös mustaa väriä esiintyy tilan sisustusarkkitehtuurissa, esimerkiksi esiintymislavan ja urkujen mustiksi maalatuissa puuelementeissä ja mustissa metalli yksityiskohdissa, esimerkiksi alttarilla ja lukupulpetissa. Mustan värin käyttö sakraaleissa tiloissa on hyvin harvinaista, sillä Kristinuskon mukaan se kuvastaa surua ja katoavaisuutta. Musta on myös Kristinuskon viidestä liturgisesta väristä vähiten kirkkovuodesta esillä. Tummat värit koetaankin länsimaissa useasti surumielisiksi, raskaiksi, lämpimiksi ja vahvoiksi verrattuna vaaleisiin.

KUVA 35 Kivi seinämää. (Kalvolan Eläkkeensaajat ry 2016)

Kivi ja kallio nousevat tilassa huomattavimmiksi. Kivi on ympäristöpsykologian kautta todettu varmuutta ja luonnollista tunnetta herättäväksi materiaaliksi, joka samalla tuo hyvin konkreettisesti ulkomaailmaa sisätiloihin. Kirkkosalin lattia on betonia, joka on hyvin kivimäinen materiaali ja sen koetaan viittaavan yhdenmukaisuuteen ja liikkumattomuuteen, antaen rohkean ja ylivoimaisen vaikutelman tilasta. Betonia on tilassa esillä myös muun muassa alttarin tasokorokkeissa, saarnastuolissa, lehterissä ja kattoikkunoiden palkeissa (Katso Materiaalit-kappale.)

Kirkkosalissa on esillä myös taottuja metalli yksityiskohtia, kuten kynttilöiden jalat ja alttarin risti. Taottu metalli antaa raa'an ja käsityömäisen vaikutelman tilasta. Perinteikkäitä käsitöitä yleisesti arvostetaan ja niitä pidetään useasti arvokkaina, joten tilassa esiintyessään ne tuovat myös arvostettua ja perinteikästä tunnelmaa.

KUVA 36 Kirkkosalin katto. (Helsingin seurakuntayhtymä2016)

Luonnon elementit

Luonnon elementit ovat Temppe-
liaukion kirkossa suuressa osassa
arkkitehtuuria ja tilan tunnelmaa.
Suurimpana elementtinä toimii
jälleen luonnonkivi ja kallio, joka luo
vahvan ja luotettavan oloisen raken-
teen tilaan. Kallio ja kivirakennelmat
muistuttavat myös luolamaista tilaa
tai muuria, jotka molemmat ovat
yhdistettävissä suojaan ja turvaan
(Katso Materiaalit-kappale). Luon-
nontilassa olevasta kalliosta vuotaa
myös vapaasti vettä lattian viemä-
röinteihin, jotka osaltaan myös tuo-
vat hyvin luonnollista ja dynaamista
tunnelmaa tilaan (Jetsonen). Tilassa
veden elementin lisäksi on nähtä-
villä tulta, kynttilöiden muodossa.
Materiaalit-kappaleesta selvisi, että
ympäristöpsykologian mukaan
veden ja tulen näkeminen tilassa pie-
ninä määrinä koetaan miellyttäväksi.
Kirkkosalissa on esillä myös aitoja
kasveja, sekä perinteisesti kukkia
alttarilla. Aidot kasvit ovat myös hy-
vin selkeä viittaus luontoon ja tapa
tuoda sitä sisätiloihin.

Uskonnolliset elementit

Kirkkosalissa on esillä kaikki pe-
rinteikkäät uskonnolliset elementit,
kuten alttari, risti, saarnastuoli ja
urut. Symbolisempia merkityksiä
tilasta on myös löydettävissä. Eteis-
tilojen ja kirkkosalin kontrasti luo
uskonnolliselle kävijälle aivan kuin
nöyrän sisäänkäynnin sakraaliin
kirkkosaliin. Kirkkosalissa esiintyvä
luonnollisesti louhittu kallion

seinämä ja ladotut kivimuurit taas
uskonnollisesti voidaan yhdistää
Jumalan luoman maiseman ja ihmi-
sen luoman maiseman yhteiseloksi.
Kuparipäällysteinen ympyrä katto
betoni palkkeineen, muistuttaa au-
rinkoa. Aurinko onkin Kristinuskos-
sa yhdistettävissä vertauskuvallisesti
Jumalaan ja Jumalan siunaukseen
(Sassali-Tanila 2018).

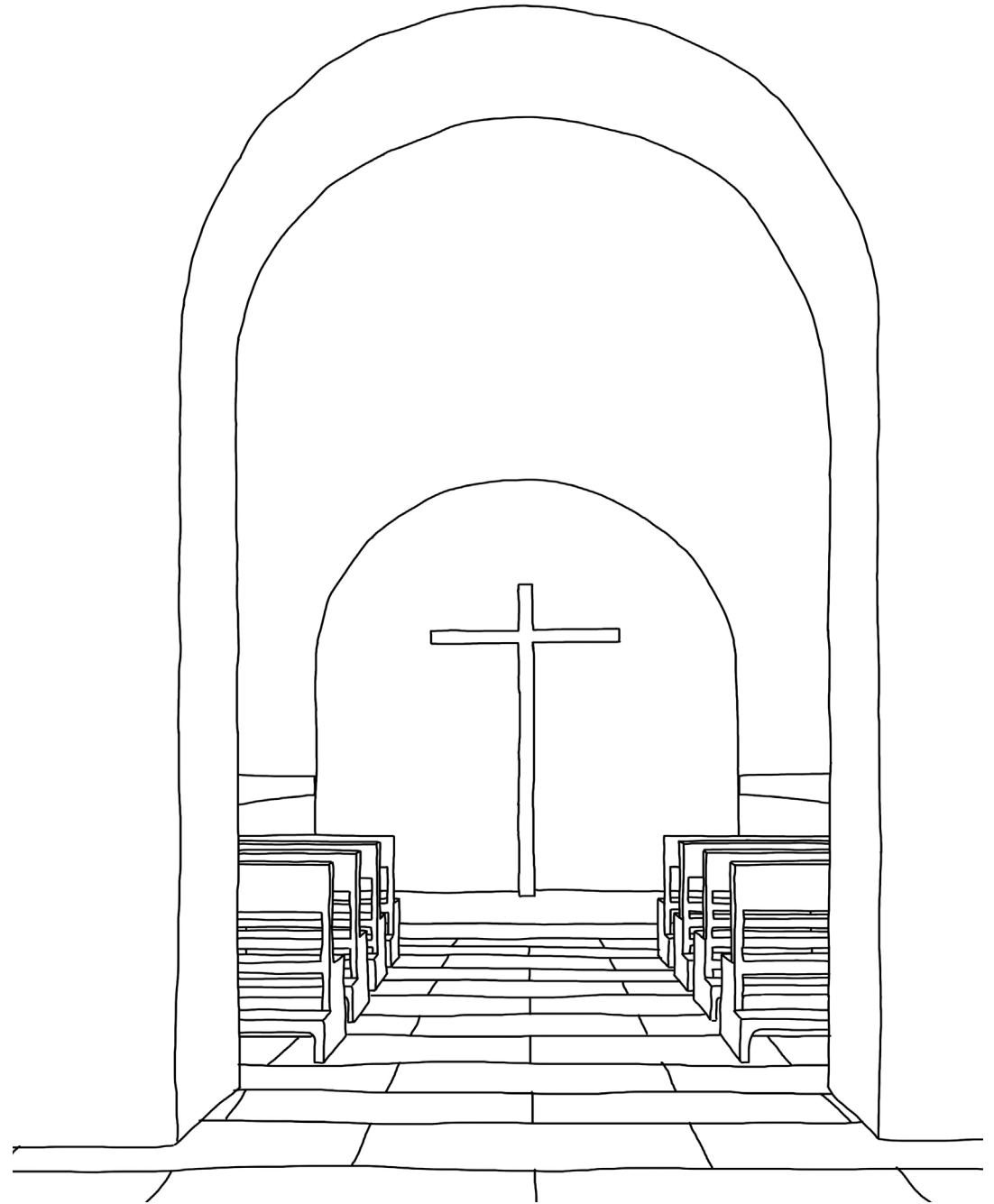

KUVA 37 Alttari. (Tiainen 2019)

8 PÄÄTÄNTÖ

8.1 Yhteenveto

8.2 Arviointi

8.1 YHTEENVETO

Opinnäytetyön tuloksena syntyi laaja-alainen katsaus ihmisen tilallisen tulkinnan muodostumiseen, sakraalin sisustusarkkitehtuurin kautta. Työ selventää tilan kohtamisen elementit ja käsitteet, niin yleisellä tasolla, kuin henkilökohtaisemmalla emotionaalisella ja fysiologisella tasolla. Modernistinen sakraali sisustusarkkitehtuuri toimii puhuttelevana ja arjesta erottuvaisena ympäristönä, joka usein herättää ajatuksia ja tunteita paremmin. Modernistinen sakraali arkkitehtuuri on yleensä myös tarkoin harkittua, huomioiden tilan fysiologiset ja psykologiset vaikutteet, joten näistä tiloista tulkinnan muodostumisen positiivisia elementtejä on löydettävissä enemmän, tietoperustan datan heijastelemiseen.

Työssä käydään läpi ympäristöpsykologian ja aistien tutkimuksen kautta oleellisia elementtejä, jotka toimivat tilallisen tulkinnan luomisessa. Näiden tietojen pohjalta opinnäytetyössä luodaan päätelmiä ja yhteyksiä sisustusarkkitehtuurin elementtien ja rakenteiden psykologisiin ja fysiologisiin vaikutteisiin, sakraalin arkkitehtuurin kautta. Tietoperusta on mahdollisimman perusteellisesti muodostettu, etsimällä ja opiskelulla saatavilla olevaa opinnäytetyön aiheeseen liittyvää tietoa.

Tapaustutkimusten kautta selvisi yleisimpiä modernin sakraalin arkkitehtuurin käyttämiä osatekijöitä, kuten materiaaleja ja muotokieliä,

sekä runsasta luonnon symboliikkaa. Näitä elementtejä tutkimalla, tietoperustan pohjalta, pystyttiin luomaan konkreettisia esimerkkejä ja johtopäätöksiä siitä miten tietyt sisustukselliset elementit vaikuttavat tilan tunnelmaan ja siitä syntyvään tulkintaan ja mielipiteeseen.

Jatkokehityksenä tutkielman tietoperustaa voisi lähteä yhä laajentamaan ja luomaan konkreettisempia yhtälöitä tiettyjen materiaalien ja elementtien ja niistä tutkittujen psykologisten ja fysiologisten vaikutusten välille. Tilojen kohtaaminen ei oikeassa elämässä rajoitu pelkästään sakraaleihin tiloihin, joten kiinnostavaa voisi olla laajentaa rajauspintaa muihinkin tiloihin ja rakennuksiin.

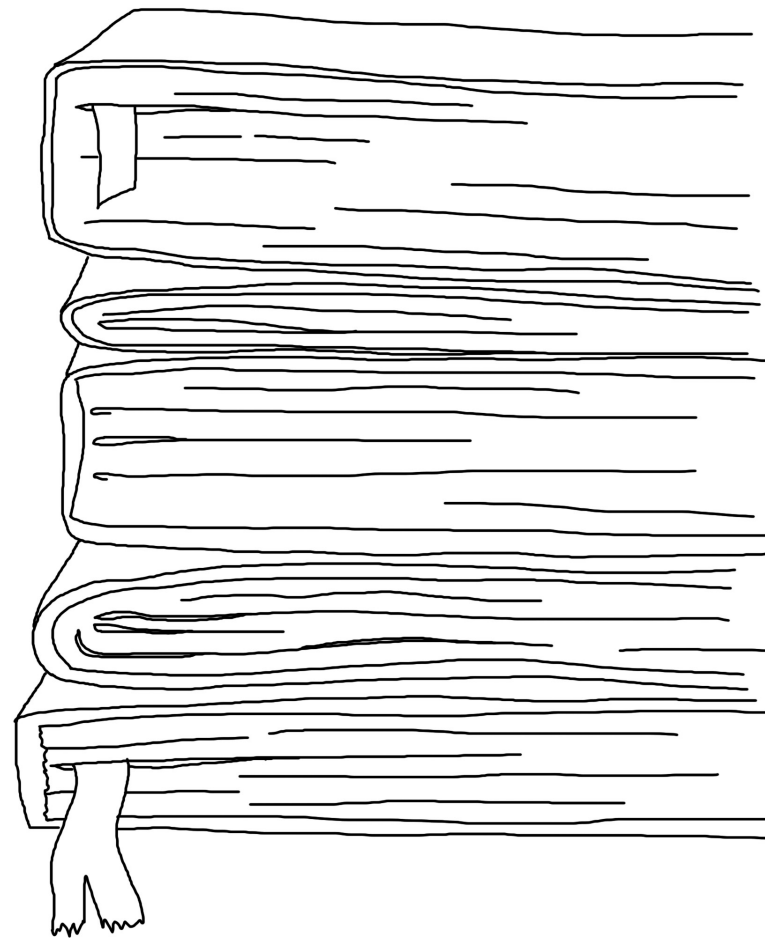
8.2 ARVIOINTI

Opinnäytetyön aihe muodostui melko nopeasti, sillä kirkkoarkkitehtuuri on aina ollut minulle hyvin kiehtova aihe. Olen myös hyvin kiinnostunut ylipäättään tilojen tulkinnasta ja siitä miten erilaiset tilat ja ympäristöt vaikuttavat ihmisiin. Tämä johtuu osittain siitä, että aistiyliherkkyyteni vuoksi olen aina ollut herkkä ympäristön erilaisille vaikutteille ja muutoksille. Opinnäytetyön aihe muodostuikin näiden kahden kiehtovan aihealueen yhdistämisestä.

Työn laajuuden rajaaminen ja ajankäytön suunnittelemisen alkuvaiheessa oli yllättävän hankalaa. Kuitenkin kun projektia alkoi hahmottamaan paremmin, onnistuin pitämään ajankäytön suhteellisen hyvin kurissa ja jaoin tehtäviä aina kuukausittain ja loppu vaiheessa päivittäin. Opinnäytetyön rakentaminen

jakautui ajankäytöllisesti suunnilleen kahtia, tietoperustan kokoamisen ja kirjoittamisen, sekä opinnäytetyön taiton toteuttamiselle välille.

Tiedon etsintä oli aluksi suhteellisen haasteellista, sillä suomen kielellä ei löytynyt paljoakaan aiheeseen sopivaa tietoa, mutta englanniksi onneksi enemmän. Tietoperustan kokoaminen oli kuitenkin erityisen opettavaista ja mielenkiintoista. Jouduin lopulta myös karsimaan keräämääni tietoa, eivätkä kaikki asiat päätyneet opinnäytetyöhön asti. Kirjoittamiseen haastetta toi lukihäiriö, jonka vuoksi käytin paljon aikaa kirjoitusasun hiomiseen. Tietoperustaani kuului alun perin myös muutama haastattelu, mutta valitettavasti niiden toteutus ei onnistunut.

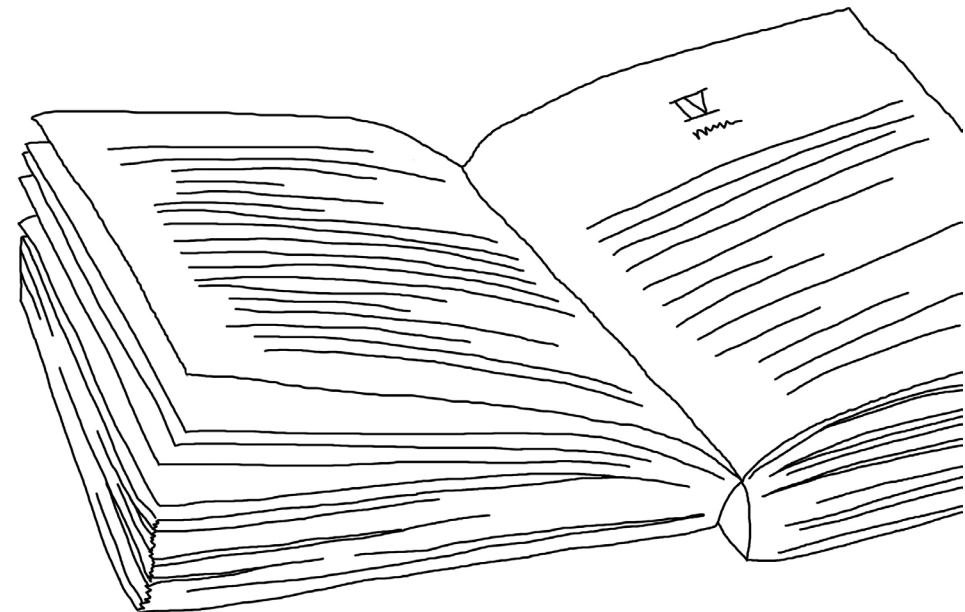

8.2 ARVIOINTI

Kuitenkin tietoperustan pohjalta onnistuin mielestäni löytämään ja luomaan mielenkiintoisia yhtälöitä, esimerkiksi ympäristöpsykologian teorioiden ja sakraalin sisustusarkkitehtuurin elementtien välille, sekä aistien toiminnan ja tilan tulkinnan välille. Tällaisesta aiheesta löytyisi varmasti enemmänkin tietoa ja esimerkiksi ympäristöpsykologian data-pohjaan voisi sukeltaa vieläkin syvemmin.

Päätös toteuttaa työni tutkielmana myös loi erikoisen haasteen, sillä alallani yleensä toteutetaan suunnitelma painotteine opinnäytetyö, joten mallia tutkielmasta alaltani oli vaikeaa löytää. Toisaalta kuitenkin olen tyytyväinen tutkielman toteuttamiseen, sillä näin pystyin perehtymään aiheen tietopohjaan paljon syvemmin ja laajemmin, ja työni näin toivottavasti myös erottuu edukseen.

COVID-19 pandemia vaikeutti tapaustutkimusten toteuttamista, sillä matkustamista ja paikoissa vierailuja rajoitettiin, juuri sillä aikavälillä, kun tarkoitukseni oli suunnata katsastamaan Helsingissä sijaitsevia kohteita. Päädyinkin toteuttamaan Kampin kappelin ja Temppeliaukion kirkon tapaustutkimukset internetin tarjoaman tiedon pohjalta. Toki Kampin kappelissa olen vieraillut jo aikaisemmin. Konkreettista kuvaa näistä tiloista hain videoiden, kuvien ja 360 panoraama vierailujen avulla. Ristinkirkossa ja Sovituksen kirkossa pystyin käymään paikan päällä, niiden läheisen sijainnin ansiosta. Pandemia näkyy myös osittain näistä kirjoista ottamieni kuvien kautta, sillä penkkejä on rajoitettu turvaväliden pitämisen mahdollistamiseksi.

LÄHTEET

Abhiammu. Psychology behind spatial narratives in architecture. Rethinking the future. Viitattu 08.03.2021

Saatavuus: <https://www.re-thinkingthefuture.com/fresh-perspectives/a3386-psychology-behind-spatial-narratives-in-architecture/>

Alvar Aalto Route. Lahden Ristinkirkko. Visit.alvaraalto.fi. Viitattu: 09.03.2021

Saatavilla: <https://visit.alvaraalto.fi/fi/kohteet/lahden-ristinkirkko/>

Askel terveyteen, 2018. Värien psykologia. Askel terveyteen.fi. Viitattu: 12.03.2021

Saatavuus: <https://askelterveyteen.com/varien-psykologia/>

Daelemans B. 2015. Spiritus Loci: A Theological Method for Contemporary Church Architecture. Leiden: BRILL. Viitattu 15.02.2021

Saatavuus: https://lut.primo.exlibrisgroup.com/permalink/358FIN_LUT/b5aq28/alma991947946106254

Free, Y. 2007. Architectural Lessons From Environmental Psychology: The Case of Biophilic Architecture. University of Brussels. American Psychological association, vol 11, no. 4, 305–328. Viitattu 01.03.2021

Saatavuus: https://www.researchgate.net/profile/Yannick_Joye/publication/228670992_Architectural_Lessons_From_Environment tal_Psychology_The_Case_of_Biophilic_Architecture/links/53f7164a0cf22be01c453139.pdf

Grimm, S. 2010. Architecture & Spirituality; an Architecture-Centered Aesthetic Experience. School of Architecture University of Hawai'i. Tohtorintutkinto. Viitattu 13.02.2021

Saatavuus: https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/10125/45765/Grimm_Shae%20Richard_May%202010.pdf

Harrouk, C. 2020 .Psychology of Space: How Interiors Impact our Behavior?

ArchDaily. Viitattu 05.03.2021

Saatavuus: <https://www.archdaily.com/936027/psychology-of-space-how-interiors-impact-our-behavior>

Hollolan seurakunta. Sovituksenkirkko (Hollola). Viitattu: 10.03.2021

Saatavuus: <https://www.hollolanseurakunta.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot/sovituksenkirkko>

Jetsonen, S. Temppeliaukion kirkko. Docomo.fi. Viitattu: 28.03.2021

Saatavuus: <https://docomomo.fi/kohteet/temppeliaukion-kirkko/>

Jetzinger, J. 2008. Ihminen valon vallassa. Yle Uutiset. Viitattu 05.03.2021

Saatavuus: <https://yle.fi/uutiset/3-5155406>

Juuti, P, 2013. Kauniilla Kampin kappelilla on monta nimeä – kuten sylkykoppi ja koirankoppi. Yle uutiset.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: <https://yle.fi/uutiset/3-6584724>

Kampin Chapel. Kamppikappeli.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: https://www.kampinkappeli.fi/index/visit_1.html

Kampin hiljentymiskappeli. 2020. Puuinfo.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: <https://puuinfo.fi/arkkitehtuuri/julkiset-rakennukset/kampin-hiljentymiskappeli/>

Kampin kappeli. Myhelsinki.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: <https://www.myhelsinki.fi/fi/n%C3%A4e-ja-koe/n%C3%A4ht%C3%A4vyydet/kampin-kappeli>

Kirkko ja kaupunki, 2016. Kampin kappelissa kiinnostavat arkkitehtuuri ja hiljentyminen. Kirkko ja kaupunki.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: <https://www.kirkkokaupunki.fi/-/kampin-kappelissa-kiinnostavat-arkkitehtuuri-ja-hiljentymin-1#62600466>

Kivitalo info. Sovituksen kirkko, Hollola. Viitattu: 10.03.2021

Saatavuus: <https://kivitaloinfo.fi/blog/2015/03/25/sovituksen-kirkko/>

Korpela, K. 2010. Ympäristöpsykologia. Researchgate. Viitattu 27.02.2021

Saatavuus: <https://www.researchgate.net/publication/312490913>

Kunnas, J, Niemelä, V. 2012. Kampin kappeli: Hiljainen paikka kaupungin keskellä. Projektituutiset.fi. Viitattu: 24.03.2021

Saatavuus: <https://www.projektituutiset.fi/kampin-kappeli/>

Lahden seurakunnat. Ristinkirkko. Lahdenseurakunnat.fi. Viitattu 15.02.2021

Saatavuus: <https://www.lahdenseurakunnat.fi/kirkot-ja-tilat/kirkot-ja-kappelit/ristinkirkko>

Lehto, P. 2021. Serotoniini osallistuu mielialan säätelyyn – mekanismi on kaikkea muuta kuin suoraviivainen. Evermind.fi. Viitattu 05.03.2021

Saatavuus: <https://www.evermind.fi/serotoniini-osallistuu-mielialan-saatelyyn/>

Luoto, S, Niemelä, V. 2015. Tempelikaution kirkon korjaustyöt: Kirkko kovassa käytössä. Projektituutiset.fi. Viitattu: 11.03.2021

Saatavuus: <https://www.projektituutiset.fi/tempelikaution-kirkon-korjaustyot/>

Noxon, A. 2001. Understanding church acoustics. Acoustic Sciences Corporation. Viitattu: 04.03.2021

Saatavuus: <http://www.church-acoustics.com/pdf/church-acoustics-booklet.pdf>

Näin meitä manipuloidaan – sinuakin ohjataan huomaamattasi ostamaan enemmän ovelalla äänikikalla. 2018. Länsiväylä-lehti. Viitattu 19.02.2021

Saatavuus: <https://www.lansivayla.fi/paikalliset/1474822>

Pallasmaa, J. 2005. Eyes of the skin. Architecture and the senses. TJ International Ltd. Great Britain. Viitattu: 22.02.2021

Saatavuus: file:///C:/Users/ronja/OneDrive/Ty%C3%B6p%C3%B6yt%C3%A4/OPIN-N%C3%84YTETY%C3%96/L%C3%A4hde%20kirjallisuus/Pallasmaa_EyesoftheSkin.pdf

Parmala, J. 2019. Luonnonvalo tekee hyvää. Suomen luonto.fi. Viitattu 06.03.2021

Saatavuus: <https://suomenluonto.fi/uutiset/luonnonvalo-tekee-hyvaa/>

Puutieto, Puun käytön sisäilma- ja terveysvaikutukset. 2020. Puuinfo.fi. Viitattu 04.03.2021

Saatavuus: <https://puuinfo.fi/puutieto/puun-sisailmavaikutukset/fysiologiset-ja-psykologiset-ominaisuudet/>

Ristkari, E. 2017. Lahden Kolkanmäen nykyinen kirkko rakennettiin seitsemän vuoden kiistan jälkeen. Etelä-Suomen sanomat. Viitattu: 15.02.2021

Saatavuus: <https://www.ess.fi/paikalliset/223207>

Roessler, K. 2012. Healthy Architecture! Can environments evoke emotional responses? Canadian Center of Science and Education. PMC US National Library of Medicine, National Institute of Health. Viitattu 28.02.2021

Saatavuus: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4776922/>

Sassali-Tanila, A. 2018. Tietoisku: Aurinko. Aarreaitta. Viitattu: 25.03.2021

Saatavuus: <https://aarreaitta.net/keskusteluja/tietoisku-aurinko/#lue>

Shen, Y. 2018. Is religious architecture still relevant? ArchDaily. Viitattu 13.02.2021

Saatavuus: <https://www.archdaily.com/891984/is-religious-architecture-still-relevant>

Soften acoustics solutions. Akustiikka. Soften.fi. Viitattu 04.03.2021

Saatavuus: <https://www.soften.fi/akustiikka.html>

Suomen evankelisluterilainen kirkko. Liturgiset värit. Evl.fi. Viitattu 04.03.2021

Saatavuus: <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Liturgiset+v%C3%A4rit>

Temppeliaukion kirkko. Myhelsinki.fi. Viitattu: 11.03.2021
Saatavuus: <https://www.myhelsinki.fi/fi/n%C3%A4e-ja-koe/n%C3%A4ht%C3%A4vyydet/temppeliaukion-kirkko>

Tiekirkko. Kristilliset symbolit. Tiekirkot.fi. Viitattu: 24.03.2021
Saatavuus: <https://www.tiekirkot.fi/tiekirkko-info/kristilliset-symbolit/>

Töölön seurakunta. Temppeliaukion kirkko. Seurakuntatoolo.fi. Viitattu: 11.03.2021
Saatavuus: <https://www.seurakuntatoolo.fi/kirkot-ja-tilat/temppeliaukion-kirkko1>

Ulrich, R. 1984. View Through a Window May Influence Recovery from Surgery. Researchgate. Viitattu 27.02.2021
Saatavuus: https://www.researchgate.net/publication/17043718_View_Through_a_Window_May_Influence_Recovery_from_Surgery

Vamma vahvistaa hyviä aisteja. 2018 Tieteen Kuvalehti. Viitattu 23.02.2021
Saatavuus: <https://tieku.fi/ihminen/aivot/vamma-vahvistaa-hyvia-aisteja-0>

Zaidi, S. How do materials affect human psychology. Rethinking the future. Viitattu 04.03.2021
Saatavuus: <https://www.re-thinkingthefuture.com/fresh-perspectives/a1275-how-do-materials-affect-human-psychology/>

KUVA LÄHTEET

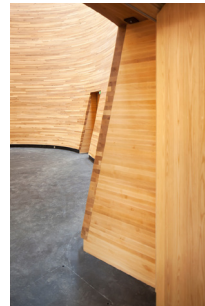
KUVA 1: Kuvan nimi: Kampin kappeli Manerheimintien puolelta ylhäältä, Kampin kappeli sivustolta, Kirkko Helsingissä. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.kampinkappeli.fi/>

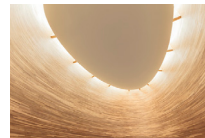
KUVA 2: Antonin Halas, Kirkko ja kaupunki 2012. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kampin-kappeli-aukeaa-kuunvaihteessa#62600466>

KUVA 3: Kampin kappeli. Kampinkappeli.fi. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.kampinkappeli.fi/index/visit.html>

KUVA 4: Puuinfo 2020. Kampin hiljentymiskappeli. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://puuinfo.fi/arkkitehtuuri/julkiset-rakennukset/kampin-hiljentymiskappeli/#gallery-606622ae9e8d2-12>

KUVA 5: Open house Helsinki. Kirjoituksesta: Kampin kappeli. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.openhousehelsinki.fi/hel-architecture/kampin-kappeli/>

KUVA 6: Kampin kappeli. Kampinkappeli.fi. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.kampinkappeli.fi/index/visit.html>

KUVA 7: Kirkko Helsingissä 2017, artikkelista Kampin kappeli 2020. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: https://www.helsinginseurakunnat.fi/artikkelit/kampinkappeli_1

KUVA 8: Helsinki points of interest 2021. Kampin kappeli. Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://www.helsinki.fi/points-of-interest/kampin-kappeli/>

KUVA 9: Tuomas Uusheimo, Yle Uutiset 2012.
Viitattu 06.04.2021.
Saatavuus: <https://yle.fi/uutiset/3-6202989>

KUVA 10: Maija Holma, Alvar Aalto -säätio 2017.
Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: <https://www.alvaraalto.fi/arkkitehtuuri/ristinkirkko/>

KUVA 20: Voitto Niemelä, Wienerberger Finland 2021. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: <https://www.wienerberger.fi/referenssit/julkiset-rakennukset-liike-ja-toimitilat/Sovituksen-kirkko.html>

KUVA 30: Juha Kivioja, Yle Uutiset 2019. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: <https://yle.fi/uutiset/3-10975601>

KUVA 31: Projektiiutiset 2020, Artikkelista Temppe-
liaukion kirkon korjaustyöt 2015. Viitattu
08.04.2021.
Saatavuus: [https://www.projektiiutiset.fi/temppe-
liaukion-kirkon-korjaustyot/](https://www.projektiiutiset.fi/temppe-
liaukion-kirkon-korjaustyot/)

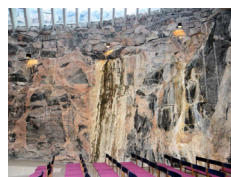
KUVA 32: Brian Cohen 2017. The gate with Brian
Choen. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: [https://thegate.boardingarea.com/a-
church-unlike-any-i-have-ever-seen-temppe-
liaukio-church-in-helsinki/img_0332-2/](https://thegate.boardingarea.com/a-
church-unlike-any-i-have-ever-seen-temppe-
liaukio-church-in-helsinki/img_0332-2/)

KUVA 33: Brian Cohen 2017. The gate with Brian
Choen. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: [https://thegate.boardingarea.com/a-
church-unlike-any-i-have-ever-seen-temppe-
liaukio-church-in-helsinki/img_0331/](https://thegate.boardingarea.com/a-
church-unlike-any-i-have-ever-seen-temppe-
liaukio-church-in-helsinki/img_0331/)

KUVA 34: Juha Martinmaa, Töölön seurakunta.
My Helsinki sivustolta. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: [https://www.myhelsinki.fi/fi/
n%C3%A4e-ja-koe/n%C3%A4ht%C3%A4vyydet/
temppe-
liaukion-kirkko](https://www.myhelsinki.fi/fi/
n%C3%A4e-ja-koe/n%C3%A4ht%C3%A4vyydet/
temppe-
liaukion-kirkko)

KUVA 35: Kalvolan Eläkkeensaajat ry 2016, Artik-
keli 2013. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: [https://kalvola.elakkeensaajat.
fi/kes-historia/vuosi-20132/silakkamarkki-
nat-ja-temppe-
liauki/](https://kalvola.elakkeensaajat.
fi/kes-historia/vuosi-20132/silakkamarkki-
nat-ja-temppe-
liauki/)

KUVA 36: Helsingin seurakuntayhtymä. Kirkko ja
kaupunki artikkelista 2016. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: [https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/
temppe-
liaukion-kirkossa-kayminen-alkaa-mak-
saa-helsinkilaisellek-1#62600466](https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/
temppe-
liaukion-kirkossa-kayminen-alkaa-mak-
saa-helsinkilaisellek-1#62600466)

KUVA37: Jussi Tiainen, Töölön seurakunta. Yle
Uutisten artikkelista 2019. Viitattu 08.04.2021.
Saatavuus: <https://yle.fi/uutiset/3-10979165>